

CTA BYZANTINA XRONIA

CTA BYZANTINA XRONIA

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΕΙΜΕΝΩΝ
Γ. Γεωργίου, Μ. Δημητρίου, Ε. Πολίτου

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ - ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΡΓΟΥ
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΓΚΟΤΟΒΟΣ

ISBN: 960-8157-01-3

Εκτύπωση: Κ. ΠΛΕΤΣΑΣ - Ζ. ΚΑΡΔΑΡΗ Ο.Ε.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΚΑΙ
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

**ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ
ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ**

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΤΣΙΓΓΑΝΟΠΑΙΔΩΝ

CTA BYZANTINA XRONIA

Προλογικό Σημείωμα

Υλικό για την αξιοποίηση του πολιτισμού των Τσιγγάνων μαθητών δε σημαίνει, κατά τη γνώμη μας, υλικό που αναφέρεται στους Τσιγγάνους αλλά υλικό που επιτρέπει στους Τσιγγάνους μαθητές να εκφραστούν, να δράσουν και να αποκτήσουν προσόντα, συλλειτουργώντας με τους συμμαθητές τους. Υλικό που τους επιτρέπει να επικυρώσουν τον (όποιο) πολιτισμό τους μέσα στην και μέσα από τη σχολική διαδικασία και να βελτιώσουν τη σχολική τους θέση και απόδοση. Ως εκ τούτου, η επικέντρωσή μας στον «τσιγγάνικο πολιτισμό» δεν μπορεί παρά να είναι θεματικά προσανατολισμένη, να συνδέεται οργανικά με το αναλυτικό πρόγραμμα και να αποτελεί το κλειδί για την πρόσβαση σε αυτό.

Το υλικό που προτείνουμε, λοιπόν, έχει πρώτα απ' όλα στόχο να συμβάλει στην αναθεώρηση της ίδιας της σχέσης των μαθητών (αλλά των εκπαιδευτικών) με τη σχολική και, γενικότερα, τη μαθησιακή διαδικασία. Η παρουσία τσιγγάνων μαθητών είναι η πρόκληση για την ανασυγκρότηση της δικής μας διδακτικής παρουσίας. Οι «Τσιγγάνοι» στην τάξη μας αντιπροσωπεύουν, πιστεύουμε, τη δυνατότητα ανατροπής του συνηθισμένου πρίσματος υπό το οποίο «βλέπουμε το αναλυτικό πρόγραμμα, τα σχολικά βιβλία, την πρακτική μας, τις σχέσεις μας με τους μαθητές, τελικά την ίδια μας τη δουλειά».

Το υλικό που προτείνουμε δεν έχει στόχο να αντικαταστήσει τα βιβλία του αναλυτικού προγράμματος και να αποτελέσει ειδικό διδακτικό υλικό για τους Τσιγγάνους μαθητές. Είναι υλικό συμπληρωματικό. Κι ακόμα, το υλικό μας έχει ενδεικτικό και παραδειγματικό χαρακτήρα.

Κι αυτό, για δύο λόγους. Πρώτα πρώτα γιατί πιστεύουμε ότι το πολιτισμικό κεφάλαιο των μαθητών μας δεν μπορούμε να το προδικάσουμε, αντίθετα καλούμαστε να το ανακαλύψουμε. Δεύτερον, γιατί εκείνο που έχει σημασία είναι το πώς θα καταστήσουμε αυτό το «κεφάλαιο» λειτουργικό μέσα στη διδακτική διαδικασία και για τους σκοπούς αυτής της διαδικασίας. Και τη γνώση αυτής της διαδικασίας -με τις επιμέρους ιδιαιτερότητές της- την έχει τελικά ο εκπαιδευτικός, που η δουλειά μας ελπίζουμε να τον βοηθήσει.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ, ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ, ΕΥΑ ΠΟΛΙΤΟΥ

CTA BYZANTINA XRONIA

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου	12
Ταξίδι στη Βυζαντινή ιστορία	17
Η Κωνσταντινούπολη γίνεται πρωτεύουσα	19
Μια θρησκεία γεννιέται, μια θρησκεία πεθαίνει	23
Μήπως μπερδευτήκατε με όλους αυτούς τους αυτοκράτορες;	36
Τα ονόματα των αυτοκρατόρων	44
Η αυτοκρατορία χωρίζεται στα δύο	50
Η Κωνσταντινούπολη στα χρόνια του Ιουστινιανού	51
Σε τι χρειάζονται οι δρόμοι	52
Σε τι χρειάζεται ένα σχολείο και ένα υδραγωγείο	59
Σε τι χρειάζονται οι κήποι και τι βρίσκεται μέσα σε αυτούς	62
Ιστορίες από το κτίσιμο της Αγια - Σοφιάς	70
Στην Κωνσταντινούπολη είδα ...	74
Στη Θεσσαλονίκη είδα...	75
Στον Ιππόδρομο	77
Οι αγορές της Κωνσταντινούπολης	97

CΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το Πρυτανείο	107
Τα αξιοθέατα της Κωνσταντινούπολης (επανάληψη)	108
Ο Ιουστινιανός, η διοίκηση και οι νόμοι	110
Οι εχθροί της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας κατακτητές ή ταξιδιώτες;	114
Οργανώνοντας το στρατό	119
Ο πόλεμος δεν είναι ο μόνος τρόπος να συναντάς άλλους λαούς	129
Η εικονομαχία	144
Ένας αυτοκρατορικός γάμος	150
Η εικονομαχία (συνέχεια)	157

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΥΤΗ ΚΑΛΥΠΤΕΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΗΣ Ε' ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ, ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ. ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΑ ΑΝΑΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΘΕΜΑΤΑ ΠΟΥ ΚΑΛΥΠΤΟΥΝ ΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΜΕΤΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΣ ΤΟΥ ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ ΣΤΗΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗ ΜΕΧΡΙ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΤΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ Ε. ΠΟΛΙΤΟΥ

ΑΝΤΙ ΠΡΟΛΟΓΟΥ

Αυτή η ιστορία είναι σκέτο κουβάρι.

Πολύ φοβάμαι πως είναι ύποπτη.

Απ' την αρχή φάνηκε σκοτεινή και σίγουρα έτσι θα μείνει.

Αυτή η ιστορία φοβάμαι πως δε γίνεται πια να ξεδιαλύνει.

Πολύ μπλεγμένη, αλήθεια!

Δίκιο έχετε. Φοβάμαι κι εγώ πως αυτή η ιστορία ανεξιχνίαστη στο τέλος θα μείνει...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ήταν κάποτε μια ιστορία πολύ μπερδεμένη, που θαρρούσε πως δεν την αγαπούσε κανείς. Γιατί άκουγε να λέει ο κόσμος συχνά:

- Μπερδεμένα τα πράγματα, δε μ' αρέσει καθόλου αυτή η ιστορία, ή
- Άκρη δε βρίσκεις με τούτη την ιστορία, ας μη χάνουμε μαζί της την ώρα μας,

ή

- Θα μπλέξουμε άσχημα με τούτη την ιστορία, καλύτερα να μείνουμε μακριά.

«Για μένα τα λεν' όλα αυτά...» συλλογιζόταν η μπερδεμένη ιστορία. Και στενοχωριόταν πολύ και έκλαιγε μοναχή κάθε βράδυ. Τα δάκρυά της ήταν τόσα πολλά, που τη μούσκευαν όλη τη νύχτα και την έκαναν το πρωί να φαίνεται ακόμα χειρότερη.

- Μούσκεμα έχουν γίνει τα πράγματα με τούτη την ιστορία, άκουγε γύρω της τότε να λένε πολλοί.

- Θάλασσα τα χουμει κάνει με τούτη την ιστορία, μουρμούριζαν άλλοι.

- Τώρα πια δε γίνεται τίποτα με τούτη την ιστορία, κουνούσαν το κεφάλι τους όλοι. Ό,τι βρέξει ας κατεβάσει...

- Δυστυχία μου, όλοι για μένα μιλάνε! Αναλύθηκε λοιπόν σε λυγμούς η μπερδεμένη ιστορία ένα τέτοιο πρωί. Και μούσκεψε πάλι τον τόπο τριγύρω με τα καυτά δάκρυά της. Κι όταν τον έβρεξε για τα καλά, κατέβασε μια ιδέα: θα μάζευε τα βρεγμένα της και θα έφευγε από κείνο τον τόπο.

Θα ταξίδευε πολύ μακριά,

θα περπατούσε προσηκτικά στο δρόμο άκρη άκρη,

θα έφτανε ως του κόσμου την άκρη,

μήπως έβρισκε και του λόγου της κάποιαν άκρη.

Σφιχτοδέθηκε λοιπόν πιο πολύ, μπερδεύτηκε περισσότερο και ξεκίνησε.

Δεν είχε πάει και πολύ μακριά, όταν άκουσε τρεις αστυνομικούς να κουβεντιάζουν σιγά μεταξύ τους.

- Αυτή η ιστορία είναι σκέτο κουβάρι, μουρμούρισε ο πρώτος. Πολύ φοβάμαι πως είναι ύποπτη. Απ' την αρχή φάνηκε σκοτεινή και σίγουρα έτσι θα μείνει.

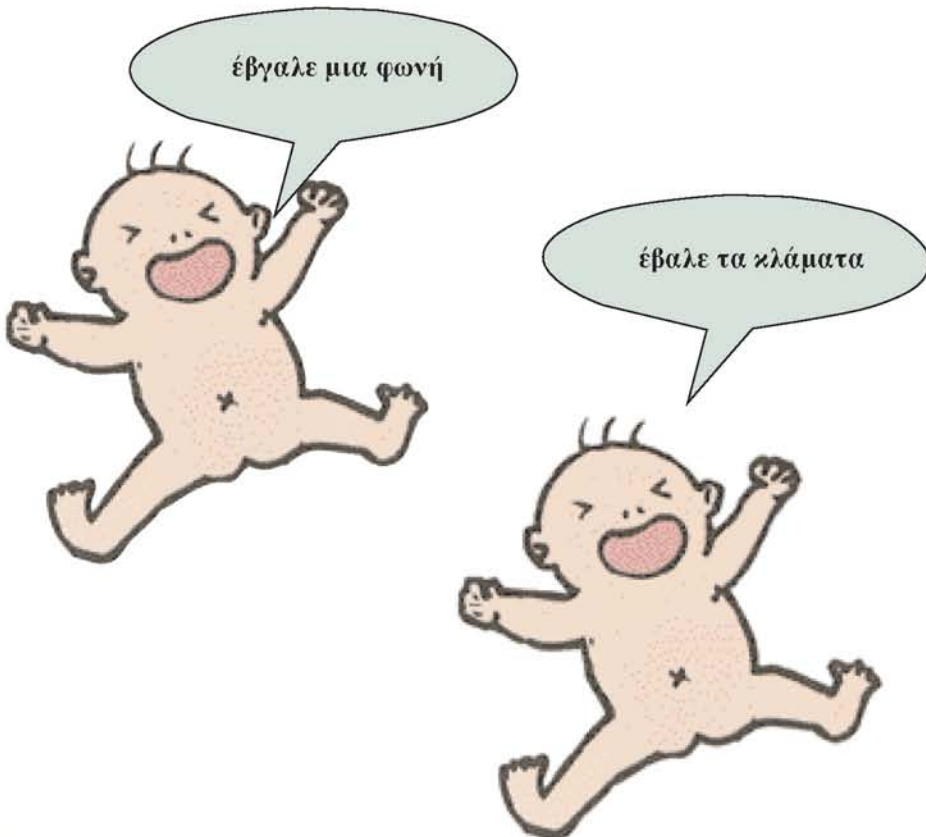
- Πολύ μπλεγμένη, αλήθεια! έκανε ο δεύτερος χαμηλόφωνα. Αυτή η ιστορία φοβάμαι πως δε γίνεται πια να ξεδιαλύνει.

- Δίκιο έχετε, ψιθύρισε και ο τρίτος. Φοβάμαι κι εγώ πως αυτή η ιστορία ανεξιχνίαστη στο τέλος θα μείνει...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

«Φοβάμαι» είπε μέσα της κι η μπερδεμένη ιστορία, όμως εκείνη φοβότανε κάτι άλλο: πως για του λόγου της πάλι μιλούσαν και πως θα 'χε με την αστυνομία μπλεξίματα, δίχως άλλο.

- Δυστυχία μου! έβγαλε ξανά μια φωνή και παραλίγο να βάλει τα κλάματα. Γιατί μπορεί να ήτανε μπερδεμένη η καημένη, όμως ποτέ της δεν ήταν ύποπτη, ούτε και σκοτεινή. Αν ήταν ανεξιχνίαστη δεν το ήξερε... Γιατί διόλου δεν ήξερε τι πάει να πει τούτη η λέξη. Δεν είχε, βλέπετε, ποτέ τον καιρό να μαθαίνει καμιά φορά και καμιά νέα λέξη, έτσι που ήτανε πάντα απασχολημένη και μπερδεμένη με τον εαυτό της και τη λύπη της, που θαρρούσε πως κανείς δεν την αγαπούσε. Αποφάσισε λοιπόν να σταθεί και θαρραλέα να τους ρωτήσει. Στο κάτω κάτω έπρεπε όλα αυτά να τα ξεκαθαρίσει. Κι αν οι αστυνομικοί την κατηγορούσαν ξανά, ε, τότε θα έβαζε τις φωνές και θα τους έλεγε πως τρελάθηκαν!

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

λύθησαν τα
γονατά μου

το μυστήριο
λύθηκε

τεντώνω το
αυτί

δεν αξίζω
πεντάρα

Δεν πρόλαβε ωστόσο να κάνει τίποτ' απ' όλα αυτά, γιατί κάποιος την έσπρωξε. Και κουβάρι όπως ήταν, κύλησε, κύλησε, πήρε φόρα μεγάλη και τα ίχνη της χάθηκαν.

«Πάει, χάθηκα!» είπε με αγωνία στον εαυτό της. Κι απ' την πολύ αγωνία ένας κόμπος ανέβηκε στο λαιμό της. Την ίδια στιγμή άκουσε να μονολογεί ένας άνθρωπος που περπατούσε μπροστά της:

- Πολύ μπερδεμένη μου φαίνεται η υπόθεση αυτή...

«Αχ, για μένα μιλάει και τούτος!» σκίτησε η μπερδεμένη ιστορία. «Δε χάθηκα, φαίνεται!». Και τέντωσε όσο μπορούσε τ' αυτί.

- Αν δε βρω κάποια άκρη, συνέχισε να μιλάει ο άνθρωπος στον εαυτό του, θα πει πως δεν είμαι καλός δάσκαλος, θα πει πως δεν αξίζω πεντάρα!

«Σώθηκα!» είπε κείνη μέσα της με λαχτάρα. Κι απ' την πολλή τη λαχτάρα λύθησαν τα γονατά της, γιατί κατάλαβε πως τελειώνουν τα βάσανά της. «Δάσκαλος είναι τούτος ο κύριος» σκέφτηκε «κι αυτός θα με σώσει. Θα τον πάρω από πίσω κι όταν βρει κάποια άκρη, θα τον παρακαλέσω να μου τη δώσει».

Ο δάσκαλος τάχυνε τότε το βήμα του μουρμουρίζοντας:

- Πρέπει γρήγορα κάτι να κάνω! Αυτή η ιστορία δε μ' αφήνει σε ησυχία! Όπου πάω μ' ακολουθεί. Δεν πάει άλλο, το μυστήριο αυτό πρέπει να λυθεί, για να ξεμπερδεύουμε...

«Να ξεμπερδεύουμε! Να ξεμπερδεύουμε!» πήδησε απ' τη χαρά της η μπερδεμένη ιστορία. Και πήδησε τόσο ψηλά, που έφτασε ως τη σάκα που κρατούσε ο δάσκαλος σφιχτά και τρύπωσε μέσα με δυσκολία.

αυτή η ιστορία
είναι κουβάρι

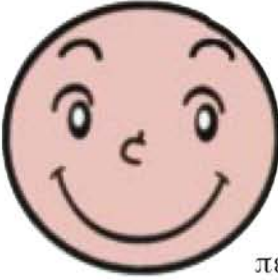

βρίσκω την
άκρη

πάει, χάθηκα

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στη σάκα εκείνη βρήκε έναν κόσμο χαρτιά, που έγραφαν πράγματα σοβαρά και πολύ πληχτικά. Βρήκε όμως και δυο τρία χαρτιά γραμμένα με γράμματα παιδικά, που έγραφαν ιστορίες και περιπέτειες με δύο παιδιά. Τις ιστορίες αυτές τις βρήκε τόσο αστείες η μπερδεμένη ιστορία, που λύθηκε αμέσως στα γέλια. Και λύθηκε τόσο πολύ, που διόλου δεν ένιωθε πια μπερδεμένη!

Γελούσε λοιπόν, γελούσε με την ψυχή της, ώσπου πιάστηκε στο τέλος η αναπνοή της, και τα μάτια της, απ' τα γέλια, γέμισαν δάκρυα. Και μούσκεμα πάλι θα γίνονταν όλα τριγύρω, αν δε βρισκόταν ένα άσπρο χαρτί να ξαπλώσει η ιστορία, να ξανασάνει και να ξεκουραστεί. Γελούσε ωστόσο ακόμα, χωρίς τίποτα να 'χει βρέξει, σαν έφτασε ο δάσκαλος σε κάποιο γραφείο κι έβγαλε τα χαρτιά του απ' τη σάκα για να δουλέψει.

- Μπα! Μια χαρούμενη και παράξενη ιστορία! Ποιος να την έγραψε αυτή; Έκανε μόλις την είδε απλωμένη στο άσπρο χαρτί.

Σαν τ' άκουσε αυτά η ιστορία, χοροπήδησε ξανά ενθουσιασμένη, γιατί πρώτη φορά την έλεγε κάποιος παράξενη και χαρούμενη, αντί να την πει μπερδεμένη. Απ' τη χαρά της λοιπόν λύθηκε η γλώσσα της κι άρχισε να του μιλά μ' έναν τρόπο αλλιώτικο, που μόνο οι δάσκαλοι κι οι μαθητές καταλαβαίνουν. Του εξήγησε γιατί ήταν έτσι χαρούμενη, πώς βρέθηκε στο χαρτί, δηλαδή του έλυσε όλες τις απορίες και του διηγήθηκε απ' την αρχή όλη της την πικρή και μπερδεμένη ζωή. Ο δάσκαλος πολύ τη λυπήθηκε, που 'χε μείνει μονάχη της και θλιμμένη τόσο καιρό που ήτανε μπερδεμένη. Κι υποσχέθηκε σύντομα να της βρει συντροφιά. Την έκλεισε λοιπόν σ' ένα βιβλίο και την πήγε στην τάξη του. Δεν έκανε όμως μόνο αυτό. Την έστειλε και στα άλλα παιδιά που πηγαίνανε σχολείο, ακόμα κι αυτά που ζούσανε σε άλλους τόπους, πολύ μακριά.

Έτσι, ταξίδευε η ιστορία, κι όταν έφτασε στα παιδιά, τρελάθηκε απ' τη χαρά της που δεν ήτανε μόνη της πια: είχε βρει επιτέλους ανθρώπους μικρούς να την αγαπούνε και κάμποσους φίλους να της κρατούν συντροφιά. Βρήκε εκεί, δηλαδή, μερικές ακόμα τρελούτσικες και παράξενες ιστορίες όπως αυτή, που τα παιδιά τις κρατούσαν μέσα στην τσάντα τους τακτικά και προσεκτικά, για να μην τις μπερδεύουν.

Λότη Πέτροβιτς – Ανδρουτσοπούλου

Ιστορίες που ταξιδεύουν με το Μαρίνο και τη Μαρίνα

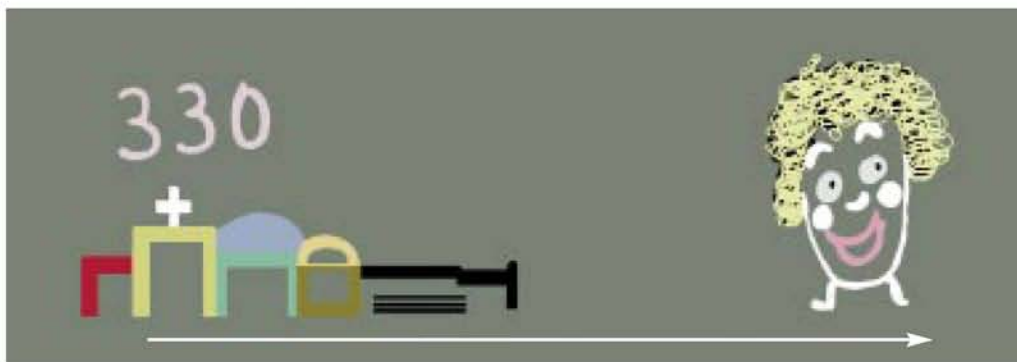
Και ελπίζουμε η καλή συγγραφέας να μας συγχωρήσει για τις μικρές αλλαγές που κάναμε στο δεύτερο και στο τρίτο μέρος της ιστορίας της.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η βυζαντινή ιστορία είναι μία μπερδεμένη ιστορία, δε χωράει αμφιβολία γι' αυτό. Όμως είναι και μια παράξενη ιστορία, όχι πάντα χαρούμενη, αλλά σίγουρα γεμάτη περιπέτειες και μυστήρια. Είναι μια ιστορία που ανυπομονεί να ταξιδέψει και να φτάσει σε σας. Μην τη φοβάστε. Χαμογελάστε της (δε χρειάζεται να λυθείτε και στα γέλια), παίξτε μαζί της. Και, είμαι σίγουρη, σιγά σιγά όλα θα λυθούν. Και η δική σας γλώσσα και τα μυστήρια της βυζαντινής ιστορίας.

Οδηγός μας σε αυτό το ταξίδι θα είναι ο Βάσιος

Γεια σας! Είμαι ο Βάσιος! Ε, μην ψάχνετε να με βρείτε εδώ που κοιτάτε. Εγώ ήρθα στην Κωνσταντινούπολη πολύ αργότερα από τα χρόνια που μελετάτε. Και λοιπόν; Όλοι πρέπει να ξέρουμε τι έγινε στα παλιά τα χρόνια. Κι η Κωνσταντινούπολη είναι μια σπουδαία πόλη. Αξίζει να μάθει κανείς την ιστορία της. Μια ιστορία που, πολλές φορές, μοιάζει με παραμύθι.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σήμερα όλοι την Κωνσταντινούπολη την ξέρουν με το όνομα Βασιλεύουσα. Γιατί; Μα γιατί είναι πρωτεύουσα. Και μάλιστα πρωτεύουσα μιας ολόκληρης αυτοκρατορίας, της Βυζαντινής, όπως τη λέμε σήμερα. Η Βυζαντινή αυτοκρατορία είναι η συνέχεια, το παιδί σαν να λέμε, μιας παλιότερης αυτοκρατορίας, της Ρωμαϊκής.

Όπως εύκολα καταλαβαίτε, πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας ήταν η Ρώμη. Το 330π.χ. ο Κωνσταντίνος μετέφερε την πρωτεύουσα στο Βυζάντιο.

Πέρασαν αιώνες, βασιλεία χάθηκαν, καινούριοι λαοί έκαναν την είσοδό τους στην Ιστορία, θεοί και είδωλα γκρεμίστηκαν και αυτοκράτορας του ρωμαϊκού κράτους γίνεται ένας νεαρός, ο Κωνσταντίνος.

Το 13ο έτος της βασιλείας του, μας διηγείται το χρονικό, ο Κωνσταντίνος είχε την ιδέα, σταλμένη από το Θεό, να χτίσει μια νέα πόλη και να της δώσει το όνομά του.

Έστειλε λοιπόν τους έμπιστούς του σ' Ευρώπη, Ασία και Αφρική να βρουν το κατάλληλο μέρος.

Επιστρέφοντας του μίλησαν για την αρχαία αποικία, για το χωριό με το όνομα Βυζάντιο.

Μέρες και νύχτες πέρασαν μέχρις ότου ο αυτοκράτορας πάρει την απόφασή του. Μια νύχτα, είδε ένα όραμα στον ύπνο του και άκουσε μια φωνή να του λέει: «Στο Βυζάντιο πρόχει να γίνει η πόλη του Κωνσταντίνου». Κι αμέσως πετάχτηκε από τον ύπνο και κάλεσε τους συμβούλους κι έστειλε αρχιτέκτονες και τεχνίτες στο μέρος για να το προετοιμάσουν. Κι αυτά έγιναν το έτος 324.

Κι αφού οι αρχιτέκτονες χάραξαν τη θέση για τα τείχη, τους πύργους και τις πύλες της νέας πόλης, παράξενο σημάδι φάνηκε ψηλά στον ουρανό.

Ένας αητός ορμάει σ' ένα φίδι που λιαζόταν έξω από τη φωλιά του. Το γραπώνει στα νύχια του και πετάει ψηλά. Το φίδι κουλουριάστηκε στο σώμα του αητού. Ο αητός χάθηκε στα σύννεφα και ξαναφάνηκε να πέφτει στροβιλίζοντας νεκρός. Το φίδι είχε νικήσει.

Ο αυτοκράτορας τρόμαξε πολύ και φώναξε τους σοφούς για να εξηγήσουν το σημάδι. Κι εκείνοι είπαν: «Η πόλη σου, Κωνσταντίνε, θα δοξαστεί και θ' ανυψωθεί σ' όλη την οικουμένη περισσότερο από κάθε άλλη πόλη. Αλλά όπως βροίσκεται ανάμεσα σε δύο θάλασσες, τα κύματα θα τη δέρνουν και θα κλυδωνίζεται, όπως κι ο αητός, μια από δω και μια από εκεί. Ο αητός είναι χριστιανικό σημάδι. Το φίδι των απίστων. Κι αφού το φίδι νίκησε, έτσι και η πόλη θα σβήσει από τους απίστους».

Ο Κωνσταντίνος είπε να γράψουν τους λόγους αυτούς, κι ευθύς πρόσταξε ν' αρχίσει το χτίσιμο. Και έστησαν τα τείχη, χάραξαν τους δρόμους και τις πλατείες, ύψωσαν ναούς και το ανάκτορο, κι έφεραν γλυκό νερό για τους κατοίκους.

Τον έβδομο χρόνο, γιορτάστηκαν μ' επισημότητα, γλέντια και χαρές τα πρώτα γενέθλια της Νέας Ρώμης, της πόλης του Κωνσταντίνου. Κι αυτά έγιναν το έτος 330, στις 11 Μαΐου.

Βοηθήστε το συμμαθητή σας

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ε, καλά, αυτά είναι και λίγο παραμύθια, σαν αυτά που μας λένε οι γιαγιάδες. Έχουν κάποια αλήθεια, αλλά δε χρειάζεται να τα παίρνουμε και τους μετρητοίς. Ο Κωνσταντίνος δεν ήταν καθόλου ονειροπαρμένος. Αντίθετα, ήταν πολύ πολύ ξύπνιος. Κατάλαβε ότι ο κόσμος άλλαζε. Κατάλαβε ότι η γεωργία, η βιοτεχνία, το εμπόριο δεν είχαν μέλλον πια στη Δύση. Κίνηση έβλεπε να υπάρχει στην Ανατολή. Από την Ανατολή όμως δεν έβλεπε να έρχονται μόνο εμπορεύματα. Έβλεπε να έρχονται και εχθροί. Καλό ήταν να βρίσκεται εκεί κοντά η πρωτεύουσα, να μπορεί ο αυτοκράτορας και ο στρατός να τους ελέγχει. Έπειτα, κοίτα στο χάρτη που βρίσκεται η Κωνσταντινούπολη: γύρω γύρω έχει θάλασσα. Στεριά βρίσκεται μόνο στη μια πλευρά της. Πετάνε ένα τείχος και ξεμπερδεύεις. Έτοιμη η πρωτεύουσά σου, οχυρωμένη. Να μην ξεχάσουμε και το άλλο. Έτσι που είχε απλωθεί η αυτοκρατορία του, μπορεί να την έλεγαν ρωμαϊκή, αλλά ένα σωρό άνθρωποι μέσα σ' αυτήν καθόλου Ρωμαίοι δεν ένιωθαν. Μιλούσαν ελληνικά κι ήταν χριστιανοί οι άνθρωποι. Ε, χαζός ήταν ο Κωνσταντίνος να αφήσει την πρωτεύουσά του στη Ρώμη, σε μια ακρούλα της αυτοκρατορίας που ήταν προσκολλημένη στα παλιά και μαράζωνε, όταν ο κόσμος όλος άλλαζε;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κι έπειτα, το άλλο με τον αητό και το φίδι, δύσκολο μου φαίνεται να το πιστέψω. Πρώτα πρώτα, μέχρι το 313 απαγορευόταν να είναι κανείς χριστιανός. Ο χριστιανισμός έγινε επίσημη και μοναδική θρησκεία του κράτους αργότερα, με το Θεοδόσιο, που βασίλεψε μετά τον Κωνσταντίνο. Και, μην ξεχνάς, ανάμεσα στον Κωνσταντίνο και στο Θεοδόσιο βασίλεψε ο Ιουλιανός, ένας αυτοκράτορας που ήθελε να ζωντανέψει τους αρχαίους θεούς! Είπαμε, τα πράγματα αλλάζουν, αλλά αλλάζουν σιγά σιγά.

Κωνσταντίνος

313 Διάταγμα Μεδιολάνων

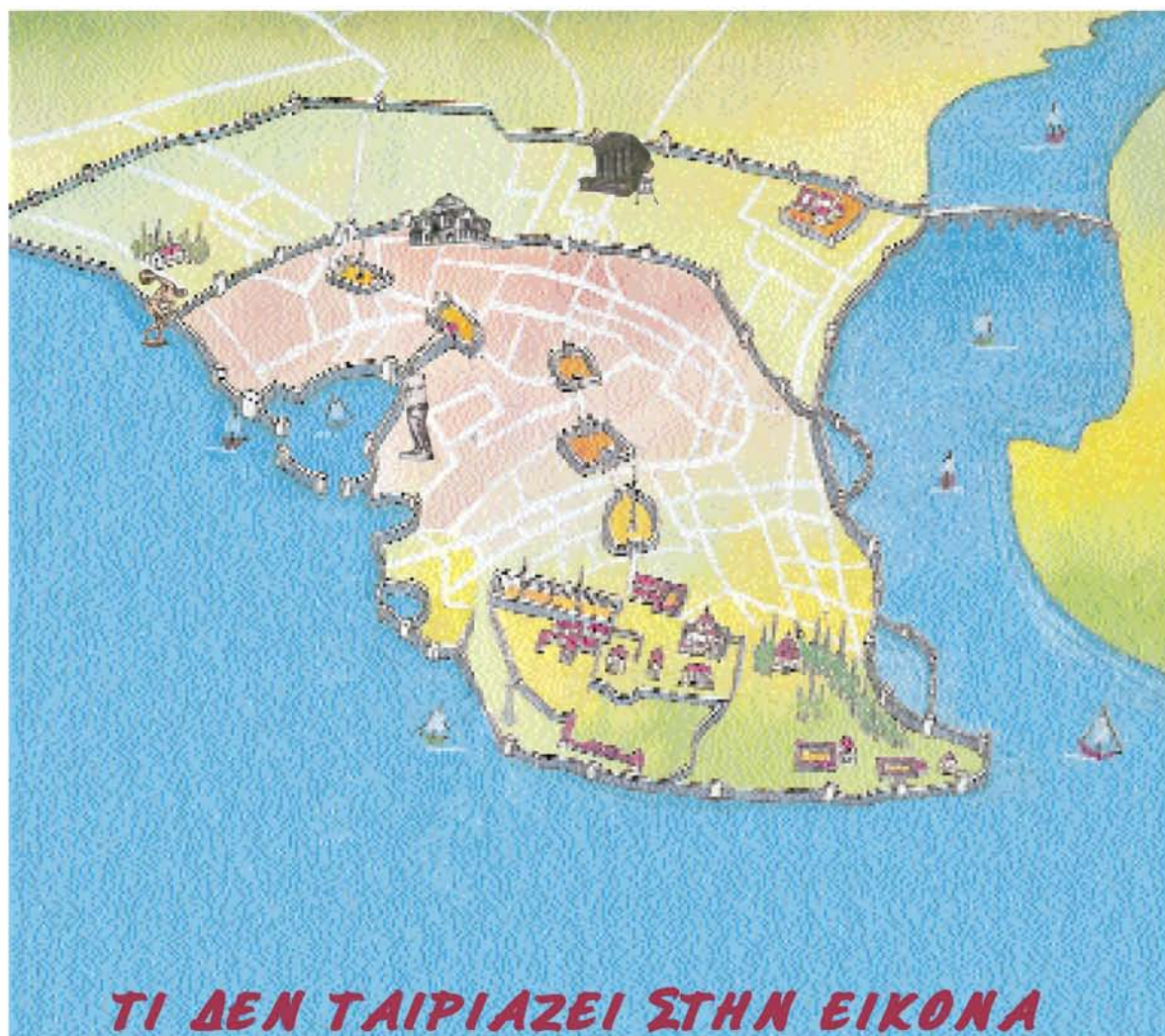

Ιουλιανός

Θεοδόσιος

ΟΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μια θρησκεία γεννιέται...

Στα παλιά τα χρόνια, όταν άρχιζαν να γίνεται πολλοί οι χριστιανοί στο ρωμαϊκό κράτος, ο αυτοκράτορας Διοκλητιανός ανησυχούσε πως θα χαθεί η ειδωλολατρεία και γι' αυτό άρχισε να πιάνει τους χριστιανούς και να τους σκοτώνει. Όσο σκότωσε όμως τους χριστιανούς, τόσο περισσότεροι πίστευαν στη νέα θρησκεία. Τότε ο Διοκλητιανός απελπισμένος φώταζε τους ιερείς των ειδώλων κι έκαμαν τις μαγικές τελετές τους και μάζεψαν εκεί όλα τα στοιχεία της γης, τις λάμιες, τα χαμοδράκια, τους καλλικατιζάρους, τα κακά πνεύματα, που φώλιαζαν στις σπηλιές, στα πηγάδια και στα βάθη της γης. Κι ο Διοκλητιανός ζήτησε να τον βοηθήσουν να τρομάξει τους χριστιανούς, για να παρατήσουν την αληθινή πίστη.

Όλα αυτά τα στοιχεία πήραν και ανέβασαν το Διοκλητιανό ψηλά ως τα σύννεφα κι από κει φοβέριζε τους χριστιανούς ότι θα τους αφανίσει όλους. Τότε από μια κορφή ο προφήτης Ηλίας, που είχε εκεί την εκκλησιά του -μεγάλη η χάρη του- παίρνει απ' το Θεό τους κεραυνούς και κινήγει με κρότους μεγάλους και μπουμπουνητά το Διοκλητιανό και τα στοιχεία απ' τον ουρανό και τα κατεβάζει στη γη. Οι χριστιανοί ακούγοντας τα μπουμπουνητά έκαμαν αγιασμό και ράντισαν τη γη και αγιάστηκε. Έτσι τα στοιχεία δεν μπόρεσαν να ξαναπάνε στις φωλιές τους και στριφογύριζαν πάνω στη γη ώσπου σκάσανε και ο Διοκλητιανός κλείστηκε απ' το φόβο του στο παλάτι του, που ήταν στο Σπαλάτο της Σερβίας.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σε λίγα χρόνια πέθανε ο Διοκλητιανός και ο διάδοχός του ο Μαξέντιος θέλησε πάλι να διώξει τους χριστιανούς. Τότε έστειλε η αγία Ελένη, η βασίλισσα, το γιο της, το Μέγα Κωνσταντίνο –μεγάλη η χάρη του- και του είπε να πάρει στρατιώτες χριστιανούς και να τιμωρήσει το Μαξέντιο. Κι εκεί που πήγαινε ο Μέγας Κωνσταντίνος να πολεμήσει το Μαξέντιο σ' ένα ποτάμι που το έζωνε μια γέφυρα, είδε στον ουρανό το σημείο του σταυρού μέρα μεσημέρι και γράμματα «εν τούτω ρίκα», δηλαδή μ' αυτήν τη δύναμη του σταυρού (όχι τη δική σου) να ρίκας.

Τότε έκαμε μια σημαία με Σταυρό ο Μέγας Κωνσταντίνος σαν την ελληνική, και πολέμησε το Μαξέντιο και τον ρίκισε κατά κράτος. Λευτέρωσε ύστερα και τους χριστιανούς, όσους είχαν δεμένους στις φυλακές, κι έβγαλε διαταγή να είναι όλοι ελεύθεροι να πιστεύουν σε όποια θρησκεία θέλουν. Ετσι θριάμβευσαν οι χριστιανοί που ήταν οι περισσότεροι και από τότε τιμούσαν και το Μέγα Κωνσταντίνο, που τον ονόμασαν άγιο αλλά και τον προφήτη Ηλία και σε κάθε κορφή χίζανε από ένα εκκλησάκι του.

Μια θρησκεία πεθαίνει...

Ο Ορειβάσιος ζήτησε να μάθει για το μαρτείο.

«Α, βέβαια, λειτουργεί ακόμη. Έχουμε σπουδαία Πυθία. Είναι λίγο ηλικιωμένη, αλλά έχει καλά αποτελέσματα. Λέει πως ο Απόλλωνας τής μιλά συνεχώς. Είμαστε πολύ ευχαριστημένοι από την εργασία της. Είμαι σίγουρος πως θα τη βρεις ικανοποιητική. Ασφαλώς, θα θέλεις να της μιλήσεις. Θα πάω αμέσως να τη ρωτήσω πότε μπορεί να σε δεχτεί. Περνάει κακές ημέρες... Ξέρεις». Με μια αόριστη χειρονομία, εξαφανίστηκε κάπου στο βάθος. Ο Ορειβάσιος επιθεώρησε το καό. Όλα τα περίφημα αγάλματα έλειπαν...

Την επόμενη ημέρα κάθισαν σε ένα είδος χώρου αγαμοής, ο οποίος είχε σκαφτεί στο βράχο. Μια πόρτα που βρισκόταν απέναντί τους οδηγούσε στο δωμάτιο του θεού. Εδώ, από μια τρύπα στη γη, βγαίνει ατμός. Εδώ είναι και ο ομφαλός της γης, ένας στρογγυλός βράχος που λέγεται ότι έριξε στη γη ο Δίας.

Η Πυθία ήρθε από το καό. «Είναι καθαρή» φιδύρισε ο ιερέας «διότι μόλις πλύθηκε στην Κασταλία Πηγή». Η Πυθία έριξε μερικά φύλλα δάφνης και κόκκους σταριού σε ένα μαγκάλι. Ο χώρος γέμισε από καπνό, που ερέθιζε τα μάτια. «Τώρα καθαρίζει τον αέρα» εξήγησε ο ιερέας. Επειτα, ο Ορειβάσιος, με μάτια γεμάτα δάκρυα, ακολούθησε την Πυθία στο δεύτερο μικρό χώρο, όπου ο Απόλλωνας μιλά στους ανθρώπους εδώ και χίλια χρόνια. Ακριβώς δίπλα στον ομφαλό βρίσκεται ένα τρίποδο, στο οποίο κάθισε η Πυθία και σταύρωσε τα πόδια της με το πρόσωπο σκυμμένο πάνω από τον ατμό που ανέβαινε από τη γη. Αρχίζει να μουρμουρίζει μαγικά λόγια.

«Ερτάξει» είπε ο ιερέας. «Τώρα είναι έτοιμη να σε ακούσει».

Τότε...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Με δυνατή φωνή, ο Ορειβάσιος είπε:
«Έρχομαι από το Φλάβιο Κλαύδιο Ιουλιανό, αύγουστο και μέγιστο ποτίφηκα. Εκφράζει την αφοσίωσή του στο Φοίβο και σε όλους τους αληθινούς θεούς».

Η Πυθία μισοτραγουδούσε ενώ μιλούσε ο Ορειβάσιος και η προσοχή της ήταν συγκεντρωμένη στον ατμό στα πόδια του τρίποδου.

«Ο αύγουστος επιθυμεί να συμβουλευτεί το θεό Απόλλωνα. Θα υπακούσει σε οποιαδήποτε εντολή του».

«Το ερώτημα». Η γερασμένη φωνή ήταν λεπτή.

«Ο αυτοκράτορας θέλει να μάθει αν θα ξαλαχτίσει τον ιερό χώρο των Δελφών».

Ο μόνος θόρυβος που ακουγόταν στο χώρο για αρκετή ώρα ήταν ο ήχος του ατμού που ξέφευγε από το βράχο. Ίσως σε αυτό τον ήχο να οφείλεται η καταγωγή του μύθου, που λέει ότι η θεά Γη είχε γιο ένα ερπετό που λεγόταν Πύθων. Το ερπετό έκανε ό,τι ήθελε στο καό, ώσπου το σκότωσε ο Απόλλωνας και πέταξε το σώμα του σε μια τρίπα. Ο ατμός λέει ότι έρχεται από το σώμα και για το σφύριγμα λέει ότι είναι η φωνή του ετοιμοθάνατου φιδιού.

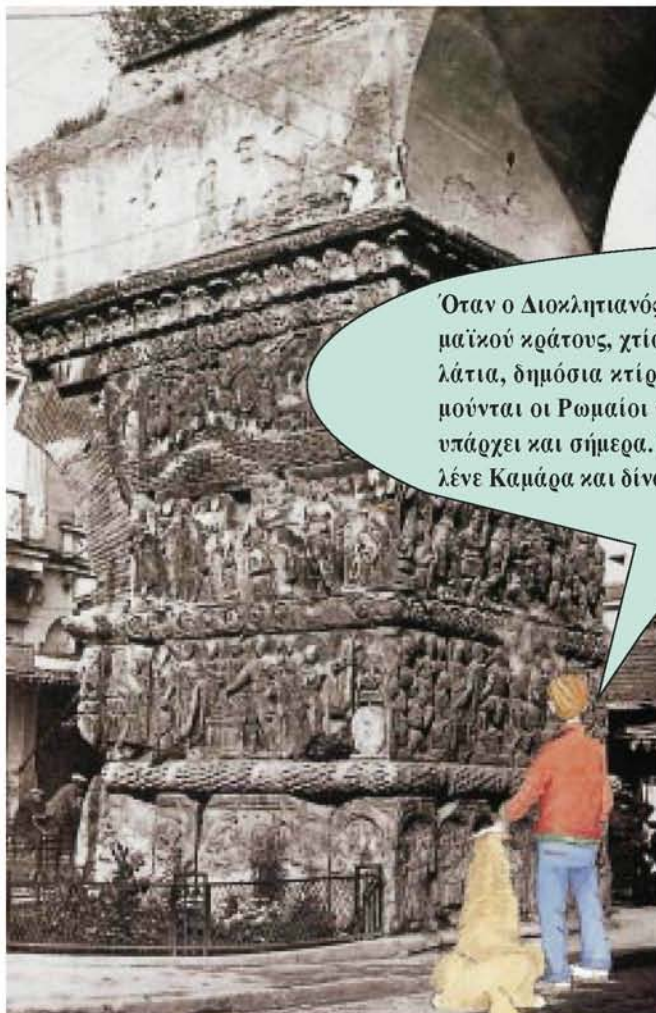
Τελικά, η Πυθία κουνήθηκε. Άράσανε τον ατμό πολλές φορές. Βόγκηξε, έβηξε, στριφογύρισε τα μάτια της και γαντζώθηκε με τα χέρια της στο τρίποδο. Όλη εκείνη την ώρα κουνιόταν μπρος πίσω. Μετά, έμεινε ακίνητη. Όταν μίλησε, η φωνή της ήταν σταθερή και τα λόγια της ακούγονταν ολοκάθαρα, παρόλο που της έλειπαν τα δόντια.
«Πες στο βασιλέα ότι γκρεμίστηκε η περίτεχνη αυλή του Φοίβου κι αυτός απέμεινε χωρίς σπίτι, χωρίς μαρμική δάφνη και το νερό που μιλούσε σώπασε κι εκείνο».

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τώρα...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Όταν ο Διοκλητιανός ήταν αυτοκράτορας του ρωμαϊκού κράτους, χτίστηκαν στη Θεσσαλονίκη παλάτια, δημόσια κτίρια και μια αψίδα για να θυμούνται οι Ρωμαίοι τις νίκες τους. Αυτή η αψίδα υπάρχει και σήμερα. Σήμερα οι Θεσσαλονικιοί τη λένε Καμάρα και δίνουν εκεί τα ραντεβού τους.

Μια αλλιώτικη προσευχή

Μεγάλο πνεύμα, που νιώθω τη φωνή σου στους ανέμους,
και που με την αναπνοή σου προφέρει η ζωή του κόσμου, άκουσέ με.
Έρχομαι μπροστά σου ως ένα από τα πολλά παιδιά σου.
Είμαι μικρός κι αδύναμος.

Έχω ανάγκη τη δύναμή σου και τη σοφία σου.

Οδοιπορώ στην ομορφιά και τα μάτια μου θωρούν τον κόκκινο μανδύα
του ηλιοβασιλέματος.

Τα χέρια μου τιμούν τα πράγματα που έφτιαξες και τα αυτιά μου ακούν τη
φωνή σου.

Χάρισέ μου τη σοφία να αναγνωρίζω τα πράγματα που 'μαθες στο λαό μου.

Και τη διδασκαλία που έκρυψες σε κάθε φύλλο και σε κάθε βράχο.

Δε ζητάω δύναμη για να υπερέχω πάνω από τ' αδέρφια μου, αλλά για να
μπορώ να νικώ το μεγαλύτερο εχθρό μου, τον εαυτό μου.

Κάνε με έτοιμο να σε πλησιάσω με καθαρά χέρια και ίσιο βλέμμα, ώστε το
πνεύμα μου να έρθει σε σένα χωρίς ντροπή, όταν κάποτε η ζωή μου γίνει
ωχρή σαν τον ήλιο που γέρνει στη δύση.

Προσευχή των Ινδιάνων

Ο μαύρος Χριστός

Γυρεύω έναν ντόπιο ζωγράφο
για να μου φτιάσει ένα μαύρο Χριστό.
Να μου ζωγραφίσει τον Κύριό μου και πατέρα
μου μ' έναν όμορφο χιτώνα
σαν κι αυτόν που φοράει ο δικός μου γονιός.
Άκουσε, Χριστέ μου και πατέρα μου:
Οι λευκοί σε παράστησαν
σαν έναν ωραίο λευκό άντρα.
Οι κόκκινοι Ινδιάνοι σε ζωγράφισαν
ίδιο μαζί τους.
Οι κίτρινοι σου δάνεισαν το χρώμα τους.
Θ' αρνηθείς τώρα
να πάρεις και το δικό μου χρώμα,
το μαύρο;
Χριστέ μου, αδελφέ μου και πατέρα μου,
πατέρα δικέ μου, πατέρα της γης μου,
πατέρα της μαύρης γης,
έρχομαι απόψε το βράδυ
να σου πω το τραγούδι αυτό:
Χριστέ μου της μαύρης γης
είσαι μαύρος, είσαι ωραίος.

Αφρικανική ποίηση

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πάτερ ημών ο εν τοις ουρανοίς, Αγιασθήτω το όνομά σου
Ελθέτω η βασιλεία σου, Γεννηθήτω το θέλημά σου
Ως εν ουρανώ και επί της γης Τον άρτον ημών τον επιούσιον
Δος ημίν σήμερα, Και άφες ημίν Τα οφειλήματα ημών
Ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών
Και μη εισενέγκης ημάς εις πειρασμόν
Αλλά ρύσαι ημάς από του πονηρού, Αμήν.

Ντέβλα μπαρέα μεκ Τε ασάρτολ κυρό αλάβ
μεκ Τε αβέλ κυρό ταγκαριπέ μεκ Τε κερντόλ κυρό μαγκκιπέ
σαρ καό σουμνάλ εμ πάϊ πούβ Ο μαυρό αμαρό ερκιεσέσκο
ντέ αμένγκε αγκιές Τα μπιστάρ αμαρέ ντοσά
σαρ αμέντα μπισταράς οκολένγκε ντοσάρ
Τα να ιγκιάρμεν καό σουμαβιπό αμά αράκαμεν
καταρό τσουνγκαλιπέ Ντέβλα κáϊ σίτουτ σαί ζορ
καί ο ταγκαριπέ Αντό αλάβ ε Νταντέσκο
ε Τζαέσκο τα ε Ντεβλέσκε γχιόσκο, Αμήν

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πρώτος βασιλιάς του Οίκου ήταν, ας πούμε, ο Μιχαήλ Α. Πριν από αυτόν, υπήρχαν στον τόπο βασιλιάδες με άλλα ονόματα, όπως Λέων Α, Λέων Βου, Λέων Γου, Λέων Δου, ύστερα Κωνσταντίνος Α, Βου, Γου, Δου και Ε, μετά πάλι μια σειρά Βασιλείοι κι άλλη μια σειρά Αλέξιοι. Παρόλο που όλοι ήταν συγγενείς ή μακροσυγγενείς, άμα άλλαζε το όνομα, έλεγαν ότι ήταν καινούριος Οίκος ή Δυναστεία. Όλοι θέλαν να φτιάξουν μεγάλους Οίκους με πολλά γράμματα, μακάρι κι όλη την αλφάβητο αν γινόταν – άσε που τέτοιο πράγμα δε συνέβηκε ποτέ. Φρόντιζαν λοιπόν να κάνουν παιδιά, και μάλιστα

γιους, που να γίνονταν πρίγκηπες διάδοχοι, κι αργότερα βασιλιάδες.

Συχνά, οι πρίγκηπες έφερναν για νύφη να την παντρευτούν πριγκηποπούλα ξένου τόπου, κι έτσι έκαναν σύμμαχο τον πεθερό τους ή και κληρονομούσαν κομμάτι από το βασίλειό του.

Μήπως μπέρδεψήκατε με όλους
αυτούς τους αυτοκράτορες;

Αυτοί όλοι είναι πρίγκηπες και βασιλιάδες φανταστικοί, όμως η αλήθεια είναι ότι κι εδώ στο Βυζάντιο είχαμε Κωνσταντίνους, Κωνσταντίνους, Ιουστινούς και Ιουστινιανούς, κι ακόμα μπόλικους Λέοντες. Κι αργότερα ίσως βασιλεύσουν Βασιλείοι κι Αλέξιοι κι ακόμα περισσότεροι Κωνσταντίνοι. Πού να τους θυμάται κανείς όλους! Εγώ, πάντως, δυο – τρεις αυτοκράτορες που τους ξέρω για σημαντικούς, και τα ονόματά τους θυμάμαι και τι έκαναν ξέρω.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κωνσταντίνος, Ιουλιανός, Θεοδόσιος, ορίστε. Αχ, να τους είχα μπροστά μου, πόσα πράγματα θα ήθελα να τους ρωτήσω...

Αλήθεια τους θυμάσαι;
Πες τους, σε ακούμε...

Γιατί, κύριε
Κωνσταντίνε...

Πείτε μου,
κύριε Θεοδόσιε...

Πώς, κύριε
Ιουλιανέ...

Μπράβο! Εγώ καμιά φορά δεν μπορώ να πω με σιγουριά ούτε την ιστορία της ίδιας μου της οικογένειας. Εμείς μπορεί να μην έχουμε Βαλάντη Α, Βου, Γου και Δου, όμως αν μιλάμε για μπλεξίματα και περιπέτειες, έχουμε τόσα όσα και η πιο σπουδαία βυζαντινή Δυναστεία. Αμέ! Κλη είναι η νύφη της μπάμπως μου, δεύτερη γυναίκα του δεύτερου γιου της, του Μιχάλη.

Ο Πέτρος κι ο Λευτέρης είναι θείοι μου, παιδιά της μπάμπως μου, αδέρφια της μάνας μου, μεγαλύτεροι από μένα. Η Μούτσω είν' επίσης αδελφή της μάνας μου, μικρότερή μου. Ο Γεράσιμος είναι γιος της Κλης, συνομήλικός μου. Τα μικρά, τον Τάσο με τη Ναρκίς, κι αυτά παιδιά τα 'χει η Κλη...

Οι υπόλοιποι της καρότσας μας είμ' εγώ, ο σύμφωνα με τα χαρτιά Βαλάντης και για τους δικούς μας Χαμπίμπης, δυο προβατίνες ταμένες από την μπάμπω μου στην Παναγιά της Τήνου, καθώς κι ο Αχμέτ, ο σκύλος των Κακογιάννηδων, ένας πανέξυπνος κανελής με μαυριδερά μπαλώματα, που προτιμάει τη δική μας καρότσα απ' αυτήν των Κακογιανναίων και φέρνει τα σκαντζοχοίρια όπως φέρνουνε άλλα σκυλιά πίσω το κομματάκι το ξύλο που τους πετάς ή την μπάλα. Την τελευταία φορά που πήγαν με δαύτον για σκαντζόχοιρους ο Πέτρος με τον κακο – Γιάννο, έφεραν δέκα –τι λέω δέκα... περισσότερα θα 'τανε- που τα μοιραστήκαμε. Εμείς τα δικά μας τα άγαμε. Οι Κακογιάννηδες έχουν ακόμα δυο, που σκοπεύουν να τα σφάξουνε σήμερα.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο Γκέκας.

Ο γιος του Γκέκα.

Το παιδί του γιου του Γκέκα.

Ο ανιψιός του παιδιού του γιου του Γκέκα.

Ο ξάδελφος του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.

Το γαϊδούρι του θείου του ξαδέλφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.

Το σαμάρι του γαϊδουριού του θείου του ξαδέλφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.

Το λουρί του σαμαριού του γαϊδουριού του θείου του ξαδέλφου του ανιψιού του παιδιού του γιου του Γκέκα.

Γλωσσοδέτης
Το πρώτο παιδί λέει: ο Γκέκας.
Το δεύτερο: ο γιος του Γκέκα, και έτσι
όλα λένε από μια φράση.
Όποιο το πει στραβά βγαίνει
από το παιχνίδι.

Μάντεμα

Τι συγγένεια έχουν;

Ένας πήγε στη φυλακή να δει ένα φυλακισμένο, και ο φύλακας τον ρώτησε:

- Τι συγγένεια έχεις με το φυλακισμένο;
- Αδελφούς κι αδελφές δεν έχω, μα ο πατέρας του φυλακισμένου είναι γιος του πατέρα μου.

(Είναι πατέρας του φυλακισμένου)

Αυτά τα δυο σκαντζοχοίρια να δούμε πώς θα 'γδερνε η Σοφία, τον κακο – Γιάννη η γυναίκα, καθόμαστε με τη Μούτσω και περιμέναμε, εκείνη χορεύοντας κι εγώ παίζοντας φλαουτάκι, όταν έφερε ο Λευτέρης τα άσχημα νέα, πως στον καταυλισμό παρακεί έχουν στήσει σκηνή οι Πιτσικαίοι.

-Τι είπες; παράτησ' η Κλη τον καφέ στο γκαζάκι να φουσκώνει και πετάχτηκε όρθια.

-Είπα πως στον καταυλισμό είναι φερμένοι οι Πιτσικαίοι. Πού 'ν' η ντάγιω;

Η Μούτσω, εγώ, η Κλη, η Σοφία με το άμετρο παιδομάτι της τριγυρίσαμε το Λευτέρη. Ήταν αλήθεια αυτό που 'λεγε για τους Πιτσικαίους ή μας κοροΐδευε;

-Ντάγιω, στον καταυλισμό έχουν έρθει οι Πιτσικαίοι, είπ' εκείνος της μπάμπως μου, που πλησίαζε.

-Τι είπες; γούρλωσε η μπάμπω τα μάτια της. Τι είπες;

-Αυτό που άκουσες είπα. Είναι για να δουλέψουν στο πρωτολούβι του βερίκοκου. Τους είδα με τα μάτια μου.

-Νταμπουλέ, Χρυσοβαλάντω – βλαστήμησε τότε κείνη, καθίζοντας σε μια πέτρα. Πού 'ν' οι καραμπίνες, μωρέ; Πού 'ν' ο Πέτρος; Τρέξτε φωνάξτε τον...

Αργότερα, με καιρό, το θύμισα στην μπάμπω μου πως είχε ασπρίσει τη μέρα εκείνη από το φόβο της. Τι χαζός ήμουνα, για να ξεφουρνίζω τέτοιες βλακείες, με σκούνητς' η μπάμπω μου. Επιτρεπόταν κοτζάμ παιδί να νομίζω πως άσπρισε από το φόβο των Πιτσικαίων; Δεν ήξερα ότι είν' αδερφή του Πίτσικα κι ότι ο άντρας της, ο παππούς μου, δηλαδή, που 'ν' φυλακή, έχει σκοτώσει ένα παιδί των Πιτσικαίων, γιατί κι αυτοί είχαν σκοτώσει μια κόρη της, και πως τώρα μας κυνηγάνε εκείνοι, να σκοτώσουν έναν τουλάχιστον από μας, αν όχι περισσότερους, για να πάρουν το αίμα τους πίσω; Δεν τα 'ξερα όλα τούτα;

Η αλήθεια είναι ότι δεν τα 'ξερα. Μ' ακόμα πιο αλήθεια είναι πως, κι όταν τα 'μαθα, δεν μπορούσα, μέχρι σχεδόν που μεγάλωσα, να καταλάβω πώς άρχισαν, πώς συνεχίστηκαν όλες τούτες οι έχτρες, τα δικαστήρια, τα μαχαιρώματα, πώς είχαν μπερδευτεί οι υποθέσεις και κυνηγιόμαστε. Όπως δεν είχα καταλάβει μέχρι τελευταία και ποιος είν' αδερφός ποιανού και ποια γυναίκα τίνος. Εγώ, για παράδειγμα, ενώ είμαι παιδί της Ενταλίας και του Γιωργή, στα χαρτιά φαίνεται ότι μ' έχει γεννήσει η μπάμπω μου. Θεωρούμαι δηλαδή αδελφός της μάνας μου, όπως θεωρείται σαν αδελφή του πατέρα μου η αδελφή μου, που μένει με την άλλη μου γιαγιά στη Βέροια, γιατί είναι περασμένη στα χαρτιά του άλλου παππού μου. Το ίδιο και τα πρώτα παιδιά της Κλης, απ' τον πρώτο της άντρα, που τα μεγαλώνουν οι γιαγιάδες τους, φαίνονται τα μισά σαν αδέρφια της Κλης, τ' άλλα μισά σαν αδέρφια του πατέρα τους. Ένα κουβάρι μπλεγμένο η φάρα μας...

Με κλαδάκια, σπάγκο, χαρτιά και μπογιές ή φωτογραφίες, μπορείτε να φτιάξετε το «οικογενειακό δέντρο» σας.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εμείς στην οικογένειά μας δεν έχουμε ούτε μπλεξίματα ούτε καυγάδες και βεντέτες. Άλλο με μπερδεύει εμένα. Τα ονόματα των αυτοκρατόρων. Τι θα πει Κωνσταντίνος και Βασίλειος; Και ποιος μας λέει δηλαδή ότι οι δικοί τους δεν τους φώναζαν Κώτσο και Βασιλάκη; Κι έπειτα, τι είναι όλοι αυτοί οι σχολάριοι, οι στρουγγάριοι... ποιοι ήταν και τι έκαναν; Ήταν κάτι σαν υπουργοί, κάτι σαν αστυνόμοι; Γιατί δεν μας τα λένε απλά;

Α, μην παραπονιέσαι, έτσι είναι το Τυπικόν.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μπήκαν κι οι τρεις γυναίκες μαζί (η βασίλισσα Ιωσηφίνα, η Βασιλομήτωρ Ανουνθιόν και η Λεοπολδίνα, μητέρα της Ιωσηφίνας) και παρατάχτηκαν μπροστά του για ακρόαση στη Μεγάλη Αίθουσα.

Βγείτε έξω και ξαναμπείτε μια μια.

Μα εκείνες ήταν έτοιμες να τον αντιμετωπίσουν.

Είμαστε επιτροπή, κι οι επιτροπές εισέρχονται μαζί.

Πώς κατάφεραν και συμφώνησαν, αυτές που πάντα τσακώνονταν; Ο βασιλιάς αποφάσισε να πάει με τα νερά τους ώσπου ν' ακούσει το θέμα.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

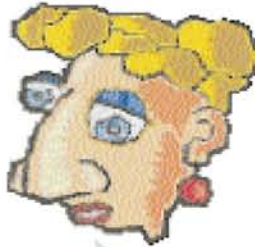
Ποια ορίσατε επίσημη εκπρόσωπο;

Η Λεοπολδίνα έκανε ένα βήμα μπροστά. Δεν έφταιγε κανείς άλλος, έφταιγε αυτός, που είχε δεχτεί την πεθερά του στο παλάτι. Έπρεπε να το κόψει απ' την αρχή: η νύφη εδώ, η πεθερά με το Μεγαλειότατο, ή τέως Μεγαλειότατο, γιο της...

Και, και!

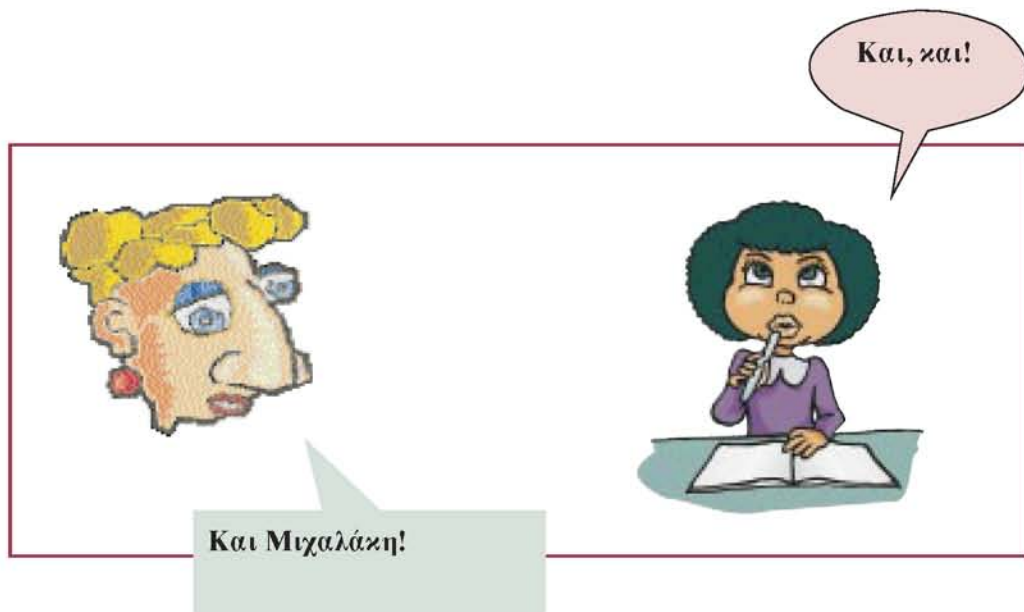
Σας ακούω!!!

Η επιτροπή ζητά να φύγει η νταντά. Δεν εκτελεί το Τυπικόν. Αποκαλεί χωρίς τίτλους το διάδοχο, κι ούτε καν Μιχαήλ, παρά Μιχάλη, σαν χωριατόπαιδο.

Οι άλλες έγνεψαν στη Βασιλομήτορα να σωπάσει, για να τηρηθεί το Τυπικόν.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μιλήστε να τελειώνουμε.

Η βασίλισσα έκανε τεράστια προσπάθεια να υπερνικήσει τη σιχασιά της.

Μιχαλιό!

Πώς;

Αυτό που ακούτε. Λες κι είναι βοσκόπουλο, και όχι πρίγκιψ!

Συμφωνώ.

Το θέμα φαινόταν λεπτό. Δεν ήταν δυνατόν να τις αγνοήσει σαν άλλες φορές. Εδώ χρειαζόταν στρατηγική και διπλωματία.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αυτές κοιτάχτηκαν θριαμβικά. Δεν έλπιζαν τόσο εύκολη νίκη.

Αλλά...

Οι γυναίκες στράφηκαν άγριες. Περίμεναν τη συνέχεια, μα εκείνος σιωπούσε σκεπτικός.

Υπάρχει αλλά.

Άμα φεύγει η νταντά, ο διάδοχος τσιρίζει!

Να το ακούσουμε.

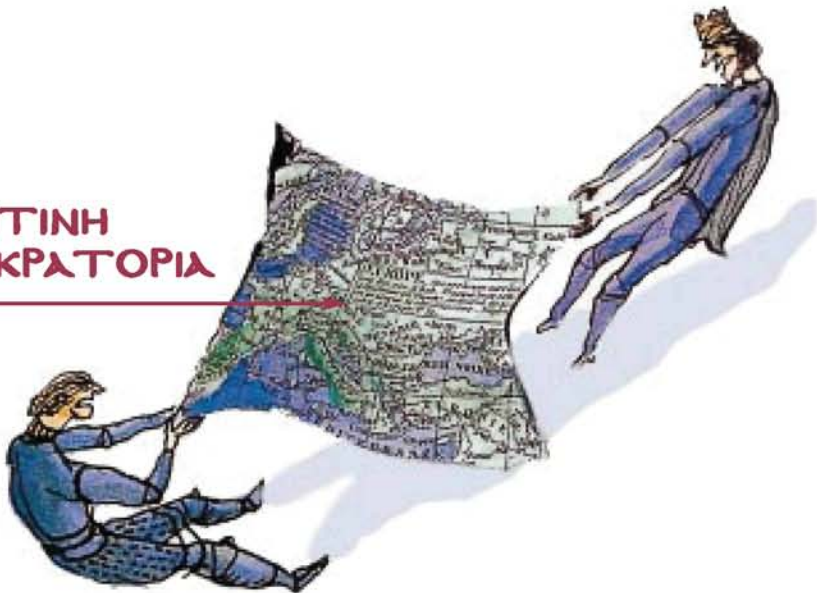

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

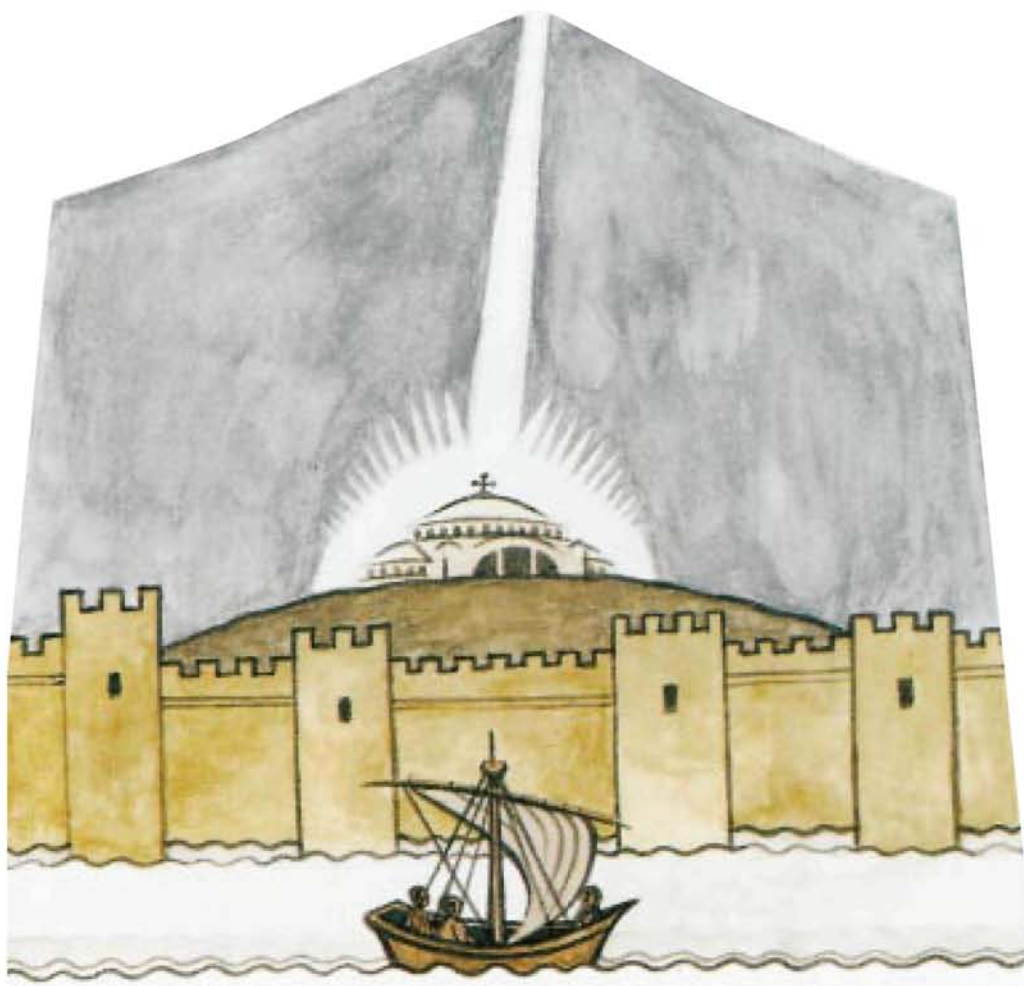
Ε, ο Θεοδόσιος μοίρασε την αυτοκρατορία στους δυο γιους του. Στον έναν έδωσε το δυτικό κομμάτι και στον άλλο το ανατολικό. Αυτό το ανατολικό κομμάτι, που οι πιο πολλοί κάτοικοί του μιλούσαν ελληνικά και ήταν χριστιανοί, θα γίνει αυτό που λέμε σήμερα «Βυζαντινή Αυτοκρατορία».

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑ

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η Κωνσταντινούπολη σιγά σιγά μεγάλωνε και στα χρόνια του Ιουστινιανού, ενός άλλου πολύ σπουδαίου αυτοκράτορα, έγινε η όμορφη πόλη που ξέρουμε.

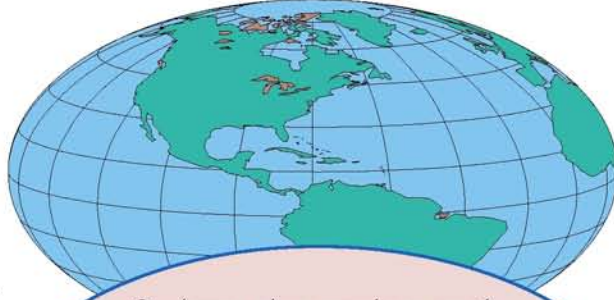

Τι χρειάζεται μια πόλη, μια χώρα,
μια αυτοκρατορία

Σε τι χρειάζονται οι δρόμοι

Εκτός από βιβλία, τα παιδιά αγαπούσαν να διαβάζουν χάρτες. Να λοιπόν που υπήρχε Μαύρη Θάλασσα και Ερυθρά! Κι όλες με ονόματα, θάλασσες και ωκεανοί. Αρκτικός Ωκεανός, Ατλαντικός, Ινδικός, Νότιος Παγωμένος. Περισσότερο τους άρεσε ο Ειρηνικός, κι ας τους είχε εξηγήσει ο δάσκαλος ότι ήταν αγριεμένος και καθόλου ειρηνικός συνήθως κι ότι οι άνθρωποι τον αποκαλούσαν έτσι για να τον καλοπιάνουν, μην αγριεύει πιο πολύ.

Έβρισκαν χίλια περίεργα στους χάρτες. Μια λίμνη που την έλεγαν θάλασσα. Ένα μέρος που δεν ήταν νησί μα το έλεγαν έτσι. Ο Βόρειος Πόλος να μην είναι ήπειρος, κι ο Νότιος να είναι. Μυστήρια πράγματα! Καλύτερα από τους ζωγραφιστούς είχαν τους ανάγλυφους χάρτες, με εξογκώματα και βαθουλώματα. Η Γιασεμί έκλεινε τα μάτια και ταξίδευε τυφλά τα δάχτυλά της πάνω του.
–Ανεβαίνω βουνό, κατεβαίνω κοιλάδα, διασχίζω ποτάμι...

Ο κόσμος είναι γεμάτος παράξενα και ενδιαφέροντα πράγματα. Μπορεί κανείς να τα δει στο χάρτη και να τα φανταστεί. Αν είναι τυχερός, μπορεί κιόλας να ταξιδέψει και να τα δει από κοντά. Γι' αυτό όμως χρειάζονται δρόμοι. Δρόμοι της στεριάς και δρόμοι της θάλασσας, σήμερα πια και δρόμοι του αέρα.

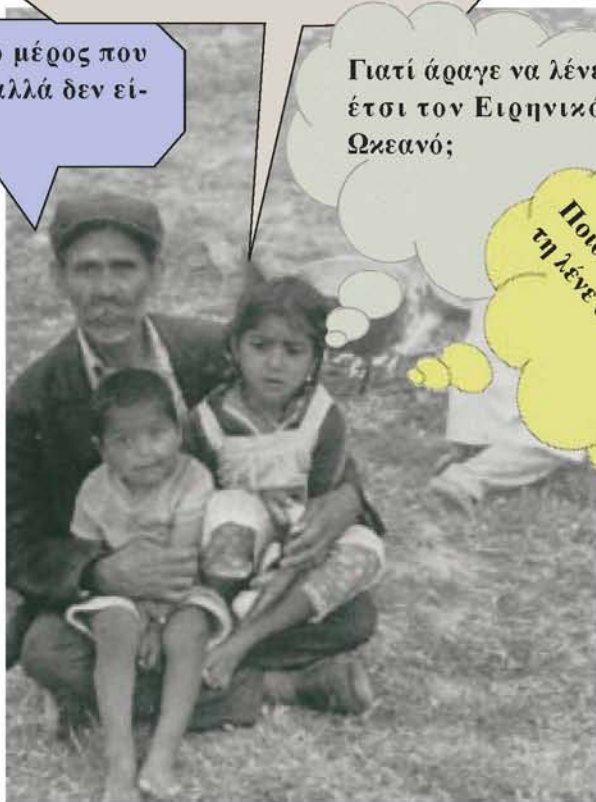
ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Είναι αλήθεια ότι ο Βόρειος πόλος είναι ήπειρος, αλλά ο Νότιος πόλος δεν είναι;

Ποιο είναι το μέρος που το λένε νησί αλλά δεν είναι νησί;

Γιατί άραγε να λένε έτσι τον Ειρηνικό Ωκεανό;

Ποια είναι η λίμνη που τη λένε θάλασσα;

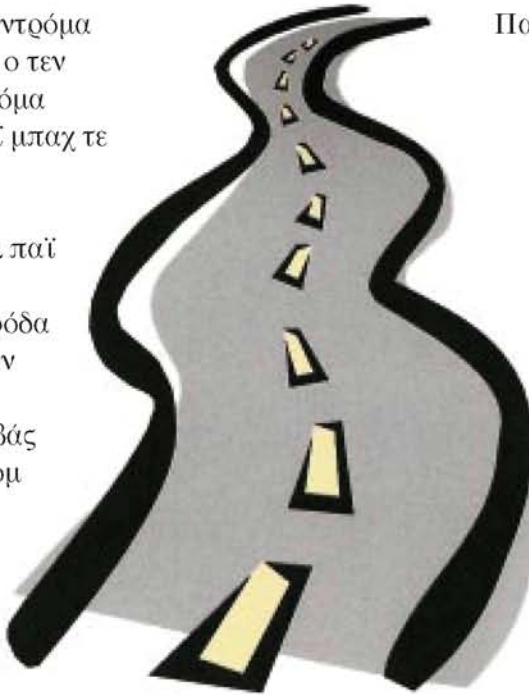
το Καρπενήσι, η Πελοπόννησος, η Νεκρά Θάλασσα

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αμέν τζας παλά ο ντρόμ
Ο ντρόμ ιστράλ
ασταράς αμέν ιλέστα
Ντας αμέν γκογκί ταγκιλάμπας
σας τσιρικλιά.

Παομέ καστ αϊ ντρόμα
τε τζας μασκάρ ο τεν
τε πιράς αϊ ντρόμα
τε ντικάς κασαϊ μπαχ τε
αρακάς.

Ο ντρομ ιστράλ παϊ
πιέλ
ποβουρντόν η ρόδα
ε γκράς κοράβον
αμέν ροβάς
πο ντρομ τε σοβάς
τε μουλό ο ντρομ
κάσα κατσέλ ο
ρομ...

Εμείς πάμε πίσω από το δρόμο
ο δρόμος τρέμει
κρατιόμαστε απ' την καρδιά
σκεπτόμαστε και τραγουδάμε
σαν τα πουλιά.

Παγωμένο ξύλο αϊ δρόμε
να πάμε στη μέση
της πολιτείας
να περπατήσουμε
άντε δρόμε
να ιδούμε ποια τύχη
θα βρούμε.

Ο δρόμος τρέμει
νερό πίνει
στην άμαξα
η ρόδα σπασμένη
τα άλογα
στραβώνονται
εμείς κλαίμε
στο δρόμο
να κοιμηθούμε
αν πεθάνει
ο δρόμος με ποιον
θα μείνει
ο άνθρωπος...

Εκτός από τους πραγματικούς δρόμους, έχουμε
και τους δρόμους της φαντασίας.
Τι δρόμους φαντάζεστε εσείς;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

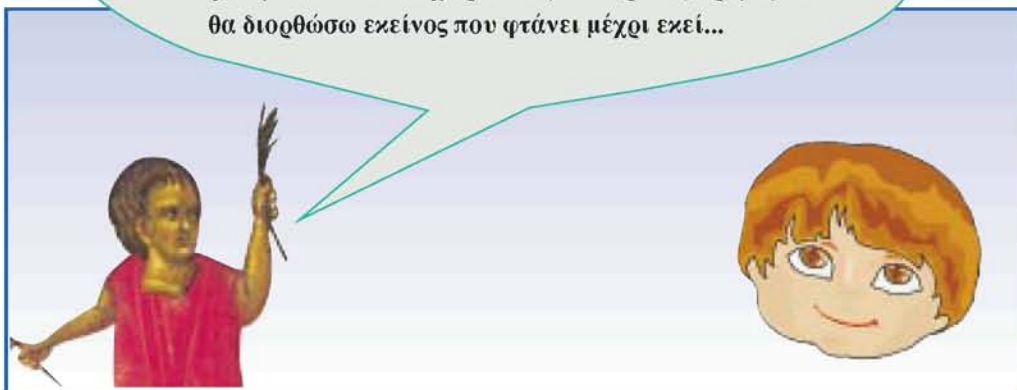
Ο πρίγκιπας Μιχάλης και η Γιασεμί, που δεν είναι πριγκήπισσα, αλλά ένα απλό κορίτσι, συζητούν.

Πάω μόνο στο χωριό μας, που είναι μια κονγκίδα στο χάρτι, λίγο πιο πέρα από δω. Μα αργούμε να φτάσουμε, γιατί ο δρόμος είναι κακός. Άμα η γη είναι στεγνή, η σκόνη σου μπαίνει στα ρουθούνια. Άμα βρέχει, μοσχοβολά ο τόπος, αλλά οι λακκούβες στους δρόμους γεμίζουν λασπόνερα και προχωράμε αργά κι αγκομαχώντας. Καμιά φορά, ώσπου να φτάσουμε τελικά, είναι καιρός να γυρίσουμε.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Έπρεπε να είχε διορθώσει τους δρόμους ο πατέρας μου. Άμα μεγαλώσω, θα τους φτιάξω. Όταν βγω από τη Μεγάλη Καγκελόπορτα, πρώτο μέρος όπου θα ταξιδέψω θα είναι το χωριό σου, και πρώτος δρόμος που θα διορθώσω εκείνος που φτάνει μέχρι εκεί...

Να ρωτήσουμε το γυμναστή πόσο μακριά μπορεί να πηδήσει κανείς, κι αν γίνεται να πηδήσει από τη στεριά σε τούτο το νησί, εδώ στο χάρτη.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

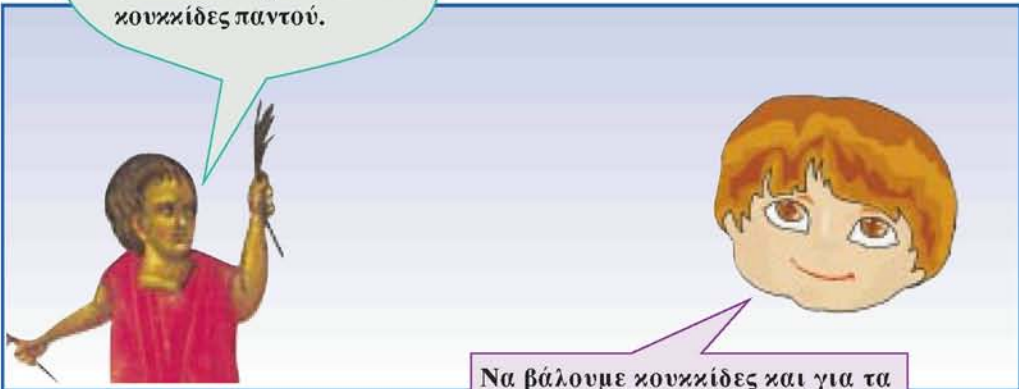
Καράβι πέρα δώθε θα ήταν μεγάλη φασαρία. Αν δε γινόταν με πήδο, μπορούσε να χτιστεί γεφύρι, να περνάν οι άνθρωποι απέναντι. Ένα παράπονο είχαν από τους χάφτες. Έδειχναν βουνά, λόφους, ποτάμια, παραπόταμους, κόλπους, κολπίσκους, μα πουθενά σχολεία.

Έπρεπε να έχουν μια κουκκίδα όπου υπάρχει σχολειό, για να ξέρουν οι άνθρωποι και να πηγαίνουν τα παιδιά τους...

Έχει δεν έχει κουκκίδα, Μιχάλη μου, άμα είναι πολύ μακριά από κει που μένεις, δε φτάνεις εύκολα για να μάθεις γράμματα.

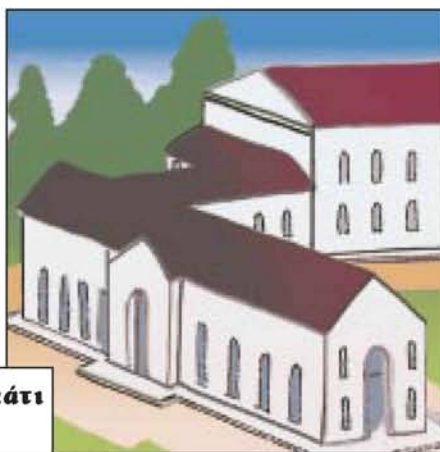
Άμα μεγαλώσω, θα φτιάξω πυκνά σχολειά και κουκκίδες παντού.

Να βάλουμε κουκκίδες και για τα νοσοκομεία, σύμφωνοι;

Σε τι χρειάζεται ένα σχολείο και ένα υδραγωγείο...

Ο δάσκαλος Γενικής παιδείας τούς έμαθε ανάγνωση και γραφή. Έτσι, άμα τελείωνε η διδασκαλία, μπορούσαν να διαβάσουν μόνοι και να σημειώνουν σε χαρτί τις απορίες τους. Γέμιζαν ο καθένας ολόκληρη σελίδα, κι ο δάσκαλος χαιρόταν αντί να στενοχωριέται ή να κουράζεται, γιατί πίστευε ότι μόνον όποιος ρωτά μαθαίνει.

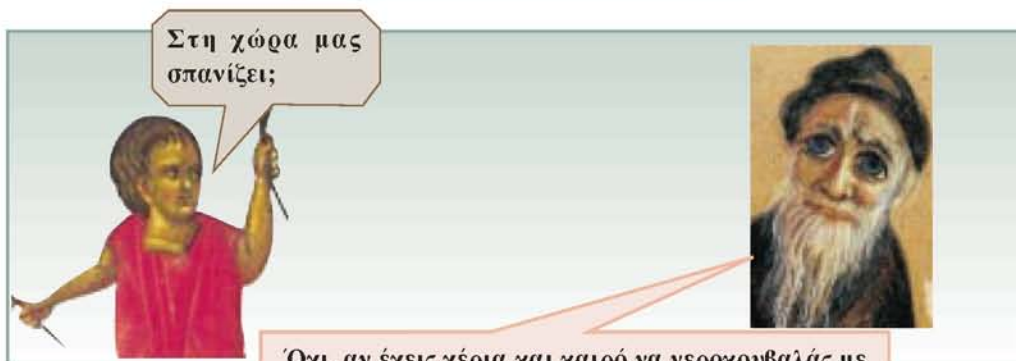
Το Βυζαντινό Πανδιδακτήριο, κάτι σαν το σημερινό Πανεπιστήμιο

Είπατε ότι το πιο πολύτιμο πράμα στον κόσμο είναι το νερό κι ο αέρας. Η μητέρα μου όμως λέει πως είναι τα σμαράγδια.

Πολυτιμότητα. Μα χωρίς σμαράγδια ζούμε. Χωρίς νερό κι αέρα δε ζει ζωντανός οργανισμός. Στις χώρες όπου σπανίζει το νερό, το πιο μεγάλο δώρο σ' έναν ξένο είναι να τον κεράσουν λίγο νερό.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

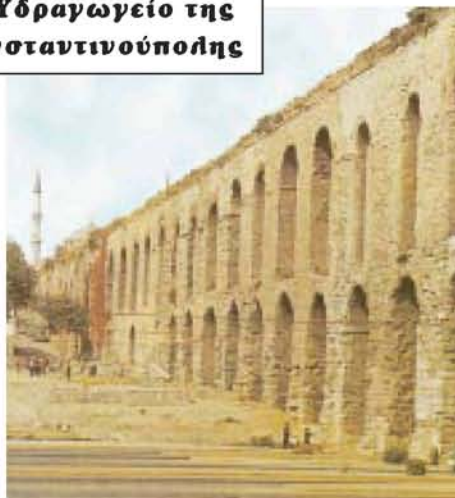
Όχι, αν έχεις χέρια και καιρό να νεροκουβαλάς με τις ώρες. Αν υπήρχαν σωλήνες να πηγαινούν το νερό στα σπίτια, οι άνθρωποι θα γλίτωναν πολύ κόπο και θα είχαν πλιότερη καθαριότητα και υγεία.

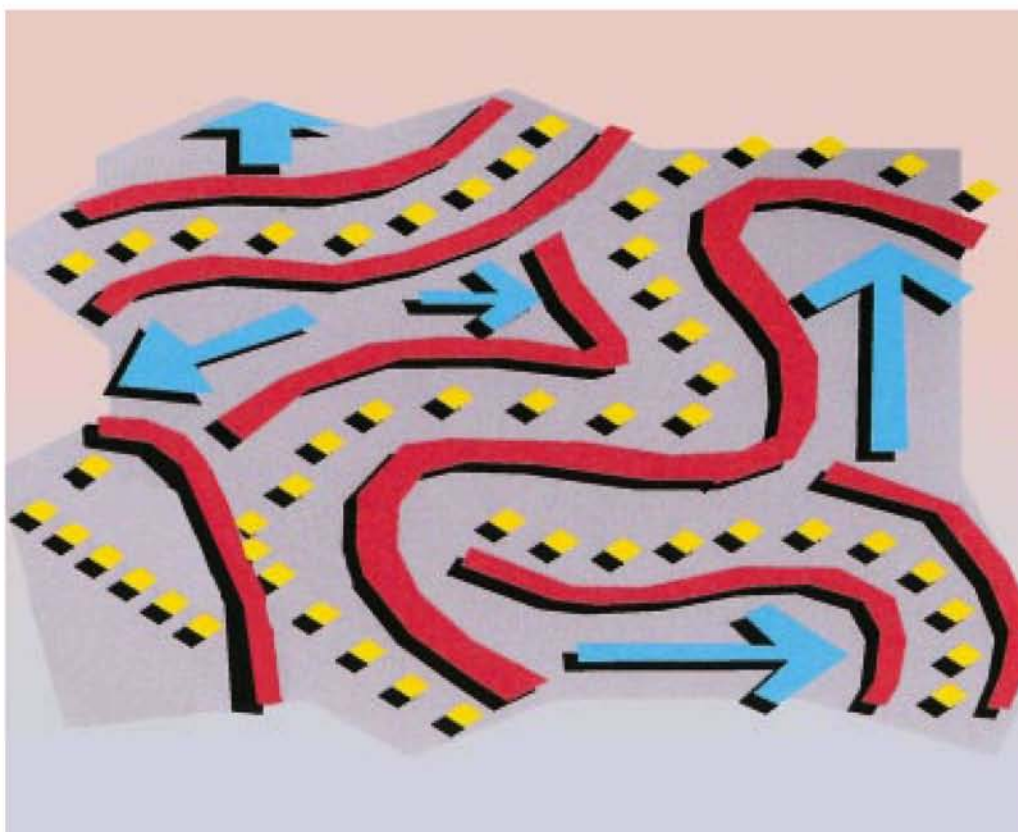
Χρειάζονται πολλά χρήματα, και ο Μεγαλειότατος το ανέβαλε.

Το Υδραγωγείο της Κωνσταντινούπολης

Ο Μιχάλης το σημείωσε στο νου του για δέκα χρόνια αργότερα.

ΟΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Τι χρειάζεται η γειτονιά μας για να γίνει καλύτερη;

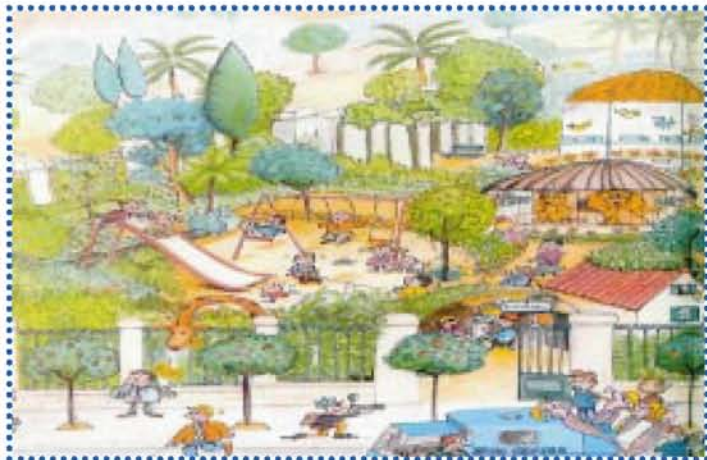
ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σε τι χρειάζονται οι κήποι
και τι βρίσκεται μέσα σε αυτούς;

Για να έχει μια πόλη οξυγόνο, που, όπως λέει ο δάσκαλος, είναι το ίδιο πολύτιμο με το νερό, χρειάζεται πράσινο, δηλαδή πάρκα και κήπους. Η Κωνσταντινούπολη είχε πολλούς κήπους, που έμοιαζαν κάπως με τον Εθνικό Κήπο στην Αθήνα. Έχετε πάει ποτέ;

Ο Εθνικός Κήπος, ο πιο γνωστός της Αθήνας! Α, τι πανηγύρι γίνεται εδώ! Πόσα παιδιά και μαμάδες! Άνθρωποι που διψάνε για λίγο καθαρό αέρα, για λίγη ησυχία. Τι πρασινάδες και λουλούδια, λιμνούλες, ποταμάκια, σιντριβάνια! Παιδικές χαρές. Και ζώα, ζώα που δεν έχεις ξαναδεί: ζαρκάδια, ελάφια, καμήλες, λιοντάρια και πουλιά εξωτικά, πολύχρωμα. Είναι όμορφα αλλά τα λυπάσαι έτσι όπως είναι κλεισμένα στα κλουβιά τους.

Ο κακός λύκος

Ήτανε μια φορά
ένα μικρό λυκάκι,
πήγαινε στη γιαγιά φαϊ,
μες σ' ένα καλάθιακι.

Είχε δυο αυτάκια όρθια
και μια ροζ μυτίτσα
κι όπως στο δάσος περπατά,
να η κοκκινοσκουφίτσα!

Τα παραμύθια ανάποδα
συμβαίνουνε συχνά.
Τι γίνετ' όμως τότε;
Να, σας το λέω παιδιά:

Δέρνει η Χιονάτη αλύπητα
τους νάνους τους εφτά,
κοιμάτ' η κοιμωμένη
με μάτια ανοιχτά...
Κι ο Πρίγκηπας;
Παντρεύεται μια μάγισσα κακιά...
Η μητροιά είν' όμορφη
και τη ζηλεύουν όλες
κι η Σταχτοπούτα η δύστυχη
πλένει τις κατσαρόλες...

Η ΚΟΚΚΙΝΟΣΚΟΥΦΙΤΣΑ

ΣΚΗΝΗ ΠΡΩΤΗ

(Στο σπίτι της Κοκκινοσκουφίτσας)

Μητέρα: Είναι γριά, αν την διώξουμε εμείς, πού θα μείνει;

Πατέρας: Αυτό να το σκεφτότανε όταν έχωνε τη μύτη της στις δουλειές μας...

Μητέρα: Για το καλό μας το έκανε, για να βοηθήσει.

Πατέρας: Κόρη της είσαι και την υποστηρίζεις!

Μητέρα: Ελα τώρα, τι σε πειράζει μια γριούλα;

Πατέρας: Δεν τη θέλω, σου λέω...ρουφάει τη σούπα της με θόρυβο, ροχαλίζει όταν κοιμάται, ανακατεύεται στους κανγάδες μας...

Μητέρα: Αφού πίνεις συνέχεια και ξεσηκώνεις τη γειτονιά με τις φωνές σου!

Πατέρας: Τα βλέπεις; Εκείνη σου ξεσηκώνει τα μυαλά και τα λες αυτά. Να φύγει!

Μητέρα: Μα πού θα πάει;

Πατέρας: Στο σπιτάκι πού 'χουμε χτίσει στο δάσος, να μας το φυλάει κιόλας.

Μητέρα: Άντρα μου, είσαι σκληρός. Αχ, δεν έπρεπε να σε παντρευτώ, τόσοι και τόσοι με ζητάγανε...

Πατέρας: Τώρα με πήρες, πάει και τελείωσε. Θα κάνεις αυτό που σου λέω!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Στο σπίτι της Κοκκινোসκουφίτσας,
λίγες εβδομάδες αργότερα)

Κοκκινোসκουφίτσα: Μανούλα, γιατί κλαις;

Μητέρα: Πώς να μην κλαίω παιδάκι μου, που η μητέρα μου ζει μόνη της στο δάσος;

Κοκκινোসκουφίτσα: Αλήθεια, δε θα φοβάται η γιαγιά στην ερημιά;

Μητέρα: Θα φοβάται και θα κρῶνει...

Κοκκινোসκουφίτσα: Και θα βαριέται, μάννα, ούτε μια τηλεόραση δεν έχει, να περνάει την ώρα της.

Μητέρα: Άσε που γέρασε πια και δεν μπορεί να μαγειρέψει ένα φαΐ της προκοπής, τι να τρώει άραγε;

Κοκκινোসκουφίτσα: Δεν έπρεπε να φύγει από κοντά μας η γιαγιά. Έλεγε κάτι παραμύθια...!

Μητέρα: Στον πατέρα σου να τα πεις αυτά.

Κοκκινোসκουφίτσα: Του τα είπα μάννα, αλλά μου 'δωσε μια σφαλιάρα!

(λίγο αργότερα)

Κοκκινোসκουφίτσα: Καμία όρεξη δεν έχω για σχολείο σήμερα... Τι να κάνω όμως; Άσα, να τι θα κάνω: Θα γεμίσω την τσάντα μου με γαριδάκια και κοκα-κόλες... Τι βλέπω εδώ, μια σοκολάτα; Βάλτην κι αυτή μέσα, κάτσε να πάρω και το ράδιο... ωραία... έτοιμη! Τώρα θα πάω στη γιαγιά να κάνουμε πάρτυ.

(Χορεύει με τον ήχο του κασετόφωνου και φεύγει για το δάσος)

ΣΚΗΝΗ ΤΡΙΤΗ

(Στο δάσος, στο σπίτι της γιαγιάς)

Γιαγιά: Εξάρεις! Σε κέοδισα!

Λύκος: Πού έμαθες βρε γιαγιά τέτοιο τάβλι;

Γιαγιά: Ο γαμπρός μου, παιδί μου...Από δουλειά δεν κάνει και σπουδαία πράγματα, στο τάβλι όμως δεν τον φτάνει κανείς!

Λύκος: Θέλεις να στρώσουμε τώρα κανένα χαρτάκι;

Γιαγιά: Α μπα, με πόνεσαν τα μάτια μου, κάτσε να μιλήσουμε λίγο...

Λύκος: Πάντως, γιαγιά, είσαι σπουδαία παρέα, εγώ αν σε είχα στη φωλιά μου δε θα σε έδιωχνα ποτέ!

Γιαγιά: Δε βαριέσαι, παιδί μου, ήρθα εδώ και βρήκα κι εγώ ένα φίλο. Εκεί που ήμουν, όλη τη μέρα έβλεπαν τηλεόραση και σημασία δε μου έδιναν.

Λύκος: Καλά, καθόλου δεν το έκλειναν το χαζοκούτι;

Γιαγιά: Πάωως! Για να καβγαδίσουν!

Λύκος: Και δε σου λείπει καθόλου η οικογένειά σου, γιαγιά;

Γιαγιά: Να σου πω, εκείνη η εγγονούλα μου είναι κάπως καλύτερη από τους άλλους. Βέβαια, είναι επιπόλαιη, όλο στα πάρτυ και στις κοπάνες έχει το μυαλό της, είναι χαριτωμένη όμως, μερικές φορές στενοχωριέμαι που δεν την βλέπω...Να, έχω στο πορτοφόλι μου μια φωτογραφία της.

Λύκος: Κορίτσαρος, γιαγιά, αν ήμουν μικρότερος θα την παντρευόμουν!... Δε μου λες, δεν πείνασες καθόλου;

Γιαγιά: Μωρέ, πείνασα σαν λύκος!

Λύκος: Πάω λοιπόν στο δάσος, να βρω τίποτα να φάμε...

Γιαγιά: Στην ευχή του Θεού να πας, αν δεν είχα κι εσένα τι θα γινόμουν;

(Ο Λύκος γυρίζει τρέχοντας)

Λύκος: Γιαγιά, τάξε μου, τάξε μου! Ποιος έρχεται κατά δω;

Γιαγιά: Ποιος, ποιος;

Λύκος: Η εγγονή σου, γιαγιά!

Γιαγιά: Άει στο λύκο, με κοροϊδεύεις;

Λύκος: Να, ρώτα όποιον θέλεις άμα σου λέω ψέματα. Έχει ένα ράδιο στον ώμο κι έχει ξεσηκώσει όλο το δάσος! Η κυρά Χελώνα διαμαρτύρεται, λέει θα πάει στην Αστυνομία.

Γιαγιά: Να δεις που θα την έστειλε η μάνα της... Τώρα με θυμηθήκανε; Κάτσε να τους κάνουμε μια πλάκα, να το φυσάνε και να μην κρυώνει. Άκου... Εγώ θα κρυφτώ και θα βάλεις εσύ τα ρούχα μου να υποδεχτείς την εγγονούλα μου.

Λύκος: Γιαγιά, θα το τρομάξουμε το κοριτσάκι...

Γιαγιά: Να το τρομάξουμε, να καταλάβουν πού μ' έστειλαν να μείνω!

Λύκος: Καλά, για το χατίρι σου όμως, να το ξέρεις. Έλα, στόλισέ με τώρα γρήγορα, να γίνω μια όμορφη γιαγιά.

ΣΚΗΝΗ ΤΕΤΑΡΤΗ (Στην άκρη του δάσους)

Πατέρας: Κύριε κυνηγέ, κύριε κυνηγέ!

Κυνηγός: Τι τρέχει, φίλε;

Πατέρας: Χάσαμε την κόρη μας κι έχουμε βάσιμες υποψίες ότι τριγυρνάει εδώ γύρω.

Μητέρα: Το φτωχό μου το κοριτσάκι!

Πατέρας: Ναι... κάτσε να τη βρούμε και θα της δώσω ένα χέρι ξύλο...!

Κυνηγός: Ηρεμήστε καλοί μου άνθρωποι, γιατί να είναι εδώ η κόρη σας; Τόσες και τόσες καφετέριες υπάρχουν στην πόλη...

Πατέρας: Α, έχει τους λόγους του το παλιοκόριτσο!

Κυνηγός: Αχά, πονηρό ραντεβουδάκι, ε;

Μητέρα: Μα τι λέτε τώρα κύριε, τη γιαγιά της θα ήθε να βρει.

Κυνηγός: Οικογενειακή επίσκεψη, λοιπόν. Και γιατί ανησυχείτε τόσο;

Μητέρα: Μα έχει κινδύνους το δάσος! Κάνει κρύο, τριγυρνάνε λύκοι...

Κυνηγός: Η γιαγιά τότε γιατί μένει εδώ;

Πατέρας: Άλλο η γιαγιά, να μου κάνετε τη χάρη να μην ανακατεύεστε στα οικογενειακά μας.

Κυνηγός: Και τι θέλετε τώρα από μένα;

Μητέρα: Να μας βοηθήσετε να τη βρούμε.

Πατέρας: Ποιος ξέρει πού έχει μπλέξει!

Κυνηγός: Στηριχτείτε σε μένα! Μ' αυτό (δείχνει περήφανα το στήθος του, στο μέρος της καρδιάς) και μ' αυτό (δείχνει το τουφέκι του) η κόρη σας, να είστε σίγουροι, δεν κινδυνεύει από κανέναν! Πάμε να τη βρούμε...

ΣΚΗΝΗ ΠΕΜΠΤΗ (Στο σπίτι της γιαγιάς)

- Κοκκινোসκουφίτσα:** Έκπληξηρη!
Λύκος: Καλώς το μωρό μου.
Κοκκινোসκουφίτσα: Γιαγιά, βράχνιασες;
Λύκος: Στο ερεπίο που με βάλατε να μένω τι ήθελες να κάνω... κρύωσα!
Κοκκινোসκουφίτσα: Και σαν να πάχυνες...
Λύκος: Βλέπεις, καλοτρώω εδώ πέρα, να' στε καλά που με νοιάζετε!
Κοκκινোসκουφίτσα: (πλησιάζει) Γιαγιά, τι μεγάλα αυτιά που έχεις!
Λύκος: Για να ακούω καλύτερα τα γλυκά σου τα λογάκια.
Κοκκινোসκουφίτσα: Και τι μεγάλα μάτια!
Λύκος: Για να βλέπω καλύτερα τα γλυκά σου τα ματάκια.
Κοκκινোসκουφίτσα: Και τι χοντρά χέρια!
Λύκος: Για να κρατάω καλύτερα τ' απαλά σου τα χεράκια.
Κοκκινোসκουφίτσα: Και τι δόντια κοφτερά!
Λύκος: Για να τρομάζω χειρότερα τα επιπόλαια κοριτσάκια.
(Πετάει τη σκούφια της γιαγιάς και σηκώνεται προς το μέρος της Κοκκινোসκουφίτσας)
Κοκκινোসκουφίτσα: Θεούλη μου!!!
(Ανοίγει η πόρτα και ορμάει μέσα ο κυνηγός και οι γονείς της Κοκκινোসκουφίτσας)

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μητέρα:

Κνηγός:

Λύκος:

Γιαγιά:

Μητέρα:

Πατέρας:

Γιαγιά:

Κοριτσάκι μου!

Άρπα την, βρωμόλυκε, για να μάθεις!

Ωχ! (σωριάζεται κάτω νεκρός)

(Η γιαγιά βγαίνει από την κρυψώνα της)

Συμφορά μου! Τι κάνατε στο φίλο μου;

Ζωντανή είσαι, μητέρα;

Φίλος σου, είπες;

Ναι, βρε αναίσθητοι άνθρωποι, όταν με διώξατε εσείς από το σπίτι, μόνο αυτό το καλό ζώο βρέθηκε να μου κάνει παρέα στην ερημιά μου.

Κοκκινোসκουφίτσα:

Κνηγός:

Φτωχή μου γιαγιά!

Ναι, αλλά τι ήθελε στο κρεβάτι σας και μάλιστα με νυχτερικά και σκούφια;

Γιαγιά:

Εγώ τον έβαλα τον καημένο, για να κάνουμε πλάκα στην Κοκκινোসκουφίτσα.

Κοκκινোসκουφίτσα:

Γιαγιά:

Πήρα μια τρομάρα γιαγιά!

Κι εγώ το ίδιο φοβόμουνα στην αρχή μέσα στο δάσος που με στείλατε, κι αυτό ήθελα να σας κάνω να καταλάβετε.

Κοκκινোসκουφίτσα:

Μητέρα:

Κνηγός:

Πατέρας:

Πάρτην στο σπίτι τη γιαγιά, καλέ μπαμπά!

Πάρτην!

Έχετε χρέος, νομίζω...

Εεε, έτσι όπως ήρθαν τα πράγματα... Τι να πω; Άντε, ας μείνει μαζί μας.

Γιαγιά:

(αγκαλιάζει το νεκρό λύκο) Αντίο, αγαπημένο μου ζωάκι! Την αγάπη που δε μου έδειξαν οι άνθρωποι μου την έδειξες εσύ.

ΤΕΛΟΣ

Ιστορίες από το κτίσιμο της Αγια - Σοφιάς

Όταν χτίστηκε η Μεγάλη του Θεού Εκκλησία, η Αγία Σοφία, έγινε τα εγκαίνιά της από τον αυτοκράτορα Ιουστινιανό, στις 27 Δεκεμβρίου του 537. Την ιστορία για την Αγία Σοφία θα μας την πει ένας άνθρωπος που έζησε από κοντά όσα έγιναν και που τον έλεγαν Γιώργο Κωδινό.

Εκεί που σήμερα είναι χτισμένη η Αγια - Σοφιά, η μεγάλη εκκλησία, όπως λέγεται, ήταν τα παλιά χρόνια ένας άλλος ναός που έφτιαξαν οι αρχαίοι Έλληνες.

Ακόμη, για ν' αγοράσουν το κτίσιμο, έπρεπε ν' αγοράσουν τα γειτονικά και διπλανά σπίτια με την εκκλησία. Και πρώτα απ' όλα το σπίτι μιας χήρας που την έλεγαν Άννα. Εκείνη δεν ήθελε να το πουλήσει. Έστειλε τότε γραφή στον Ιουστινιανό και έλεγε: «Δεν στο πουλάω βασιλιά, ακόμη κι αν μου δώσεις πεντακόσιες λίτρες νομίσματα».

Ο αυτοκράτορας τότε έστειλε πολλούς σπουδαίους ανθρώπους να την πείσουν, αλλά δεν κατάφεραν τίποτε. Σαν είδε κι αποείδε, πήγε ο ίδιος μοναχός του για να την παρακαλέσει. Εκείνη μόλις τον είδε συγκινήθηκε, έπεσε στα πόδια του και τον παρακαλούσε: «Βασιλιά μου, κατάλαβέ με. Δε θέλω λεφτά για το σπίτι. Το μόνο που θέλω είναι να βοηθήσω και εγώ στο κτίσιμο της εκκλησίας. Κι όταν πεθάνω, να με θάψουν εκεί δίπλα και έτσι να με θυμούνται για πάντα».

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εκεί κοντά ήταν και μερικοί πολύ καλοί σιδεράδες. Ζούσαν σε τσαντίρια και πήγαιναν από δω και από κει για να βρίσκουν δουλειά. Αυτούς ο βασιλιάς τους κράτησε για να βοηθήσουν με την τέχνη τους στο χτίσιμο.

Στην εκκλησία δούλευαν εκατό μάστορες. Και ο κάθε μάστορας είχε

εκατό τεχνίτες. Δέκα χιλιάδες ήταν όλοι τους οι εργαζόμενοι. Ανάμεσά τους έπεφτε αγώνας ποιος θα κτίσει πιο γρήγορα.

Πρωτομάστορας ήταν κάποιος μηχανικός που γνώριζε καλά να κτίζει εκκλησίες. Μέσα σε τεράστιες χύτρες έβραζαν κριθάρι και με το ζουμί του ανακάτωναν τον ασβέστη και το χαλίκι. Αντί λοιπόν για νερό μεταχειρίζονταν χλιαρό κριθαροζούμι. Ακόμη έκοβαν φλούδες από φτελιά και τις ανακάτωναν με τον ασβέστη κι έφτιαχναν πηλό και τον χρησιμοποιούσαν χλιαρό, γιατί έτσι γίνεται πιο κολλητικός και οι πέτρες πιάνουν στέρεα σαν σίδηρο.

Ο αυτοκράτορας τόσο πολύ ενδιαφερόταν για το έργο, ώστε τ' απομεσήμερο δεν ξάπλωνε, αλλά πήγαινε και παρακολουθούσε τους πετροκόπους και τους οικοδόμους.

Μια μέρα ο πρωτομάστορας Ιγνάτιος άφησε το γιο του, παιδί δεκατεσσάρων χρονών, νάχει το νου του στα εργαλεία που αφήσαν οι μάστορες. Όπως λοιπόν καθόταν το παιδί και φύλαγε, ξάφνου του φανερώθηκε κάποιος λευκοντυμένος. Έμοιαζε σαν να ήταν ένας σταλμένος από το παλάτι και τον ρώτησε:

Για ποιο λόγο σταμάτησαν οι εργάτες και δεν τελειώνουν γρήγορα το έργο του Θεού, αλλά τόριξαν στο φαγητό;

Και το παιδί τού απάντησε:

Κύριέ μου, θα γυρίσουν σύντομα.

Και κείνος πάλι του είπε:

Τρέχα γρήγορα να τους φωνάξεις.

Μα το παιδί φοβότανε ν' αφήσει τη θέση του μήπως και χαθεί κανένα εργαλείο.

Τότε ο ξένος, που ήταν άγγελος, του είπε παίρνοντας όρκο:

Πήγαινε, φώναξέ τους. Κι εγώ δε θα φύγω από δω ώσπου να γυρίσεις, μα την Αγία Σοφία, το Λόγο του Θεού, που τώρα χτίζεται.

Σαν άκουσε τον όρκο του αγγέλου το παιδί πήγε στα γρήγορα και βρήκε τον πατέρα του τον Ιγνάτιο. Του λέει για τον ασπροντυμένο. Και αυτός οδηγεί το παιδί στον αυτοκράτορα.

Μόλις άκουσε ο Ιουστινιανός αυτά που είπε το παιδί, χάριξε πολύ και δόξασε το Θεό που έδειξε την ευδοκία του για το έργο.

Από τότε κάλεσε την εκκλησία Αγία Σοφία, λύνοντας έτσι την απορία του, τι όνομα να της δώσει.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Άλλη μέρα η Θεοδότη πήγε με το Βάσια ως τον Ιππόδρομο, στα οκτάγωνα που χρησιμοποιούνταν ως βιβλιοθήκες στη Μέση οδό, στη μεγάλη αγορά με τις στήλες του Μεγάλου Κωνσταντίνου, της μητέρας του και των παλιών αυτοκρατόρων. Στη Μέση οδό ήταν τα υποκαταστήματα του πατέρα της, όταν ζούσε. Περπάτησαν στο Αυγουσταίο, τη μεγάλη πλακόστρωτη αγορά μπρος από την Αγία Σοφία. Ο Μεγάλος Κωνσταντίνος την ονόμασε έτσι για να τιμήσει την Αυγούστα μητέρα του. Στο κέντρο ήταν στημένο το άγαλμα της Ελένης.

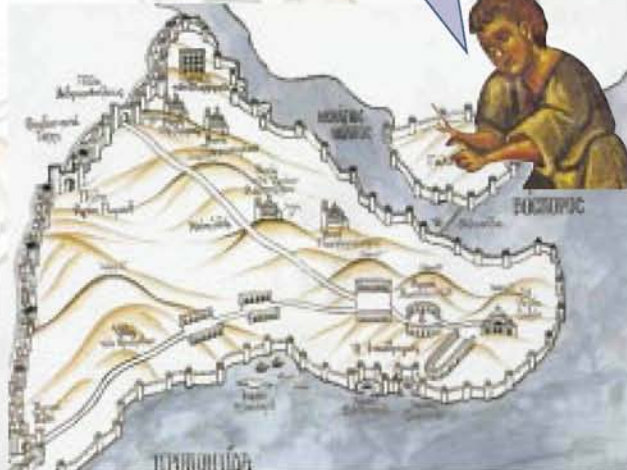
Από τα μαγαζιά της Χαλκής Πύλης, η Θεοδότη αγόρασε μπαχαρικά σε όμορφα βάζα. Πήγαν και στο Πέραν, που ήταν συγκεντρωμένοι οι Βενετοί έμποροι και πουλούσαν τα ξακουστά γυαλικά τους, στολισμένα με ασήμι και χρυσάφι. Η Θεοδότη αγόρασε και χάρισε στο Βάσια ένα μικρό στιλέτο της Πίζας. «Να το χεις για ενθύμιο και να δώσει ο Θεός να μην το χρησιμοποιήσεις ποτέ» του είπε.

Ο Βάσις για πρώτη φορά ανακάλυπτε την όμορφη πολιτεία με τα μεγάλα προεπα πάρκα, τα δημόσια λουτρά, τις εκκλησίες, το Πανδιδαστήριο, το Πρυτανείο, το Υδραγωγείο και τα παλάτια και αναρωτιόταν πώς δεν είχε καταλάβει ως εκείνη τη στιγμή τις ομορφιές της Βασιλεύουσας.

Από εκείνη τη μέρα ο Βάσις ζητούσε συχνά την άδεια της κυράς του να βγαίνει μόνος του να σεργιανίζει στην πόλη. Η Θεοδότη δεν το πολυήθελε στην αρχή, αλλά τελικά ο Βάσις την έπεισε.

Στην Κωνσταντινούπολη
είδα...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στη Θεσσαλονίκη, όπου το τσίρκο έφτασε μετά μια βδομάδα έχοντας κάνει δυο σταθμούς, τους παραχώρησαν μεγάλο οικόπεδο δίπλα στην Έκθεση. Ο Μιχάλης πια ήταν όλος μάτια. Στο δρόμο περίμενε πώς και πώς το φτάσιμο. Λογάριαζε την τύχη του και δεν την πίστευε. Αυτός, ο γιος του κυρ-Θανάση απ' το Ασπρονέρι, αυτός στη Θεσσαλονίκη! Μήπως κι ήταν όνειρο; Όλα, βλέπεις, γίνανε τόσο γρήγορα που δεν πρόφτασε να το καλοχωνέψει.

Με το κάθε μίλι που περνούσε το καραβάνι, αυτός φανταζότανε πως κόντευε στην άκρη του κόσμου κι όχι στη μακεδονίτικη πρωτεύουσα, τρεις ώρες από το χωριό. Μα και στην άκρη του κόσμου να έφτανε, η κατάπληξη δε θα ήτανε μεγαλύτερη. Η οδός Μοναστηρίου, η είσοδος της πολιτείας, έμοιαζε με χαρούμενο πολύβουο παζάρι. Τι κόσμος, τιπραμάτεια, αποθήκες και μαγαζιά! Ύστερα πάλι; Παλάτια, πύργοι, εκκλησίες μεγάλες, μικρότερες, καινούριες, παλιές, ο Άγιος Δημήτριος, η Αγία Σοφία, η Παναγία των Χαλκίων... Τόσες που δεν τις έβαζε ο νους! Και μια μεγάλη, στρογγυλή, ροτόντα τήνε λέγανε, κι ήτανε, λέει, μουσείο. Πώς να είναι ένα μουσείο;

Από την αλάνα που στήσανε τη σκηνή τους, η Έκθεση φαινότανε πλάκα. Χτίρια, υπόστεγα, μαγαζιά, κολόνες, δρόμοι, μηχανές στημένες στο ύπαιθρο και κόσμος, κόσμος που να σου φεύγει ο νους! Μες στη μέση, κάποιος πανύψηλος πύργος με στρογγυλό μπαλκόνι, που γύριζε αργά αργά. Το παιδί τον κοίταξε τρεις και τέσσερις φορές να σιγουρευτεί πως δε λάθεψε. Αν γινότανε ποτέ τα μπαλκόνια να γυρνάνε σαν σβούρες! Κόσμος πηγαινοερχότανε πίσω από τα κάγκελα.

-Τι κάνουν αυτοί κει πάνω; ρώτησε ο Μιχάλης.

-Πλερώνουν εισιτήριο και βλέπουν την πόλη από ψηλά. Αν τους περισσεύουν, πίνουν κι αναψυκτικό.

Θα τον άφηναν, άραγε, να πάει; Το πρώτο του βδομαδιάτικο του γαργαλούσε την τσέπη. Ήτανε μπόλικά λεφτά για τα χέρια του. Όταν όμως μίλησε της Ίριμας, εκείνη είχε αντίρρηση.

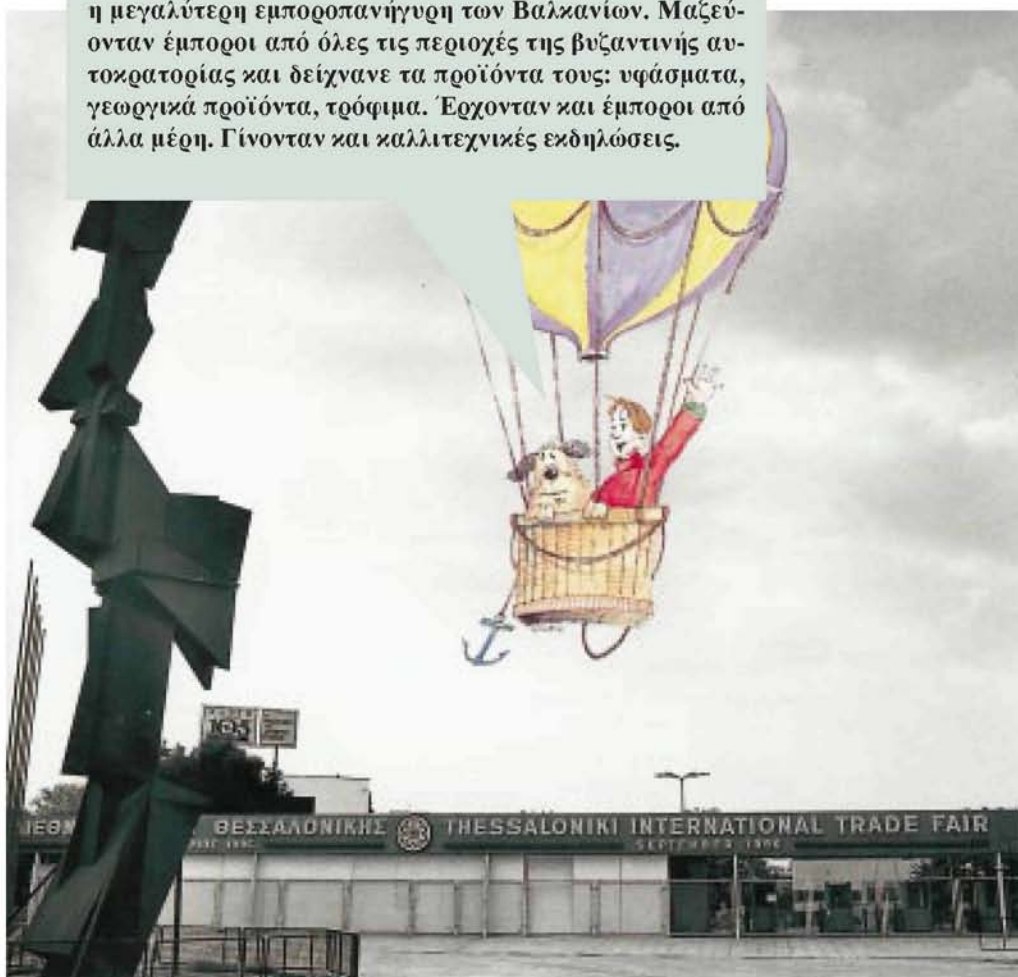
-Τώρα δουλειά! Ούτε να μιλάς! Άμα τελειώσει η Έκθεση, βλέπεις...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κάθε χρόνο, στο τέλος του καλοκαιριού, γίνεται στη Θεσσαλονίκη η Διεθνής Έκθεση. Η Διεθνής Έκθεση είναι ένα μεγάλο εμπορικό γεγονός. Βιομηχανίες, βιοτεχνίες αλλά και χειροτέχνες από την Ελλάδα και από ξένες χώρες μπορούν να δείξουν τα προϊόντα τους στην Έκθεση.

Γιορτές και πανηγύρια γίνονταν στη Θεσσαλονίκη από παλιά. Στα βυζαντινά χρόνια εκεί γίνονταν τα Δημήτρια, η μεγαλύτερη εμποροπανήγυρη των Βαλκανίων. Μαζεύονταν έμποροι από όλες τις περιοχές της βυζαντινής αυτοκρατορίας και δείχνανε τα προϊόντα τους: υφάσματα, γεωργικά προϊόντα, τρόφιμα. Έρχονταν και έμποροι από άλλα μέρη. Γίνονταν και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

ΣΤΟΝ ΙΠΠΟΔΡΟΜΟ

Μια μέρα ο Βάσιος πήγε στον Ιππόδρομο. Η αρένα χωρούσε τέσσερα άρματα – που το καθένα το έσερναν τέσσερα άλογα – και σαράντα χιλιάδες θεατές. Όλα τον εντυπωσίασαν. Ενθουσιάστηκε με τις αρματοδρομίες και τους ηνιόχους, που με τόση μαστοριά οδηγούσαν τα άρματά τους. Πιο πολύ όμως εντυπωσιάστηκε με τους μίμους και τους αθλητές που έβγαιναν στα διαλείμματα. Όλος αυτός ο κόσμος του θεάματος του θύμιζε λίγο τα παιδικά του χρόνια. Είδε τις χορεύτριες να στροβιλίζονται, τους αθλητές να σηκώνουν βάρη και να κάνουν τούμπες στον αέρα, τους μίμους να δίνουν χωρίς μιλιά ολόκληρες παραστάσεις και να κάνουν το κοινό να ξεκαρδίζεται στα γέλια. Του άρεσαν ακόμα οι μουσικοί, που έπαιζαν όμορφους ύμνους. Και οι αρκουδιάρηδες με τις γυμνασμένες αρκούδες τους του θύμιζαν τις δικές του αρκούδες, που ήταν μια φορά μαζί τους δεμένος και σχεδόν ένιωθε να τις αγαπάει. Μετά από την παράσταση πήγαινε και τις τάιζε.

Για μέρες είχε να διηγείται στην Προκοπία τις εντυπώσεις του από τον Ιππόδρομο. Η Θεοδότη τον άφηνε πια να βγαίνει, όποτε δεν τον χρειαζόταν, γιατί τον έβλεπε κάθε φορά που γύριζε πόσο πολύ ευτυχιμένος ήταν.

Θα μπορούσαν να είναι οι αναμνήσεις του Βάσια

Γέμισα τη χούφτα μου νερό από το κιούπι, του 'πλυνα το μουσούδι, τα χέρια, «τα νύχια σου θέλουν κόψιμο», τα μάτια του τα 'βρεξα. Οοοοπ, κινήθηκαν ν' ανοίξουνε. «Έτσι, ντε, γεια σου, το ενθάρουνα υψώνοντας τη φωνή μου. Ανοιξέ τα να δεις τι αδέρφι που κάνεις. Το πρώτο! Για κοίτα με! Ψέματα;» του κορδώθηκα κοροϊδευτικά –τα μάτια του σφάλισαν. «Καλά, δε μου λες; Νυστάζεις και τα κρατάς σφαλίστά συνέχεια ή δε θέλεις να βλέπεις;» το χάιδεψα. «Μάλλον το δεύτερο, ε; Δε θέλεις να βλέπεις, γιατί όλα τριγύρω σου είναι ξένα και άγνωστα. Έχεις χάσει τα νερά σου, καημενούλι. Σ' αισθάνομαι. Θέλεις το δάσος σου, το βουνό σου πάνω το απάτητο. Που, μεταξύ μας, δεν είναι και τόσο απάτητο, το 'δειξε μέχρι και η τηλεόραση. Έδειξε τους δρόμους για τ' αυτοκίνητα που υπάρχουν, τα παγκάκια. Μέχρι και τις φωλιές σας είδαμε. Γι' αυτό, αν θέλεις τη γνώμη μου, σ' αιχμαλώτι-

σαν, έρημο. Επειδή γνώριζαν τη φωλιά σας. Αν ήταν έξυπνη η μάνα σου, θ' άλλαζε διαμονή συνέχεια»... «Εγώ σε καταλαβαίνω, ξέρω τι 'ναι μοναξιά. Μια χρονιά μ' έστειλε η μπάμπω μου στο σχολείο. Εκεί σ' ήθελα, αδερφάκι μου. Μια ανλή γεμάτη μπαλαμάκια. Δικό μας ούτε για δείγμα. Να μ' αποφεύγουν, κανένα τους να μην κάθεται δίπλα μου στο θρανίο, κι αν στο διάλειμμα κάποιος τους μ' έπαιζε, να το κοροϊδεύουνε τ' άλλα: “Με το γύφτο κάνεις παρέα, ρε;”

“Το γύφτικο πιπέρι το τρών’ τ’ αφεντικά, το άσπρο το πιπέρι το τρώνε τα σκυλιά”, τους κοπάνανα κι εγώ και δώσ’ του χτυπήματα. Ευτυχώς ξέρω καράτε. Έχω μαύρη ζώνη, ε; Μ’ έπιασες;». Σπάθισα τον αέρα –σβιν, σβιν-εκτελώντας φιγούρες, που τ’ άφησαν ασυγκίνητο. «Αν ανοίξεις τα μάτια σου, θα σου κάνω κανονική επίδειξη» σφύριξα στο αυτί του.

Τίποτα. Έπρεπε να σοφιστώ κατιτίς γνώριμό του. Μισοσβησμένα λοιπόν και πιέζοντας τις κατάλληλες τρύπες συνέχεια, έβγαλα έναν ήχο απ' το φλαουτάκι μου παρόμοιο με το τρίξιμο των ρόμπολων στο μεγάλο δάσος απ' τον αέρα. Πάλι τίποτα. Άρχισα, μιμούμενος τα κριάρια, να κουτουλάω το κεφάλι μου στο δικό του –ελαφρά, εννοείται-, να κραζώ όπως οι γύπες, τα όρνια στα κράκουρα, να κελαρῶζω όπως το τρεχούμενο νερό, μηδέν για αποτέλεσμα. Παίρνω τότε μια πεταμένη πιο πέρα παλιοφλοκάτη κι ακουμπώντας τη μισή σ' ένα κλαδί της βελανιδιάς έριξα την υπόλοιπη πάνω μας, για συσκότιση. Άναψα έπειτα ένα χαρτί, δήθεν ότι ήταν φεγγάρι και σηκώνοντας το κεφάλι μου ψηλά βάλθηκα να ουρλιάζω όπως ουρλιάζουν οι λύκοι τις νύχτες, γελώντας συνάμα, γιατί ήταν αστείο. Όπου, θες λόγω του αστείου, θες από φόβο, άνοιξε τα μάτια του. Μάλλον από φόβο ήταν, γιατί ένιωσα να τρέμει το χέρι του. «Φοβά-

σαι τη φωτιά, μωρέλι μου» το γαργάλησα. «Τη σβήνω αμέσως, ησύχασε». Έφτυσα το χαρτί, το πάτησα...

«Σου λείπει η μάνα σου, γι' αυτό δεν τρως. Το ξέρω γω. Διαβάζω τη σκέψη σου» το ατένισα σοβαρά.

«Τα ίδια έκανα και του λόγου μου, όταν πιάστηκε η μάνα μου, έννοια σου. Είχα τρεις μέρες να φάω, δεν κατέβαζα τίποτα, μέχρι που αναγκά-

στηκαν να με πάνε στη φυλακή. Κι εκεί, κοντά της,

άρχισα να ξανατρώνω. Γυρνώντας στο σπίτι, χρειάστηκε να κουβαλήσουν

και τη φουστάνα της, να με τυλίγουν με δαύτη, κι έτσι τυλιγμένος έτρωγα, κοιμόμουνα,

λέει η μπάμπω μου, γιατί, καθώς καταλαβαίνεις, δεν τα θυμάμαι. Μικρός τα 'κανα, που 'μουνα χαζοβιόλης. Τώρα κα-

ταβροχθίζω... πού να σου αραδιάσω, μισίκι μου, πόσα. Εκτός από ό, τι βρίσκεται στο σπίτι, τρώω τυρόπιτες, κρεατόπι-

τες, παγωτά. Οουου... χιλιάδες... Να μια ιδέα. Θέλεις πα-

γωτό;»

Ομάδες ζώων

Καλούμε ένα ένα παιδί και του λέμε στο αυτί τι ζώο θα είναι: γάτα - κότα - πάπια - σκύλος. Έτσι κατευθύνονται και φτιάχνουν ομάδες αφού με κλειστά μάτια προχωρούν στο χώρο και βρίσκουν (ξεχωρίζοντας μόνο από τις φωνές) τα αδελφάκια τους, δηλαδή τα αντίστοιχα ζώα.

Πάω στο δάσκαλο κοντά και τον ρωτώ:

Τι απ' όλα να γενώ;

Να νιαουρίσω ή να γαβγίσω;

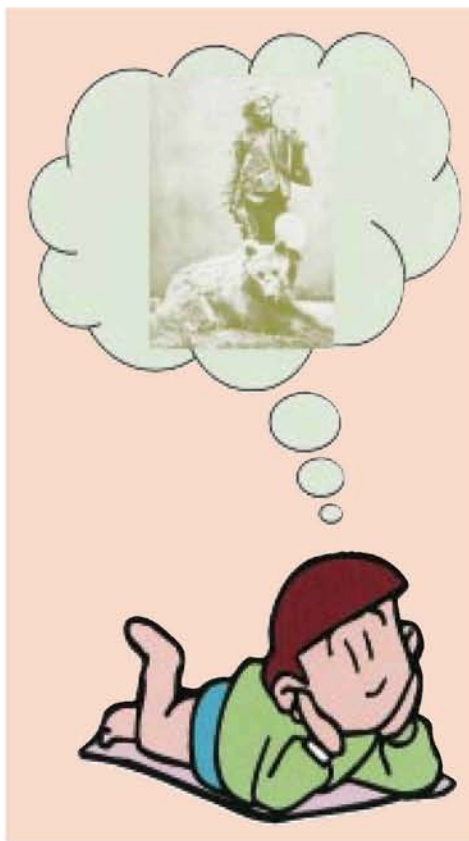
Πάπια ή κότα να γενώ;

Τα μάτια μου τα δυο αν κλείσω,

το αδερφάκι μου θα βρω;

Έτρεξα στο περίπτερο, αγόρασα ένα – το τελευταίο για φέτος μες στο ψυγείο-, πήρα το χέρι του, το ακούμπησα απ' έξω, να του θυμίσει το χιόνι. Άρχισα να τρώω, αφού πέρναγα πρώτα την κάθε κουταλιά από τα χείλη του, πασαλείφοντάς το. Οπότε, απ' τα πολλά, όταν είχε μαζευτεί μπόλικο παγωτό κι ετοιμαζόταν να στάξει λιωμένο, έβγαλε τη γλώσσα του και γλείφτηκε. Αυτό ήταν. Έπαιρνα περισσότερο με το κουταλάκι τώρα, το ακούμπαγα στο μουσούδι του, έβγαζε τη γλώσσα του, πριν στάξει το 'τρωγε. «Είσαι κανόνι» το χτύπησα στην πλατούλα. Ανοιγόκλεισα τα μάτια μου κοροϊδευτικά, έκανε κι αυτό το ίδιο φιλοπαίζοντας τα βλέφαρα. Το επανέλαβα, με μιμήθηκε. Μεγαλείο! Είχαμε συνεννοηθεί...

Η μέρα ολόκληρη δε μας έφτανε να τελειώσουμε τα παιχνίδια, και θέλαμε και τη νύχτα. Κι επειδή δε μας άφηναν να κοιμόμαστε παρέα, δεν ξέρω εκείνο, εγώ πάντως το ονειρευόμουνα. Ξαπλωμένος στα στρωσίδια μισοξύπνιος, έβλεπα ότι μέναμε, λέει, πάνω στη Βέροια ή στη Φλώρινα, άκρη άκρη στο δάσος, για να μπορεί το μιτσίκι να ζει μισό χρόνο με τους δικούς του και τον άλλο μισό μ' εμάς. Θα πήγαινα κι εγώ καμιά φορά να κοιμάμαι στη φωλιά τους. Δε θα μ' έτρωγε η μεγάλη αρκούδα, αφού θα 'μωνα του παιδιού της αδέρφι και φίλος. Μήτε σκεπάσματα ή φωτιά θα χρειαζόμουν. Θα με ζέσταιναν οι γούνες τους. Θα μ' αγόραζε η μάνα μου ένα θαυμάσιο κλαρίνο, όπου θα μάθαινα να παίζω όλες τις μουσικές που πλανιούνται στο νου μου. Θα γινόμουν ο βασιλιάς του. Θα 'παιζα σε κέντρα μεγάλα. Κόσμος πολύς θα συνωστιζόταν να με θαυμάσει. Το μιτσίκι θα 'τανε βέβαια δίπλα μου. Βγάλαμε μια φωτογραφία μαζί και πίσω της έγραψα: «Ο βασιλιάς του κλαρίνου και το αρκούδι του».

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εκείνη την εποχή είδαμε στην Κωνσταντινούπολη μια περαστική ομάδα, είκοσι ανθρώπους και παραπάνω, που ήξεραν ταχυδακτυλουργίες και άλλα πολλά. Κανείς απ' τους παλιότερους δεν είχε ποτέ ακούσει γι' αυτούς, ούτε και τους είχε δει. Ο κόσμος έλεγε πως έρχονταν από την Αίγυπτο και πως είχαν περάσει από μέρη πολλά προτού να έρθουν στο Βυζάντιο, όμως κανείς δεν ήξερε με σιγουριά. Πάντως, σε κάθε χώρα και σε κάθε πόλη που επισκέπτονταν έδειχναν την τέ-

χνη τους. Και οι τέχνες τους ήταν καταπληκτικές και όλοι τις θαύμαζαν. Και, σας το λέω εγώ, καθόλου δεν είχαν να κάνουν με τη μαγεία αυτές οι τέχνες, όπως ψιθύριζαν διάφοροι. Χρόνια και χρόνια πάλευαν οι άνθρωποι αυτοί για να τις μάθουν καλά, να τις κατακτήσουν και να τις δείξουν στον κόσμο.

Τι να πρωτοθαυμάσει κανείς από όλα όσα έκαναν. Άλλοι περπατούσαν πάνω σε τεντωμένα σκοινιά και μάλιστα χόρευαν και έκαναν διάφορα κόλπα πάνω σε αυτά: περπατούσαν με τα χέρια, έπαιρναν ένα τόξο και από κει πάνω σημάδευαν με επιτυχία στόχους μακρινούς, κι άλλα... κι άλλα... Μεγάλη εντύπωση μας είχε κάνει ένας που περπατούσε στο σκοινί, έτσι όπως ήταν τεντωμένο στον αέρα, με τα μάτια κλειστά και με ένα παιδάκι καθισμένο πάνω στους ώμους του.

Άλλος καβαλούσε ένα άλογο, και, όπως το άλογο έτρεχε, τότε τον έβλεπες όρθιο πάνω στη σέλα, τότε να αρπάζεται από την ουρά του αλόγου και να κουνάει τα πόδια του, σαν να πετάει, τότε να αφήνει τη θέση του στη σέλα, να γλιστράει κάτω από την κοιλιά του αλόγου και να ξανακάθεται στη θέση του από την άλλη μεριά. Και, προσοχή, όλα αυτά τα έκανε ενώ το άλογο κάλπαζε.

Άλλος στερέωνε ένα ραβδί στην κορυφή του κεφαλιού του και πάνω στο ραβδί στερέωνε ένα κανάτι με νερό και έτσι, με το ραβδί και το νερό πάνω στο κεφάλι του, περπατούσε ώρα πολλή, χωρίς να χύνεται σταγόνα από το κανάτι.

Άλλοι έκαναν κόλπα με μπάλες που τις πετούσαν ψηλά και τις έπιαναν τότε με τα χέρια τους, τότε με τους αγκώνες τους και τις στριφογύριζαν στις

άκρες των δακτύλων τους. Άλλοι χόρευαν.

Και μη νομίζετε ότι όλα αυτά που μας παρουσίαζαν δεν ήταν επικίνδυνα. Σαράντα, λέει, ήταν στην ομάδα όταν ξεκίνησαν κι είκοσι έφτασαν σ' εμάς, στο Βυζάντιο, για να μας δείξουν την τέχνη τους, να μαζέψουν χρήματα από τους θεατές και να πάνε να δώσουν χαρά και σ' άλλα μέρη.

Σημείωση για το δάσκαλο:

Ό, τι για πολλά παιδιά είναι αυτονόητο και φυσικό, πολλοί ενήλικες το έχουν εδώ και πολύ καιρό ξεμάθει. Να ονειρεύονται. Πάρα πολύ συχνά έχουμε ακούσει από δασκάλους και προϊσταμένους τη φράση «Μην ονειρεύεσαι». Την έχουμε πει κι εμείς στους μαθητές μας. Η σημασία των ασκήσεων που ακολουθούν είναι να βρούμε κάποια στιγμή το χρόνο για να ονειρευτούμε. Χωρίς τύψεις για το «χαμένο» χρόνο, γιατί τα όνειρά μας θα είναι το μονοπάτι για να μάθουμε κάτι καλύτερα, αφού δε θα το έχουμε διαβάσει μόνο: θα το έχουμε «δει», «ακούσει», «μυρίσει». Χωρίς τους φόβους των παιδιών ότι θα τα πιάσει ο δάσκαλος «να ονειρεύονται», αφού ο δάσκαλος θα ονειρεύεται κι αυτός μαζί τους. Στην αρχή με την παρότρυνση αυτής της άσκησης, αργότερα ίσως με δικά μας όνειρα. Οι «ονειρευόμενοι» θα πρέπει να κάτσουν σε κάποιο ήσυχο χώρο, να κάτσουν αναπαυτικά ακούγοντας μελωδική μουσική και ν' αφήσουν τον εαυτό τους να «βυθιστεί». Ο «διευθύνων» το παιχνίδι τούς οδηγεί κατόπιν σε μια περιπλάνηση ονειρική.

Όνειρο 1

Περιπλανιέσαι μόνος σου σε ένα έρημο χωράφι. Στην άκρη του βρίσκεται ένα δεντράκι. Κάθεσαι στη ρίζα του και κοιτάξεις προς τα πάνω τον αστραφτερό, γαλανό ουρανό. Αισθάνεσαι τη ζεστασιά του ήλιου να χαϊδεύει το πρόσωπό σου... Κάποιο μεγάλο αμάξι έρχεται προς το μέρος σου, το σέρνει ένα άλογο. Το αμάξι σταματάει μπροστά σου κι εσύ ανοίγεις τα μάτια. Είναι ένα αμάξι του τσίρκου. Οι άνθρωποι του αμαξιού σε χαιρετούν φιλικά και σε προσκαλούν να ταξιδέψεις μαζί τους. Σε προσκαλούν να φας και να πιεις μαζί τους... Τώρα φτάνετε σ' ένα μικρό χωριό, εδώ θα δώσει το τσίρκο απόψε μια παρά-

σταση. Διασχίζεις το χωριό, παντού σε υποδέχονται χαρούμενα πρόσωπα... κοιτάξεις τα παλιά σπίτια, τα λουλούδια στα παράθυρα... στο μεταξύ οι άνθρωποι του τσίρκου έχουν στήσει τη μεγάλη σκηνή τους, οι θεατές έχουν αρχίσει να μαζεύονται σιγά σιγά απ' έξω. Τώρα σε πλησιάζει η σχινοβάτης του τσίρκου και σου λέει: «Βιάσου, φόρεσε το κουστούμι σου, πρέπει ν' ανέβεις μαζί μου σήμερα στο σχοινί!» και μ' αυτά τα λόγια σου δίνει να πιεις από ένα κύπελλο κόκα κόλα και συνεχίζει επίσημα: «Τώρα ανήκεις σ' εμάς!». Πηγαίνεις μαζί της στη σκηνή, ανεβαίνεις μαζί της στο σχοινί και κάνεις τα καταπληκτικά σου νούμερα. Ξεσπούν παταγωδή χειροκροτήματα, εσύ υποκλίνεσαι. Κατόπιν σε πλησιάζει ο ταχυδακτυλουργός και σου ψιθυρίζει: «Φόρεσε τούτο το μαύρο μανδύα και ακολούθησέ με». Πηγαίνεις μαζί του πάνω στη σκηνή και παρουσιάζεις τις καταπληκτικές σου ταχυδακτυλουργίες εμπρός στο κοινό που μένει με ανοιχτό το στόμα... Πίσω από τη σκηνή σε περιμένει ο κλόουν του τσίρκου. Αυτός σε βάφει και οι θεατές σπαρταράνε από τα γέλια με τα αστεία σου... Η παράσταση τελειώνει, οι θεατές ανεβαίνουν στη σκηνή, τραγουδούν και χορεύουν μαζί σας.

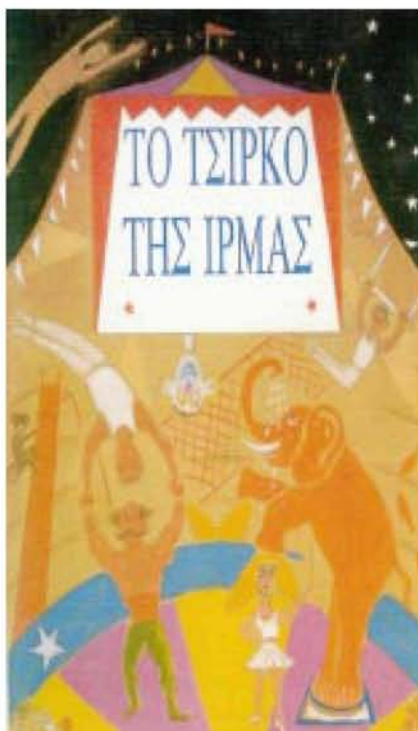
ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κι αλήθεια, η δουλειά περίσσευε. Η Ίσμα ήθελε όλα να είναι τέλεια για την πρώτη τους παράσταση. Το τσαντίρι πλύθηκε από τις σκόνες του κάμπου, οι πολύχρωμοι γλόμποι καθαρίστηκαν, οι πάγκοι πλυθήκανε κι οι φορεσιές φρεσκαρίστηκαν. Τα χρυσά κουμπιά στη στολή του Λάζλο άστραψαν σαν αληθινά. Μετά, άρχισε το βούρτσισμα των θηρίων.

Θα δίνανε, βλέπεις, όλα τους τα νούμερα. Ο Μιχάλης το είχε κρυφή χαρά. Μία μέσα στις τόσες! Θα 'βλεπε τη Μίσα, την αρκουδίτσα, θα 'βλεπε και το φίδι που ακόμα δεν ήξερε σαν τι μπορούσε να κάνει, θα 'βλεπε και το τραπέζ, το ακροβατικό που η Μίρικα και ο πατέρας της προβαρίζαν κάθε μέρα, και το Μεμέτ Αγά σ' όλα του τα κόλπα.

Την πρώτη βραδιά ο Μιχάλης δεν ήξερε τι να πρωτοθαυμάσει. Το χώρο της Έκθεσης που αστραποβολούσε κάτω από τους προβολείς, τα λογίων λογίων πυροτεχνήματα που σκάζανε σαν λουλούδια στο σκοτεινό ουρανό, για τη δική τους παράσταση! Οι μουσικοί φορούσαν κόκκινες γυαλιστερές ζακέτες κι όχι σκέτα πονκάμισα όπως στο χωριό, ο Άρης ο σπίκερ μαύρο κουστούμι με γυαλιστερά πέτα κι ας μην είχε χελιδονοουρές, οι Ιταλοί παλιάτσοι πολύχρωμες μπαλωμένες παντελονάρες και τ' άλογα καινούρια φτερά στο κεφάλι.

Τον Μιχάλη του δώσανε καροτσάκι με παγωτά. Ως ν' αρχίσει η παράσταση, το κύλησε κοντά στον πάγκο της Μίρικας και μαζί πουλούσαν τις λιχουδιές. Ο κόσμος έκανε ουρά έξω απ' το ταμείο, γονιοί και παιδιά πήγαιναν να επισκεφθούν τα θηρία, να πάρουν μια πρώτη γεύση από το θέαμα, η Μίρικα δεν πρόφτανε να τυλίγει της «γριάς τα μαλλιά» κι ο Μιχάλης άδειασε και γέμισε τρεις φορές το ψυγείο του καροτσιού του...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

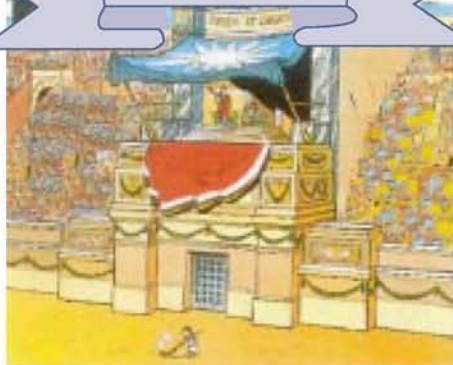
Οι ιπποδρομίες ήταν από την αρχαιότητα ένα από τα πιο αγαπημένα θεάματα των Ελλήνων, αλλά και των Ρωμαίων.

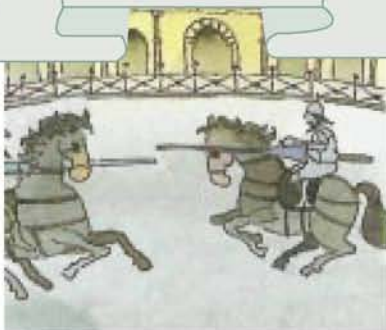
Ολυμπιακές
ιπποδρομίες

Ο Ιππόδρομος
της Ρώμης

Ο Ιππόδρομος της
Κωνσταντινούπολης

Η πασχαλινή μέρα ήταν λαμπερή, λες και μαζί με τη μεγάλη σκόλη βάλθηκε να γιορτάσει και τον πιο όμορφο, τον πιο θεαματικό αγώνα της Αθήνας.

Κόσμος και κοσμάκης είχε μαζευτεί μπρος στο Στάδιο απ' όπου θα δινότανε η εκκίνηση του ράλι αντίκα. Οι περισσότεροι ήτανε φίλοι του αγώνα, ενδιαφερόμενοι, γνωστοί των οδηγών, θαυμαστές των παλιών μοντέλων, μα δεν έλειπαν και οι αργόσχολοι, όσοι ήρθαν για χάζι. Και παιδιά... Πλήθος παιδιά που κοιτούσαν με γουρλωμένα από θαυμασμό ματάκια, κι επιθυμία ν' αγγίξουν τα αμάξια, να περάσουν το δάχτυλο στη φρέσκια μπογιά τους... λες κι αυτό τους βοηθούσε να πάρουν μέρος στο όνειρο... στο ξεκίνημα... στην περιπέτεια. Τα αμάξια που, καλογνωλισμένα για την περίπτωση, δεν έδειχναν τα χρονάκια τους, μα ορκιζόσOUNα πως τώρα δα βγήκαν από τη βιτρίνα... πανέτοιμα για τη μεγάλη αναμέτρηση.

Αν πεις και για το Μητσάρα, παρών κι αυτός! Στημένος στα κυριακάτικα του, δεν έλειψε από το πανηγύρι. Κουβάλησε όλη τη φαμίλια, τη Φιλιώ με την απαραίτητη Κάτια, το μωρό της... το Γιάγκο... τον Ντίνο. Πρώτη του φορά ξεμάκρυνε από την παρέα της γειτονιάς... το κατοσταράκι και τους τσίρους... Θαύμαζε μ' ορθάνοιχτα μάτια τον καλοβαλμένο κόσμο που 'χε μαζευτεί για την πασχαλιάτικη γιορτή... τους νεαρούς... τα κορίτσια.

Το μυαλό του βάλθηκε να δουλεύει... Δηλαδή, γιατί όχι και το «Ντάτσουν»; Κι αυτό παλιό ήτανε, κι αυτό φορτωμένο χρόνια. Ο Μητσάρας γύρισε καταπίσω και το αναζήτησε με αγάπη. Δεν ήτανε βολετό να το δει, μακριά καθώς το είχε παρκάρει σ' απόμερο στενό, μα βρέθηκε μονομιás κοντά του... να το πασπατεύει, να το χαϊδεύει... να του μιλά:

-Έγνοια σου, αμαξάκι μου, του έταξε συγκινημένος. Έγνοια σου! Του χρόνου θα σε φέρω και σένα να τρέξεις με τα... λόρδικα, κι αν την πάρουμε την πρωτιά, θα καί το πελεκούδι!

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στην Κωνσταντινούπολη υπήρχαν τέσσερις δήμοι: οι Πράσινοι, οι Βένετοι, δηλαδή οι Γαλάζιοι, οι Λευκοί και οι Ρούσσιοι, δηλαδή οι Κόκκινοι. Αυτοί ήταν αθλητικά σωματεία, όμως έμοιαζαν αρκετά και με τα σημερινά κόμματα. Φρόντιζαν και για πολλά ζητήματα της πόλης, όταν όμως έπαιρναν μέρος στις αματοδρομίες, ο κάθε Δήμος με τα χρώματά του, ήταν τέτοιος ο φανατισμός που ήταν σαν να βρισκόσουν σε ποδοσφαιρικό αγώνα.

Πόσο θα ήθελα να δω κι εγώ ιπποδρομίες!

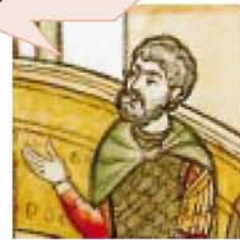
Αυτές γίνονται το Μάη.

Τι κρίμα! Κι εσύ, Ευστράτιε, σε ποια φατρία ανήκεις;

Στους πράσινους, αρχοντοπούλα.

Εμένα θα μου άρεσε να ανήκω στους Βένετους, γιατί αγαπώ το γαλάζιο χρώμα.

Οι Πράσινοι έχουν συνήθως καλύτερους αματοδρόμους.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σε γνωρίζω απ' τη φανέλα
και την κίτρινη στολή
σ' αγαπώ μ' όλη την τρέλα
που με βια μετράει τη γη.
Σ' όποιο γήπεδο κι αν παίζεις
πάντα θα σ' ακολουθώ
γιατί πάντα θα φωνάζω
Τσιγγάνα ομάδα σ' αγαπώ

Μπόμπα λάβα Κεραυνός
Μπόμπα λάβα
Σάντα Μπάριπαρα
Μπόμπα Λάβα Κεραυνός
Είσαι πρώτος και καλός.
Με τσιγγάνικη φινέτσα
Και με πρόεδρο λεβέντη
Κατεβαίνεις στα γήπεδα
Και τρουπάς τα δίχτυα.

Ποια ομάδα υποστηρίζεις; Γιατί;

Δεν υπάρχουν αντίπαλα χρώματα...

Το αίμα είπε ο δάσκαλος ότι το βάφουν κόκκινο τα ερυθρά αιμοσφαίρια. Όλου του κόσμου. Στο αίμα υπάρχουν και τα λευκά αιμοσφαίρια, που πολεμούν τα μικρόβια και μας προστατεύουν από αρρώστιες.

Οι γονείς μου δεν τα ξέρουν αυτά και νομίζουν ότι το δικό μας αίμα είναι διαφορετικό, γαλάζιο. Να τους το πείτε.

Δε χρειάζεται. Το ξέρουν. Υπάρχουν εκφράσεις που δεν πρέπει να τις παίρνετε «κατά γράμμα». Είναι «τρόποι του λέγειν». Κάτι προσπαθούν να πουν πέρα από την έννοια της λέξης. Έτσι και με τα χρώματα. Λέμε «λενκός» και μπορεί να εννοούμε «αθώος», λέμε «μαύρος» και μπορεί να εννοούμε «κακός» ή «καχομοίρης». Όμως, τα χρώματα είναι όλα αθώα, όλα ίσης ομορφιάς και σπουδαιότητας.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Επειδή αυτό δεν το χωρούσε το μυαλουδάκι τους, ο δάσκαλος πήρε δίσκο στρογγυλό βαμμένο ακτινωτά με τα χρώματα του ουράνιου τόξου και τον γύρισε γύρω γύρω με μεγάλη ταχύτητα. Στην αρχή διέκριναν χωριστά κάθε χρώμα. Ύστερα ενώθηκαν όλα κι έκαναν λευκό.

Δηλαδή, αγκάλιασαν το ένα το άλλο και δεν τσακώθηκαν!

Γιατί να τσακωθούν;

Κάτσε τώρα εξήγα
του για τα χρώματα
των Οίκων και των
Δήμων!

Μαγικά χρώματα

Ένας εύκολος τρόπος για να αναμείξετε χρώματα.

Θα χρειαστείτε:

Χαρτόνι ή ένα χαρτίνο μικρό πιάτο
νερομπογιές

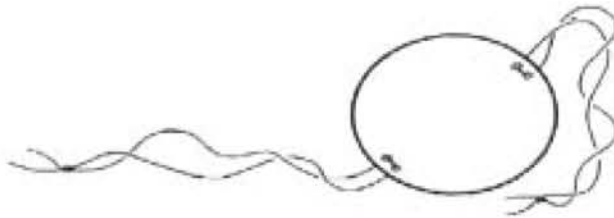
ψαλίδι
χοντρή κλωστή ή σπάγκο.

Τι να κάνετε:

Κόψτε έναν κυκλικό δίσκο. Χρωματίστε τη μια πλευρά του κόκκινη και την άλλη μπλε. Ανοίξτε από δύο τρύπες αντιδιαμετρικά, όπως φαίνεται στο σχήμα και περάστε από μέσα τους το σπάγκο. Κρατήστε τις ελεύθερες άκρες του σπάγκου, στρίψτε το σπάγκο και ύστερα τεντώστε τον ελαφρά, αναγκάζοντας το δίσκο να περιστραφεί γρήγορα.

Τι συμβαίνει:

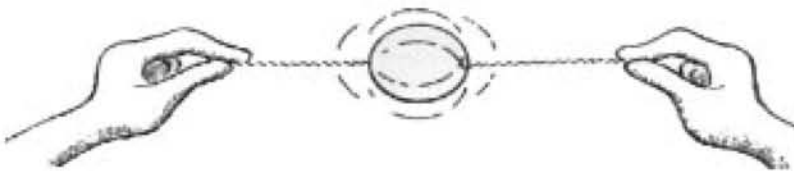
Το χρώμα που φαίνεται είναι έντονο ροζ.

Γιατί:

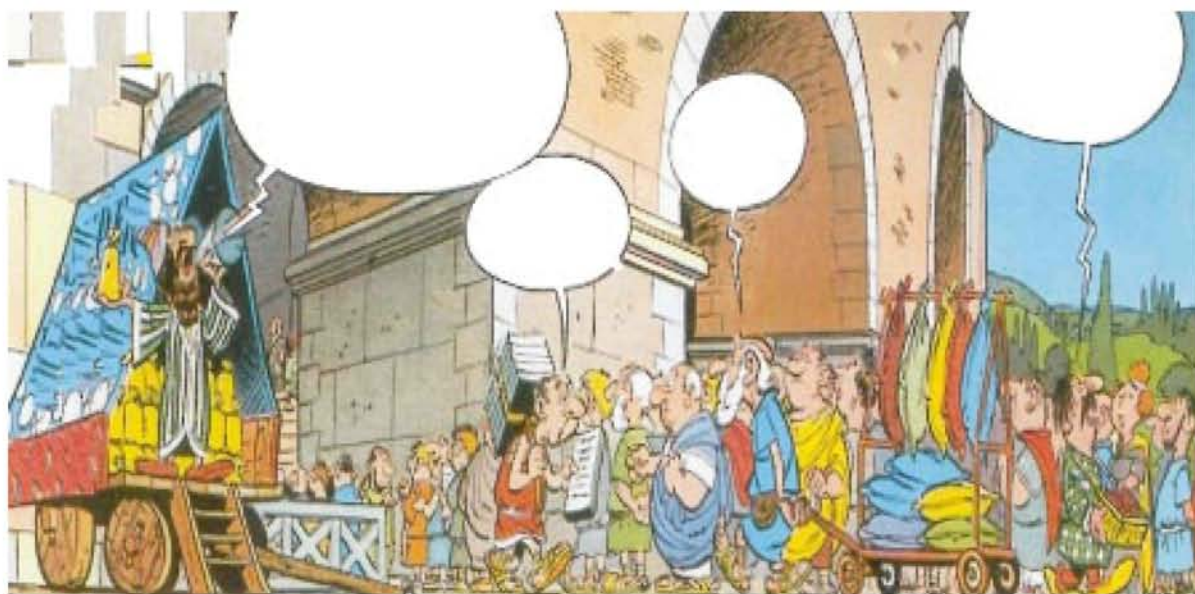
Η εντύπωση που σχηματίζει κάθε χρώμα στον εγκέφαλό σας εξακολουθεί να υπάρχει για λίγο χρόνο, ακόμη και όταν το χρώμα αυτό έχει εξαφανιστεί μπροστά στα μάτια σας. Έτσι, ο εγκέφαλος δεν μπορεί να ακολουθήσει τις γρήγορες εναλλαγές χρωμάτων και «αναμειγνύει» τα δύο χρώματα του κυκλικού δίσκου.

Τι θα συμβεί αν χρωματίσετε τη μια πλευρά κόκκινη και την άλλη κίτρινη;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Έξω από τον Ιππόδρομο οι άνθρωποι πουλούσαν ένα σωρό πράγματα.
Μπορείτε να φανταστείτε τι;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οι Βυζαντινοί περίμεναν με ανυπομονησία τις αθροματοδρομίες και τις άλλες γιορτές που γίνονταν στον Ιππόδρομο. Τα εισιτήρια για αυτές τις εκδηλώσεις τούς τα έδιναν δωρεάν. Είχαν όμως κι άλλες γιορτές. Από τις πιο αγαπημένες τους ήταν η γιορτή του Αγίου Ιωάννη, τον Ιούνιο. Ήταν μια γιορτή αφιερωμένη στο καλοκαίρι. Σ' αυτήν τη γιορτή μιλούσε η μοίρα, που τους πληροφορούσε για το καλό ή για το κακό που μπορούσε να τους συμβεί από τον έναν Άγιο Ιωάννη μέχρι τον άλλο.

Στην πόλη, οι φιλικές οικογένειες μαζεύονταν σ' ένα σπίτι. Φρόντιζαν ανάμεσα στα παιδιά να υπάρχει κι ένα κοριτσάκι. Το κοριτσάκι αυτό, ντυμένο νύφη, θα έπαιζε το ρόλο της «Πυθίας». Η γιορτή ξεκινούσε με ένα πλούσιο γεύμα και το ανάλογο κρασάκι. Ύστερα άρχιζαν να χορεύουν μέχρι που τους έπιανε η νύχτα. Τότε όλοι μαζεύονταν γύρω από το κοριτσάκι και τον έδιναν να κρατήσει ένα μπρούτζινο δοχείο. Μέσα εκεί έπρεπε όλοι οι προσκεκλημένοι να ρίξουν ένα αντικείμενο, μια πέτρα λεπτή ας πούμε ή ένα ξυλαράκι, που πάνω του έγραφαν τις ευχές τους: καλή παντρεία, πλούσια κληρονομιά, να γεννηθούν παιδιά, καλές δουλειές και τα λοιπά. Έπειτα ο καθένας με τη σειρά του ρωτούσε την κοπελίτσα για το μέλλον του. Το παιδί, για να μπορέσει ν' απαντήσει, τραβούσε από το δοχείο το πρώτο αντικείμενο που έπεφτε στο χέρι του και το έδινε σ' αυτόν που ρωτούσε, για να μάθει την τύχη του. Κι όπως καταλαβαίνετε, αφού είχαν γραφτεί μόνο ευχές για ευτυχία, οι απαντήσεις ήταν για όλους ευχάριστες.

Μπορείτε κι εσείς να παίξετε αυτό το παιχνίδι

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

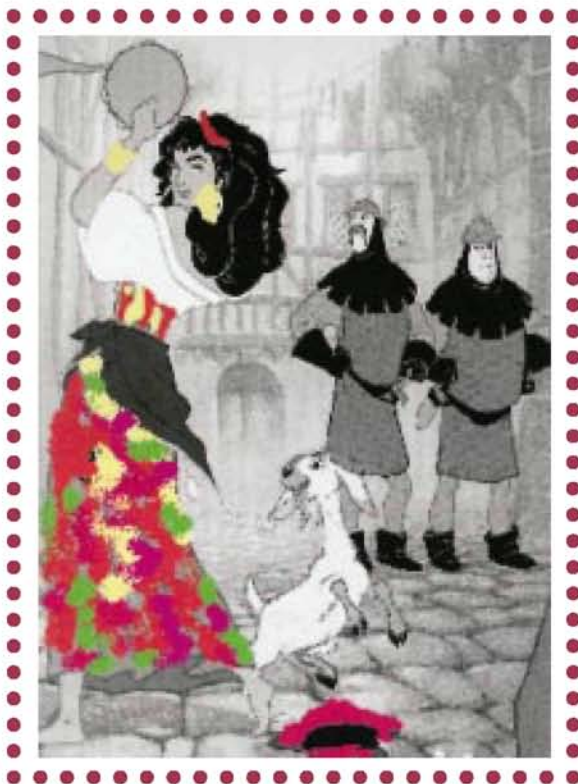

Κάποτε ένας αυτοκράτορας ζητούσε με απελπισία λύση στο πρόβλημά του. Ποιο ήταν αυτό; Άγρια θηρία είχαν μπει στο βασιλικό πάρκο και κατασπάραζαν τα ζώα που κρατούσε εκεί ο αυτοκράτορας.

Έρχονται λοιπόν αυτοί οι άνθρωποι για να τον βοηθήσουν και να τι σκέφτονται: παίρνουν κομμάτια κρέας, τα δηλητηριάζουν και τα σκορπούν στα μέρη που σύχναζαν τα άγρια θηρία. Έτρωγαν τα θηρία το κρέας και πέθαιναν, χωρίς κανέναν άνθρωπο να κινδυνεύσει. Ο αυτοκράτορας και όλοι οι άλλοι εντυπωσιάστηκαν πολύ. Νομίζεις ότι τους είπαν «ευχαριστώ»; Μάγους τους είπαν αμέσως και τους ανάγκασαν να φύγουν από την πόλη. Έτσι είναι οι άνθρωποι. Αυτό που δεν το ξέρουν, το φοβούνται.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ξέρετε την ιστορία
της Εσμεράλδας;

Οι αγορές της Κωνσταντινούπολης

Ο Βάσις άρχισε να κατεβαίνει τώρα στα λιμάνια και να χαζεύει τον κόσμο που πηγαινοερχόταν.

Ο Κεράτιος ήταν μεγάλο λιμάνι, αλλά όταν φυσούσαν αντίθετοι άνεμοι δύσκολα έμπαιναν τα πλοία στον κόλπο. Εκεί ήταν το Νεώριο, ένα από τα πιο παλιά λιμάνια στην παραλία του αρχαίου Βυζαντίου. Δεν ήταν σπάνιο θέαμα οι ξένοι με τα παράξενα ρούχα τους και τα ζώα τους, όπως οι ελέφαντες και οι καμήλες, που τους συνόδευαν. Ή οι αστρολόγοι, οι κομπογιαννίτες, που έστηναν ένα σκαμνί και γοήτευαν τον κόσμο με την ψευτοσοφία τους. Δεν έλειπαν τα δυσάρεστα θεάματα, όπως οι κατάδικοι που τους περνούσαν αλυσοδεμένους για να τους πάνε στη φυλακή ή στον τόπο του μαρτυρίου τους.

Στον Κεράτιο κόλπο άραζαν τα ψαροκάικα που έφταναν κάθε αυγή φορτωμένα με την ψαριά της προηγούμενης νύχτας. Εκεί ήταν η κεντρική ψαραγορά της Κωνσταντινούπολης, όπου έβρισκες ό,τι ήθελες: συναγοίδες, μπαρμπούνια, φαγκριά, ροφούς, καλκάνια, κέφαλους, αθερίνα, σαρδέλες, αλλά και μύδια, στρείδια, χταπόδια, σουπιές. Ιδιαίτερα γνωστή ήταν η παλαμίδα, καθώς και η παστή λακέρδα που έφτιαχναν απ' αυτή.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

-Σ' ασημένα βάρκα μπήκα,
μες στον Αη Γιώγη βγήκα.
Βρίσκω ναύτες παλικάρια
που ψαρεύανε τα ψάρια.

- Νιούτσικά μου παλικάρια
που ψαρεύετε τα ψάρια,
έχετε για μένα ψάρια;
έχετε παστά και χλώρια;

-Έχουμε παστά και χλώρια
ως πέντ' έξι οκάδες χώρια.

-Βούρλω-βούρλω-βούρλωσέ τα,
στην παλάντζα ζύγιασέ τα.

Όνειρο 2

Στην ψαραγορά

Ταξιδεύεις με το καράβι. Το καράβι δένει στην Κωνσταντινούπολη, στον Κεράτιο κόλπο. Δεν έχεις ξαναπάει, αλλά γουστάρεις τις περιπέτειες, κατεβαίνεις και πηγαίνεις στην αγορά. Είναι αγορά ψαριών. Ο ήλιος σε τυφλώνει. Δεν βλέπεις καθαρά τα ψάρια, αλλά μπορείς να τα μυρίσεις. Είναι φρέσκα, μυρίζουν θάλασσα. Όλοι πουλάνε, αγοράζουν, παζαρεύουν... Ακούς τις φωνές τους. Επ, τι γίνεται εδώ; Μία γυναίκα κουτσομπολεύει. Τι λέει; Ο κόσμος σε σπρώχνει... δεν προλαβαίνεις να «πιάσεις» παραπάνω από μια δυο κουβέντες. Πολύς κόσμος! Κάνει ζέστη... Ιδρώνεις. Πού και πού έρχεται αεράκι από τη θάλασσα. Το νιώθεις; Πρόσεξε να μην κρυώσεις. Τώρα που συνήθισες στον ήλιο και τον κόσμο, αρχίζεις να βλέπεις καλύτερα τι γίνεται γύρω σου. Βλέπεις τους πάγκους με τα ψάρια. Βλέπεις μαρίδες, σαρδέλες, μπαρμπούνια, χταπόδια... Βλέπεις τους ανθρώπους που πουλάνε... τα πολύχρωμα ρούχα τους... Βλέπεις τα καΐκια στο βάθος... Βλέπεις... Πείνασες... Τι ψάρια θα αγοράσεις; Είναι καλές οι τιμές; Πώς θα τα μαγειρέψεις;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η ψαραγορά της Κωνσταντινούπολης έμοιαζε λίγο με την Κεντρική Αγορά της Αθήνας. Έχεις πάει; Εδώ έρχονται πελώρια φορτηγά αυτοκίνητα απ' όλη την Ελλάδα. Ξεφορτώνουν λαχανικά, φρούτα, χορταρικά, δημητριακά, για τους κατοίκους της μεγάλης πόλης. Από δω εφοδιάζονται όλα τα μανάβικά της με φρέσκα προϊόντα. Μικρά φορτηγά και τρικάβλα θα τα μεταφέρουν σε κάθε γωνιά κάθε συνοικίας.

Όλοι τρέχουν και φωνάζουν και διαλαλούν τηνπραμάτεια τους κι όλοι ακούν και ζαλίζονται! Και γάτες τόσες πολλές και σκύλοι άλλοι τόσοι! Νιαουρίζουν και γαβγίζουν μαζί και δείχνουν τη χαρά τους για την αγάπη που τους έχουν οι κρεοπώλες κι οι ψαράδες. Εκείνοι, βλέπεις, τα ταΐζουν.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σε τι μοιάζουν οι δύο αγορές;
Σε τι διαφέρουν;
Τι φωνάζουν άραγε οι πωλητές;

Αγορά
στην Κωνσταντινούπολη

Αγορά
στην Αθήνα

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οι έμποροι της Κωνσταντινούπολης ήταν οργανωμένοι σε συντεχνίες, που πολύ αργότερα τις λέγανε και σινάφια, κι αυτές είναι λέξεις που μείνανε μέχρι σήμερα. Οι συντεχνίες αυτές ήταν κάτι σαν εμπορικές συντροφιές, όπως όταν βγαίνει να πουλήσει κάποιος μαζί με τον αδελφό και το γαμπρό του, μόνο που τα πράγματα ήταν πολύ πιο μετροδεμένα.

Να γίνει κανείς δεκτός σε μια από αυτές τις συντεχνίες ήταν μεγάλος μπελάς. Πρώτα πρώτα έπρεπε να συμφωνήσουν οι άλλοι που ήταν κιόλας μέσα στη συντεχνία αλλά και πάλι αυτό δεν έφτανε. Έπρεπε ο υποψήφιος να κάνει αίτηση και στον Έπαρχο, που ήταν υπεύθυνος για την εμπορική κίνηση στην πρωτεύουσα. Και την αίτησή του έπρεπε να την υποστηρίζουν πέντε σημαντικά μέλη της συντεχνίας που ήθελε να μπει και να εγγυώνται αυτά τα μέλη ότι ο υποψήφιος ήταν τίμιος και καλός άνθρωπος και είχε τις ικανότητες να μπει στη δουλειά. Πολλές διαδικασίες και τρεχάματα δηλαδή και ποιος ξέρει αν δεν έπρεπε να λαδώσεις κιόλας.

Και πες ότι ο υποψήφιος γινόταν δεκτός και μπορούσε επιτέλους να ανοίξει το μαγαζάκι του. Μήπως μπορούσε ελεύθερα να διαλέξει τη θέση του μαγαζιού; Μήπως μπορούσε να αποφασίσει ποια και πόσα εμπορεύματα θα έβαζε μέσα; Από ποιον θ' αγοράσει; Όχι, όχι και πάλι όχι! Για όλα έπρεπε να αποφασίσει ο Έπαρχος. Άσε που αν τα εμπορεύματα δε σφραγιζόνταν από τους κρατικούς υπάλληλους, δεν υπήρχε περίπτωση να περάσουν στην αγορά. Γίνονταν έλεγχοι κι αλίμονο σ' όποιον δεν πουλούσε εμπορεύματα με τη «βούλα του επάρχου».

Να, ας πάρουμε για παράδειγμα έναν που έχει ψαράδικο.

Δεν έχει το δικαίωμα να βγει ο ίδιος για ψάρεμα αλλά ούτε και ν' αγοράσει το ψάρι από τους ψαράδες πριν μπει το καΐκι τους στο λιμάνι. Για να ξέρει σε ποια τιμή θα πουλήσει το ψάρι, πρέπει να ρωτήσει τον Έπαρχο. Αυτός πάλι κανονίζει την τιμή κάθε πρωί, αφού συναντηθεί από την αυγή με τους ψαράδες και μάθει πόσα και τι ψάρια πιάσανε. Και, προσοχή, μόνο φρέσκα ψάρια μπορεί να πουλάει ο φιλαράκος μας. Τα καπνιστά ψάρια, που τα έτρωγε η φτωχολογιά στο Βυζάντιο, τα πουλάνε άλλοι έμποροι, οι παντοπώλες.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Συντεχνιακά
συμφέροντα πί-
σω από τις...

Οι συντεχνίες εμποδίζουν την
Ολυμπιακή να πετάξει!!!

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στο Νεώριο ο Βάσιος γνώρισε ένα πρωί ένα συνομήλικό του Αρμένη, που πουλούσε φρούτα βουτηγμένα σε ψημένο μέλι. Ο Βάσιος τα λιμπίστηκε τα γλυκά, αλλά τα μυριάσια που είχε πάνω του δεν του έφταναν.

-Δε φτάνουν τα λεφτά σου, του είπε ο μικρός Αρμένης.

-Θα σου φέρω αύριο όσα λείπουν, του είπε ο Βάσιος. Αν δε με πιστεύεις, σου αφήνω το στιλέτο της Πίζας.

-Σε πιστεύω, του είπε ο μικρός έμπορος. Πώς σε λένε;

-Βάσια, εσένα;

-Αράμ. Σε ποιανού άρχοντα τη δούλεψη είσαι;

-Στου άρχοντα Ρωμανού Κεδρηνού. Εσύ;

-Στων γονιών μου, δε βλέπεις πως είμαι κακομοίρης;

-Γιατί πουλάς εδώ τις λιχουδιές σου και όχι στα αρχοντικά;

-Κοροϊδεύεις, Βάσια; Αυτά δεν είναι λιχουδιές για αρχοντικά στομάχια.

-Πρώτη φορά ακούω πως υπάρχουν δυο λογίων στομάχια.

-Και δυο και καθόλου για όσους δεν έχουν να φάνε.

Ο Βάσιος κούνησε το κεφάλι του και αναλογίστηκε πόσο μακριά ήταν τα χρόνια που έμενε συχνά με αδειανό το στομάχι του. «Δε θα 'πρεπε να πεινούν οι άνθρωποι» είπε συλλογισμένος.

-Σωστά τα λες, έλα όμως που πεινάνε...

Πού και πού ο Αράμ άφηνε το πόστο του και έτρεχε ξωπίσω από συντροφιές, για να πουλήσει τα μελένια φρούτα του. Άλλες φορές γύριζε άπρακτος και άλλες ευχαριστημένος. Πολλοί ταξιδιώτες τον πλησίαζαν, πριν μπουν στα πλοία, και αγόραζαν από μόνοι τους.

Από τη μέρα εκείνη, ο Βάσιος και ο Αράμ έγιναν καλοί φίλοι...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Και το βραδύ και πάσ' αυγή
Μαριώ μου, ως πιάνει και χαράζει,
Κάθε φωνή μου που θα βγει,
Ξέρεις τι λέει και τι σου κράζει;
Με τη βροχή, με το χιονιά,
Μ' ανεμικές και με λιοπύρια,
Κει, στου σπιτιού σου τη γωνιά,
-Τσίτια... χασέδες... και ζεφύρια...
Έβγα να δεις και δεν ξανάβρες
Τόσο φτηνά ακριβή προματίαια,
Σπίθες πετούν, φωτιές και λάβρες,
Τ' αμυγδαλάτα δυο σου μάτια.
Μ' αυγούλα μ' έκανες δικό σου,
Μ' αγόρασες, Μαριώ, στη φτήνεια,
Ποτίζοντας στο λιακωτό σου
Βασιλικούς και δυοσμαρίνια.
Και πια δεν έχω αναπαμό,
Παίρνω γραμμή γραμμή τα σπίτια,
Μαριώ, με μπλέκουν στο λαιμό,
-Κλωστές... μετάξια... και σειρίτια...
Και πνίγω μέσα της βαθιά
Καμηούς, λαχτάρες, μύριες έννοιες,
Για μια μονάχη σου ματιά,
-Χτένια... τσατσάρες... φιλντισένιες...
Στ' ολανθισμένο σου μπαλκόνι
Είναι δυο μέρες που δεν είδα
Το λιόγεμα να σου χρυσώνει
Τη μεταξένια σου πλεξίδα.
Κι αλί, από μένα, τρισαλί!
Κι άλλοι μου λεν στη γειτονιά σου:
Ψηλά η φωλιά! Κι άλλο πουλί
Ζυγιάζεται να 'ρθει σιμά σου.
Πουλώ μαντήλια, καλαμάτες,
Τριανταφυλλιά, μαβιά φακιόλια,
Για τις ξανθές γαλανομάτες,
Για την καρδιά μου... μαύρη μπόλια!

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Περάστε, κόσμε
Πουλάω γλάστρες
Και...
Διαλέχτε, όμορφες κυράδες,
Λουλουδάκια,...
Εδώ τα όμορφα χαλιά,
Κουρελούδες,...
Σφουγγαράκια για τα πιάτα
Και...
Εδώ τα καλά κρεμμύδια,
Μυγδαλάκια και...
Τα καρπούζια τα φτηνά,
Μήλα, αχλάδια...
Εδώ πουλάω με τους φίλους,
Μα ταΐζω και τους...
Κι ό, τι τέλος δεν πουλήσω
Στην πιο ωραία θα το...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

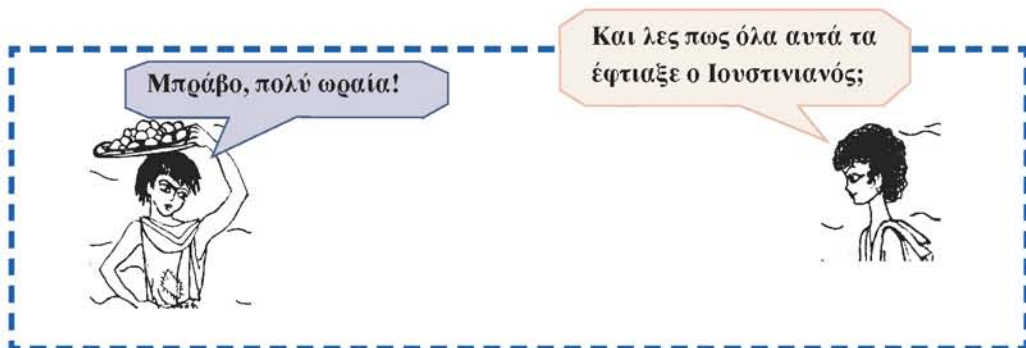
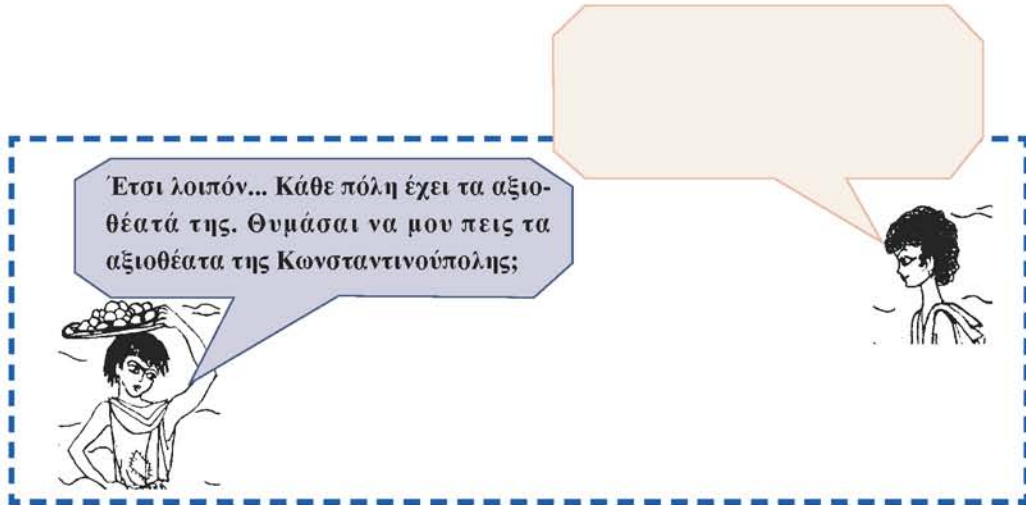

Το Πρυτανείο ήταν κάτι σαν τη σημερινή Βουλή. Για να δεις τη Βουλή των Ελλήνων πρέπει να πας στην Πλατεία Συντάγματος. Καλώς τον! Εδώ είναι η Πλατεία Συντάγματος. Κατέβα τα σκαλάκια με προσοχή, μη σκοντάψεις.

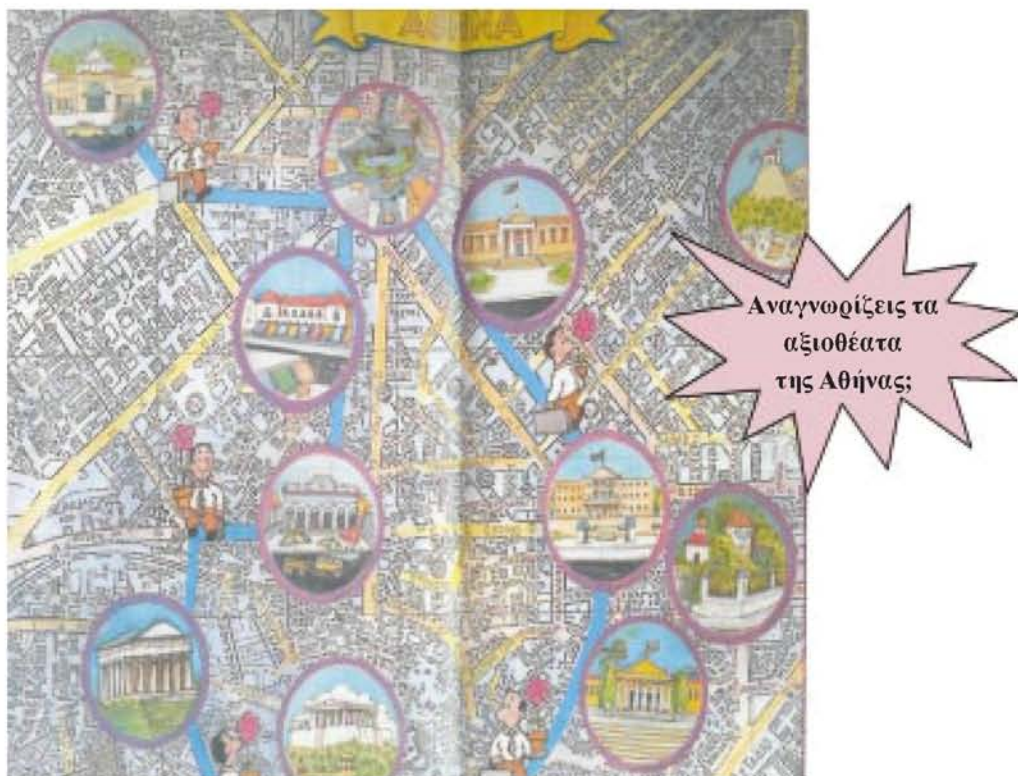
Πίσω σου είναι η Βουλή όπου συνεδριάζουν οι τριακόσιοι βουλευτές, αυτοί που τους ψηφίζουμε κάθε τέσσερα χρόνια. Κάποιοι από αυτούς μπορεί να ήρθαν και στο χωριό σου πριν από τις εκλογές.

Από κάτω είναι το μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη. Βλέπεις τους τσολιάδες που το φυλάνε; Από πάνω τους πετάνε εκατοντάδες περιστέρια. Μπορείς να αγοράσεις σπόρους και να τα ταΐσεις. Θα έρθουν να τους τσιμπήσουν στα χέρια σου, αλήθεια είναι.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μαζί με τους συμμαθητές σας και τους δασκάλους σας μπορείτε να φτιάξετε το χάρτη της πόλης ή της γειτονιάς σας. Ζωγραφίστε στο χάρτη όλα αυτά που σας αρέσουν, που σας κάνουν εντύπωση, που έχουν κάποια ιδιαίτερη σημασία για σας.

Ιουστινιανός

Όχι βρε Αράμ, όλα αυτά έγιναν σιγά σιγά. Πάντως ο Ιουστινιανός ήταν δραστήριος αυτοκράτορας, όχι σαν μερικούς μερικούς... Ο Ιουστινιανός προσπάθησε να βάλει μια τάξη στους νόμους και στη διοίκηση. Αυτό δεν ήταν εύκολο, γιατί υπήρχαν πολλοί νόμοι, που άλλοι εφαρμόζονταν κι άλλοι δεν εφαρμόζονταν πια. Έπειτα, ένας νόμος μπορεί να έλεγε ένα πράγμα για μία περίπτωση κι άλλος νόμος να έλεγε κάτι άλλο, τελείως αντίθετο. Άσε που οι νόμοι ήταν γραμμένοι στα λατινικά, τη γλώσσα δηλαδή της παλιάς ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, κι ο κοσμάκης, που μιλούσε πια ελληνικά, δεν μπορούσε να τους καταλάβει.

Το βυζαντινό κράτος είχε επίσης πολλά προβλήματα στη διοίκηση, παρόμοια με αυτά που διαβάζουμε σήμερα στις εφημερίδες: πάρα πολλοί κρατικοί υπάλληλοι, φοροφυγάδες κι άλλα τέτοια.

Προσπάθησε λοιπόν ο Ιουστινιανός να νοικοκυρέψει το κράτος του. Συμμάζεψε τους νόμους κι άρχισε να τους γράφει στα ελληνικά, περιόρισε τους «δημοσίους υπαλλήλους» της εποχής και φρόντιζε να πληρώνονται κανονικά οι φόροι.

Έτσι το κράτος μάζεψε αρκετά χρήματα. Από τα χρήματα αυτά, άλλα δόθηκαν για το στρατό, όπως γίνεται και σήμερα, κι άλλα δόθηκαν για δρόμους, λιμάνια, γέφυρες, υδραγωγεία, νοσοκομεία και γηροκομεία, όπως άλλες φορές γίνεται κι άλλες όχι.

Και βέβαια δεν έλειπαν οι ταραχές. Δυσανεστημένοι κυρίως από τους φόρους, οι άνθρωποι στην Κωνσταντινούπολη, αντί να κλείσουν τους δρόμους ή να κάνουν καταλήψεις, μαζεύτηκαν στον Ιππόδρομο κι άρχισαν να διαμαρτύρονται και να φωνάζουν συνθήματα κι όλα αυτά που τα ξέρετε από τις εφημερίδες και την τηλεόραση. «Υποκινητές» (θα έχετε ακούσει τη λέξη αυτή από την τηλεόραση) ήταν οι δήμοι. Έπειτα οι άνθρωποι βγήκαν στους δρόμους κι ο Ιουστινιανός παραλίγο να χάσει τη θέση του. Τελικά, ο Ιουστινιανός έστειλε την αυτοκρατορική φρουρά, την αστυνομία της εποχής ας πούμε, κι έγινε φοβερή σφαγή. Κι αυτή ήταν η «στάση του νίκαι», όπως έμεινε γνωστή από το σύνθημα που φώναζαν οι εξεγερμένοι.

Τι μπορεί και τι πρέπει να κάνει ένας αυτοκράτορας

Ο βασιλιάς πήρε βαθιά αναπνοή και άρχισε το λόγο του.

-Από σήμερα, κατά τα παλαιότατα έθιμα του Οίκου μας, έχετε ορισμένα δικαιώματα και ορισμένες διοικητικές υποχρεώσεις που θα σας προετοιμάσουν να πάρετε το σκήπτρο εν καιρώ. Αρχίζω από τα καθήκοντα. Υποχρεώνεστε να είστε παρόντες στις ακροάσεις και να εκφράζετε συμβουλευτική γνώμη.

«Υποχρέωση είναι αυτή ή δικαίωμα;» σκέφτηκε ο Μιχάλης.

-Υποχρεώνεστε να ακούτε τους εκπροσώπους του λαού, να γράφετε τα αιτήματά και να υπόσχεστε να τα μελετήσετε. Θα σας ζητούν πολλά: νοσοκομεία, ορφανοτροφεία, πτωχοκομεία, γηροκομεία... Είναι απαιτητικός ο λαός. Δε θα αρνείστε τίποτε.

Ο Μιχάλης ενθουσιάστηκε. Επιτέλους θα έκανε έργα!

-Θα λέτε: «Ναι, μάλιστα, στο μέλλον!». Έτσι, θα κερδίζουμε χρόνο και ησυχία, χωρίς να κάνουμε τίποτε που να μας βάζει σε έξοδα.

Θέλησε να απαντήσει, μα το Τυπικόν δεν προέβλεπε συζήτηση.

-Κοντολογίς, υποχρεώνεστε να γίνετε λαοφιλείς. Και τώρα τα δικαιώματά σας: Μπορείτε να απολύετε όποιον δε συμπαθείτε από το υπηρετικό προσωπικό και να προσλαμβάνετε άλλον.

Ωραίο δικαίωμα, να απολύει τους ανθρώπους τους!

-Έτσι, θα ασκηθείτε, κι όταν πάρετε το σκήπτρο, θα κάνετε το ίδιο με τους διορισμένους κοινοτάρχες, στρατάρχες και δικαστές.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

-Έχετε το δικαίωμα να σταματήσετε τις σπουδές σας.

Γιατί να τις σταματήσει; Έλπιζε να μαθαίνει όλη του τη ζωή.

-Αν συνεχίσετε, αποφασίζετε εσείς το πρόγραμμα των σπουδών σας.

Τι έκανε τόσα χρόνια; Αυτός ζήτησε να μάθει μουσική... Κουβέντιαζε με τους δασκάλους τη χρησιμότητα του κάθε μαθήματος, αν δεν την καταλάβαινε. Του εξηγούσαν, και τότε άλλαζαν ιδέα.

«Τι τη χρειαζόμαστε την Τριγωνομετρία, δάσκαλε;»

Τρέχα μάθαινε ημίτονα και συνημίτονα! Άμα όμως εννόησε ότι έτσι θα μπορούσε να βρίσκει τις αποστάσεις από οποιοδήποτε σε οποιοδήποτε σημείο, ενδιαφέρθηκε, κι έγινε άσος σ' αυτό το μάθημα.

-Έχετε δικαίωμα να επιλέγετε τις συναναστροφές σας. Να συμπεριφέρεστε επάξια του οίκου σας, αλλά κατά την κρίση σας.

Το ωραιότερο δικαίωμα! Κανείς δε θα μπορούσε να ονομάσει συναγελασμό πια την παρέα του με το γέρο αμαξά, με το νεαρό κηπουρό, που ήθε βοήθός του παλιού, με τον πολυταξιδεμένο κήρυκα, ούτε βέβαια με τη Γιασεμί και τους γονείς της.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Δεν καταλαβαίνω. Άλλα λέει αυτός ο νόμος κι άλλα ο προηγούμενος που διάβασα.

Στην Πόλη είχαν μια χέρα φτιασμένη και την έλεγαν χέρα της δικαιοσύνης, γιατί αυτή έκανε πάντα δίκαιη κρίση όπου οι άνθρωποι δεν ήξεραν καλά καλά να ξεχωρίσουν ποιο είναι το δίκαιο και το σωστό. Και πήγαιναν σ' αυτήν όσοι είχαν καμία διαφορά ή δε συμφωνούσαν στην τιμή μιαςπραμάτειας. Και κείνος που έπρεπε να πληρώσει και δεν ήξερε πόσα, μετρούσε στην παλάμη της χέρας χρήματα. Και αυτή εσφάλιζε όταν έβαζε όσα ήταν δίκαιο να πάρει ο αντίδικός του.

Και μια φορά λέγουν πως ένας ήθελε ν' αγοράσει ένα μουλάρι, κι εκείνος που το πουλούσε ζητούσε πολλά και δε συμφώνησαν. Και πήγαν στη χέρα, κι άρχισε να βάνει ο αγοραστής φλουριά στην παλάμη. Αλλά μόλις έβαλε το πρώτο φλουρί, η χέρα σφάλισε. Όλοι παραξενεύτηκαν και συλλογίστηκαν πως πρώτη φορά η χέρα έκανε αδικία. Γιατί το μουλάρι ήταν καλό και άξιζε πολλά φλουριά. Αλλά –τι να κάνουν;- αφού το έλεγε η χέρα, το παραδέχτηκαν, και κείνος που είχε το μουλάρι αναγκάστηκε και το 'δωσε για ένα φλουρί. Το ίδιο όμως βράδυ που το πήγε αυτός που τ' αγόρασε στο χάνι, το μουλάρι ψόφησε, και το έγδαρε, και από το τομάρι του πήρε ένα φλουρί.

Σήμερα βρίσκεται μόνο η αλυσίδα που ήταν κρεμασμένη η χέρα της δικαιοσύνης. Είναι σ' ένα παλαιό δέντρο κοντά σ' ένα τζαμί, στην Πόλη.

Φαντάζεσαι τι μπερδεμένοι ήταν οι νόμοι, που περίμενε ο κόσμος δικαιοσύνη όχι από τα δικαστήρια, αλλά από τη «χέρα».

Κατακτητές ή ταξιδιώτες;

Η μετανάστευση των λαών από τη Βόρεια και την Κεντρική Ευρώπη ονομάστηκε από άλλους «μεγάλες επιδρομές» και από άλλους «μεγάλες μετακινήσεις». Βλέπουμε λοιπόν ότι οι σημερινοί Ευρωπαίοι δεν έχουν πάντοτε την ίδια άποψη για την ιστορία τους. Στην πραγματικότητα οι περισσότεροι από αυτούς τους λαούς, οι Βησιγότθοι και οι Οστρογότθοι για παράδειγμα, που κυριεύσαν τη Ρώμη και ταλαιπώρησαν για πολλά χρόνια τη βυζαντινή αυτοκρατορία, ανήκαν στην ίδια οικογένεια, τους «Γερμανούς», που είναι πρόγονοι των σημερινών Γερμανών, όπως οι Γαλάτες είναι πρόγονοι των σημερινών Γάλλων. Από το βορρά έρχονταν και οι Βάνδαλοι, που όμως, μετά από διάφορες περιπέτειες, έφτασαν στη Βόρεια Αφρική και έμειναν εκεί. Αργότερα εμφανίστηκαν και οι Σλάβοι, οι πρόγονοι ας πούμε των σημερινών Ρώσων, των Βούλγαρων, των Γιουγκοσλάβων, των Τσέχων και των Σλοβάκων. Άλλοι λαοί πάλι, όπως οι Ούννοι, έρχονταν από την Ανατολή. Αυτοί ήταν συγγενείς με τους σημερινούς Τούρκους. Αυτούς τους «καινούριους» λαούς στον «παλιό κόσμο» τους έλεγαν «Βάρβαρους», γιατί πολιτισμένους την εποχή εκείνη θεωρούσαν μόνο τους λαούς που είχαν γραφή και άφηναν μνημεία, για να θυμίζουν τις σπουδαίες πράξεις τους. Γι' αυτό και μέχρι σήμερα διαβάζουμε για «βανδαλισμούς στα γήπεδα», χρησιμοποιούμε τη λέξη «βαρβαρότητες» και χαρακτηρίζουμε καμιά φορά τους άγριους ανθρώπους «Ούννους». Σήμερα όμως ξέρουμε ότι ο πολιτισμός δε βρίσκεται μόνο στα γραπτά και στα μνημεία των ανθρώπων, αλλά και στα τραγούδια, στα παραμύθια και στις πράξεις της καθημερινής τους ζωής.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μια φορά υπήρχαν δύο αυτοκρατορίες. Τη μία την έλεγαν Αυτοκρατορία της Σεβρονίας και την άλλη Αυτοκρατορία της Μηλίας. Υπήρχαν από πάρα πολύ παλιά, από αιώνες, και συνόρευαν.

Τα παιδιά της Σεβρονίας μάθαιναν στο σχολείο πως η Σεβρονία συνόρευε δυτικά με τη Μηλία κι αλίμονο σ' όποιον το ξέχναγε.

Τα παιδιά της Μηλίας μάθαιναν πως η Μηλία συνόρευε ανατολικά με τη Σεβρονία και, αν δεν απαντούσαν σωστά, έμεναν στην ίδια τάξη.

Μέσα σε τόσους αιώνες γειτονέματος, όπως καταλαβαίνετε, η Σεβρονία και η Μηλία άπειρες φορές

τσακώθηκαν κι είχαν πολεμήσει η μία την άλλη το λιγότερο δέκα φορές. Στην αρχή με τα δόρατα, μετά με τα κανόνια, τ' αεροπλάνα, τα τανκς και λοιπά και λοιπά. Και μη νομίζετε πως οι Σεβρονιάνοι μισούσαν τους Μηλιάνους. Κάθε άλλο. Όταν είχαν ειρήνη, οι Σεβρονιάνοι έτρεχαν να επισκεφθούν τη Μηλία και την έβρισκαν πολύ ωραία χώρα. Κι οι Μηλιάνοι περνούσαν τις διακοπές τους στη Σεβρονία κι αισθάνονταν περίφημα.

Όμως, τα παιδιά στο σχολείο, μελετώντας την ιστορία, μάθαιναν τα πάντα για τους γείτονές τους.

Οι μαθητές της Σεβρονίας διάβαζαν στα βιβλία τους πως για τους πολέμους και τις καταστροφές της Σεβρονίας έφταιγαν οι Μηλιάνοι.

Οι μαθητές της Μηλίας διάβαζαν στα δικά τους βιβλία πως οι Σεβρονιάνοι είχαν επιτεθεί περισσότερες φορές στην πατρίδα τους.

Οι μαθητές της Μηλίας μάθαιναν: «Κατά την περίφημη μάχη της Σκεφουλιάκι οι Σεβρονιάνοι νικήθηκαν και το 'βαλαν ντροπιασμένοι στα πόδια».

Οι μαθητές της Σεβρονίας αποστήθιζαν: «Κατά την περίφημη εκείνη μάχη του Λιγομετά οι Μηλιάνοι κατατροπώθηκαν».

Μέσα στα βιβλία της ιστορίας της Σεβρονίας ήταν προσεχτικά καταχωρημένες όλες οι παρανομίες της Μηλίας.

Μέσα στα βιβλία της ιστορίας της Μηλίας ήταν καταχωρημένα όλα τα κακούργηματα της Σεβρονίας.

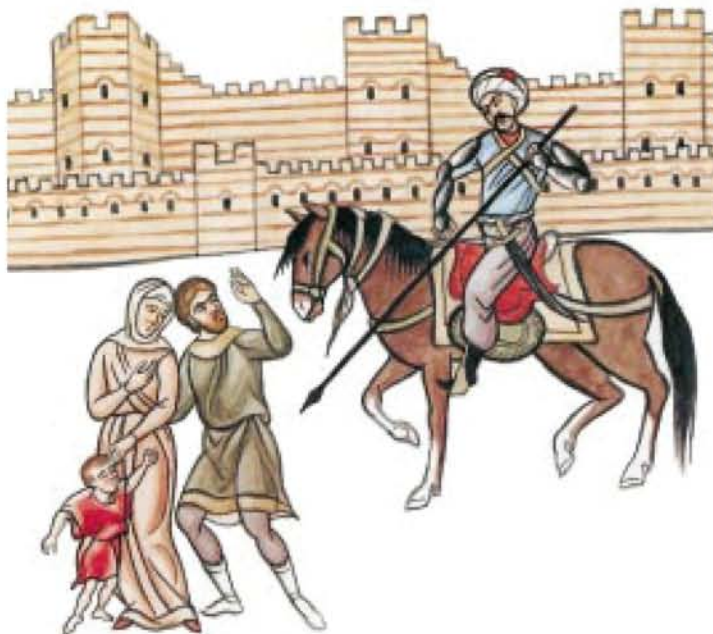
Να τραβάς τα μαλλιά σου, ε; Δε φταίω όμως εγώ. Τα πράγματα ήταν ακριβώς έτσι ανάμεσα σ' αυτές τις δύο αυτοκρατορίες. Και ίσως και σε πολλές άλλες, που δε μου 'ρχονται τώρα στο νου.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αν είχαμε ένα μεγεθυντικό φακό και βλέπαμε αυτούς τους «βαρβάρους» έναν έναν, αν ακούγαμε και καταλαβαίναμε τα λόγια τους, αν ξέραμε για τις οικογένειες και για τους φίλους τους...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το Βυζάντιο αντιμετώπισε αυτούς τους λαούς άλλοτε με πόλεμο και άλλοτε με τη διπλωματία, κλείνοντας δηλαδή συμφωνίες μαζί τους. Στους πολέμους αυτούς, το Βυζάντιο άλλοτε κέρδιζε και άλλοτε έχανε, κι έτσι τα σύνορά του άλλαζαν συχνά. Θα έλεγε κανείς ότι η κατάσταση τα ταραγμένα εκείνα χρόνια έμοιαζε με ένα ατέλειωτο πρωτάθλημα, αν οι επιδρομές και οι πόλεμοι δεν έφεραν τόσες δυστυχίες στους απλούς ανθρώπους.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στην Ανατολή η Βυζαντινή αυτοκρατορία είχε προβλήματα με τους Πέρσες. Οι Πέρσες ήταν ένας αρχαίος λαός, με μεγάλη ιστορία, που άλλοτε πολεμούσαν με τους Βυζαντινούς και άλλοτε είχαν ειρήνη μαζί τους. Πολύ σημαντικός για τους Βυζαντινούς ήταν ο πόλεμος που έκανε εναντίον τους ο αυτοκράτορας Ηρόκλειος (άλλος ένας αυτοκράτορας που πρέπει να τον θυμόμαστε, ανάμεσα σε όσους πήραν το θρόνο μετά τον Ιουστινιανό), για να πάρει πίσω τον Τίμο Σταυρό, που βρισκόταν στα μέρη εκείνα της σημερινής Μικράς Ασίας που είχαν καταλάβει οι Πέρσες. Όσο ο αυτοκράτορας έλειπε από την Κωνσταντινούπολη, οι Πέρσες, μαζί με τους συμμάχους τους τους Αβάρους, επιτέθηκαν στην πόλη. Ο λαός κατάφερε να τους διώξει και γι' αυτήν τους τη νίκη οι Βυζαντινοί πίστεψαν ότι ήταν ένα θαύμα που έγινε με τη βοήθεια της Παναγίας.

Από την Ανατολή έρχονταν και οι Άραβες. Οι Άραβες πίστευαν κι αυτοί ότι υπάρχει ένας Θεός –άλλωστε η θρησκεία τους είχε στοιχεία και από το χριστιανισμό– μόνο που το όνομα που έδιναν αυτοί στο Θεό ήταν Αλλάχ. Προφήτης του Αλλάχ είναι ο Μωάμεθ.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Για να πετύχουν τις λαμπρές τους νίκες, ο Ιουστινιανός και ο Ηράκλειος, που τους ξέρουμε κιόλας, αλλά κι άλλοι αυτοκράτορες, που θα τους δούμε αργότερα, έπρεπε να οργανώσουν καλά το στρατό τους. Κι αυτό δεν είναι καθόλου, μα καθόλου εύκολη υπόθεση.

Στο μεταξύ το Βασιλόπουλο είχε ζητήσει το μεγάλο Κατάστιχο όπου ήταν καταγραμμένοι οι αξιωματικοί και οι στρατιώτες.

Ο Βασιλιάς γύρισε στον πρωτοβεστιάριο.

-Φέρ' το, πρόσταξε.

Ο πρωτοβεστιάριος βγήκε χωρίς να βιάζεται από την τραπεζαρία και πήγε στο μαγειριό, όπου ο υπασπιστής Πολύδωρος σκούπιζε με ζήλο μια πιατέλα.

-Φέρ' το, πρόσταξε ο κυρ – Κατρακυλάκος.

-Ποιο; ρώτησε ο υπασπιστής.

-Το Κατάστιχο του Στρατού.

-Πού είναι;

-Όσα ξέρεις, τόσα ξέρω. Βρες το και φέρ' το.

Ο Πολύκαρπος έτρεξε στο κελάρι. Κοίταξε, σκάλισε, αναποδογύρισε ό, τι είχε και δεν είχε εκεί. Δε βρήκε τίποτα. Τρεχάτος και σκονισμένος ανέβηκε στο πρώτο πάτωμα, άνοιξε ό, τι ντουλάπι, συρτάρι, σεντούκι ή κοφίνι βρισκόταν στον πύργο, μα πάλι δε βρήκε τίποτα. Σαν γάτα σκαρφάλωσε στην όρθια ξύλινη σκάλα της σοφίτας, κι εκεί, αφού σκάλισε σε όλες τις γωνιές, άνοιξε όλες τις αποθήκες, χώθηκε ως τη μέση στα παλιοσέντουκα που κουτσοστέκονταν, σαράβαλα μονχλιασμένα και σαρακοφαγωμένα, στο τέλος έβγαλε από κάτω από μια στοίβα παλιόχαρτα κιτρινωμένα και ζαρωμένα, ένα κουρελιασμένο μακρύ βιβλίο, με το εξώφυλλο μισοφαγωμένο από τα ποντίκια και τόσο σκονισμένο, που τα εξωτερικά χρουσά γραμμάτα μόλις διαβάζονταν πια.

Το φόρτωσε στον ώμο του και θριαμβευτικά το κατέβασε στην τραπεζαρία, όπου Βασιλιάς και Βασιλόπουλο συζητούσαν ακόμα, ενώ με τα χέρια σταυρωμένα περίμενε ο κυρ – Κατρακυλάκος να τελειώσει η συζήτηση, για να πάρει την άδεια να γυρίσει στο σπίτι του, όπου ήξερε πως τον περίμενε μια ορεκτικότερη σκορδαλιά. Ο υπασπιστής ακούμπησε το βιβλίο στο τραπέζι.

-Τι είναι αυτό το κουρέλι; ρώτησε το βασιλόπουλο.

-Δεν ξέρω, είπε ο υπασπιστής, μα είναι το μόνο βιβλίο στο παλάτι.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο Βασιλιάς το άνοιξε κι έριξε μια ματιά.
-Βέβαια αυτό είναι, είπε. Βλέπω ονόματα και τίτλους.

Και άρχισε να διαβάζει εδώ κι εκεί:

-Πελέκας, σωματάρχης, -Φοβέρας, στρατηγός, -
Ατρόμητος, χιλίαρχος, -Βρόντος, εκατόνταρχος.

Γύρισε στον πρωτοβεσιτάριο και πρόσταξε:

-Φώναξε ευθύς το στρατηγό Φοβέρα!

Ο κυρ -Κατρακυλάκος προσπάθησε να υποκλιθεί.

-Πέθανε, αφέντη, από δω και δώδεκα χρόνια.

-Μα λοιπόν τούτος θα είναι γιος του. Φώναξε το γιο του, πρόσταξε νευρικά ο Βασιλιάς.

-Ο γιος του δεν ήταν στο στρατό, αφέντη. Έφαγε τους παράδες του και μπήκε κοπέλι στου αρχιστράτηγου Μασκαρόπουλου κι έφυγε μαζί του στα ξένα.

-Μα τι λοιπόν έφερες αυτό το παμπάλαιο Κατάστιχο, όπου δεν έχει παρά πεθαμένους! Ξέσπασε φουρκισμένος ο Βασιλιάς.

Γύρισε μερικά φύλλα προς το τέλος:

-Α, να και άλλες καταγραφές, είπε ευχαριστημένος, να και ονόματα στρατιωτών.

-Κούκος -Κουκάκης -Κουκίδης -Κουκόπουλος -Κουκιάδης -Κουκουβάγιας...

Να στρατιώτες ένα σωρό! Ποιος λέει πως δεν έχω στρατό;

Και γυρνώντας στον υπασπιστή Πολύκαρπο:

-Διάταξε αμέσως να πάει κάποιος να φωνάξει... να μαζέψει όλους αυτούς τους στρατιώτες, πρόσταξε.

Μα ο Πολύκαρπος έμεινε με το στόμα ανοιχτό.

-Ποιος να πάει; Και πού; ρώτησε σαστισμένος.

-Όχι, όχι! είπε το Βασιλόπουλο. Αν είναι δυνατόν να βρεθούν, θα τους βρούμε εμείς. Πάμε στη χώρα, πατέρα.

-Τώρα; διαμαρτυρήθηκε ο Βασιλιάς. Μα τώρα θα φάμε! Είναι μεσημέρι!

-Θα φάμε με περισσότερη όρεξη αργότερα, αποκρίθηκε το Βασιλόπουλο.

Και ο Βασιλιάς, κατσουφιασμένος και μουρμουρίζοντας, τον ακολούθησε που κατέβαινε τρεχάτος, ενώ σιωπηλά ξέκοβε ο κυρ - Κατρακυλάκος για να πάγει στη σκορδαλιά του.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εμπρός στους στρατώνες, βρήκαν τον κουτσό, που με γλύκα έτρωγε βρεγμένα κουκιά.

Καθώς τους είδε σηκώθηκε, και, κρατώντας αγκαλιά τη γαβάθα του, χαιρέτησε στρατιωτικά.

-Πήγαινε να φωνάξεις το φρούραρχο, πρόσταξε ο Βασιλιάς.

-Άρρωστος με συνάχι στο κρεβάτι, πίνει φλαμούρι, αποκρίθηκε με τηλεγραφική συντομία ο κουτσός.

Άκουσε δω, είπε σιγά το Βασιλόπουλο, μήπως ξέρεις πού μπορώ να βρω τους καταγραμμένους στρατιώτες;

-Δεν έχει στρατιώτες.

-Πού είναι ο Κούκος; ρώτησε πάλι το Βασιλόπουλο.

-Παραγιός του μπαλωματή, αποκρίθηκε βιαστικά ο κουτσός.

-Τι λες; είπε με θυμό ο Βασιλιάς. Με τίνος άδεια έφυγε από τους στρατώνες να γίνει παραγιός; Και ο Κουκάκης...

-Παραμάγειρας του Κουκίδη που σκότωσε τον Κουκόπουλο, για να του πάρει το πουγγί που είχε βρει στην μπαλάσκα του Κουκουβάγια, που κέρδισε τρία τάληρα στην ταβέρνα, κι έφυγε στα ξένα, αποκρίθηκε ο κουτσός με μια αναπνοή.

-Ο Βασιλιάς άρπαξε τα λιγοστά μαλλιά του και τράπηκε σε φυγή κατά το βουνό.

Με μαύρη καρδιά εξακολούθησε το Βασιλόπουλο να εξετάζει.

-Και οι άλλοι στρατιώτες πού είναι;

-Δεν είναι, αποκρίθηκε ο κουτσός.

-Μα τι γίνηκαν;

-Δε γίνηκαν, γιατί δεν ήταν.

-Από πότε έπαυσε να υπάρχει στρατός; ρώτησε το Βασιλόπουλο χωρίς να χάσει την υπομονή του.

-Δεν έπαυσε, αποκρίθηκε με υπερηφάνεια ο κουτσός. Εγώ είμαι στρατός, και θα πεθάνω στρατός.

Το Βασιλόπουλο κατάλαβε πως έχανε τον καιρό του...

Πού να πάει δεν ήξερε. Κανένα δε γνώριζε στη χώρα που να του γυρέψει βοήθεια ή συμβουλή. Και όμως έπρεπε αμέσως να βρει άντρες και όπλα!

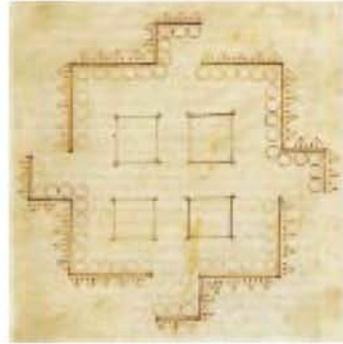
«Ο Βασιλιάς επλήρωσε στρατό, είπε μέσα του με πίκρα, και οι στρατιώτες γίνονταν μάγειροι ή παραγιοί, ή κλέφτες και φονιάδες. Και τα φλουριά πήγαιναν στην τσέπη των Πανουργάκηδων, και οι αρχιστράτηγοι πουλούσαν τα όπλα, και οι στόλαρχοι ρήμαζαν το ναύσταθμο και σπούσαν τα καράβια για να κλέψουν λίγο σίδηρο!».

Και γύρευε να εννοήσει και να εξηγήσει την αιτία όλου του κακού.

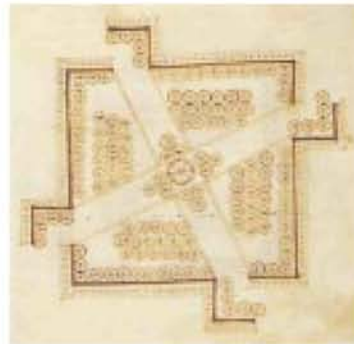
ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Στον πόλεμο ήταν πολύ σημαντικό να διαλέξουν οι στρατηγοί την πιο σωστή θέση για να στήσουν το στρατόπεδό τους. Ένας στρατηγός της εποχής μάς δίνει τις συμβουλές του:

Αν έχεις μεγάλη δύναμη, να στρατοπεδεύεις σε τόπους φανερούς κι έξω από δάση. Οι παλιοί έλεγαν να μη μένει ο στρατός πολλές μέρες στον ίδιο τόπο γιατί δημιουργείται μυρωδιά και απ' αυτήν προκαλούνται οι αρρώστιες. Πολύ περισσότερο ισχύει αυτό όταν βρίσκεσαι σε εχθρική χώρα, για να μη σε κατασκοπεύει ο εχθρός. Να κατασκηνώσεις σε περιοχές όπου μπορούν να ξεκουραστούν και οι άνθρωποι και τα ζώα, όπως κοντά στις όχθες ποταμών, κοντά σε πηγές και σε κρήνες.

Ποια διάταξη των σκηνών σάς φαίνεται καλύτερη; Γιατί;

Η ζωή στο στρατόπεδο

Η καθημερινή ζωή στο στρατόπεδο ακολουθούσε αυστηρούς κανόνες. Τίποτα δεν ήταν αφημένο στην τύχη. Κανόνες υπήρχαν για όλα: για τα γεύματα των στρατιωτών, για τις σκοπιές, για την ασφάλεια μέσα στο

στρατόπεδο, για τον τρόπο που θα στήσουν τις σκηνές.

Τα γεύματα ήταν συνήθως δύο. Μια σάλπιγγα ηχούσε τρεις φορές και όλοι έπρεπε τότε να αφήσουν ό,τι κι αν έκαναν και να πάνε για φαγητό. Οι στρατιώτες δεν έτρωγαν μόνοι τους, αλλά δέκα – δέκα. Γιατί η φιλία είναι πολύ σπουδαία σε τέτοιες περιπτώσεις. Αλλά και η θρησκεία είχε τη θέση της στο στρατόπεδο: κάθε μέρα γινόταν ο όρθρος κι ο εσπερινός.

Μπορείτε να φτιάξετε το πρόγραμμα του στρατοπέδου;

Παίξτε στη σάλπιγγα τα καθημερινά παραγγέλματα

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Όμως, το αυστηρό πρόγραμμα δεν εμπόδιζε τα όνειρα...

Ο ουρανός είναι για όλους
Μπορεί κανείς πολύξερως
τούτο να μου εξηγήσει;
Πώς κάθε μάτι, ολόκληρο
τον ουρανό με τ' άστρα του
μπορεί να καθρεφτίσει;

Είναι δικός μου όταν ψηλά
σηκώνω τη ματιά,
είναι του γέρου, του παιδιού,
του νιου, του βασιλιά.

Δεν είν' φτωχός σ' αυτήν τη γη
τόσο φτωχός που δεν μπορεί
δικό του να τον έχει.
Ο τρομαγμένος ο λαγός
έχει όσο κι ο αιγός,
ο τίγρης, το κουνέλι.

Ο ουρανός σ' όλα τα μάτια ανήκει.
Κι αν κάποιο μάτι επιθυμεί,
δικό του κάνει καθετί,
κομήτες, ήλιο, άστρα.
Κι αν τελευταία τα κοιτά
δε χάνουν δρόμι απ' ομορφιά.

Τούτο εξηγήστε μου λοιπόν
σε πρόζα ή σε στιχάκια:
Γιατί 'ναι ένας ο ουρανός
κι η γη σε κομματάκια;

Πότε οι άνθρωποι
χρησιμοποιούν σκηνές;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κι εκείνη τη στιγμή, πριν τελειώσει η κουβέντα μου, δίνει έναν τράκο η γη, ένα

τραμπάλισμα που μας έριξε τον ένα στην αγκαλιά του άλλου, φιληθήκαμε με τον μπαλαμό. Τα κτίρια από τη μια μεριά κι από την άλλη πήγαν κι ήρθαν γέροντας λες και προσκύναν. Βάλαμε μια τρεχάλα με το Γεράσιμο φοβισμένοι και δε σταματήσαμε, παρά όταν φτάσαμε στα χωράφια, έξω στους δικούς μας.

-Σεισμό! Σεισμό! Μέσα έκανε σεισμό! τους είπαμε.

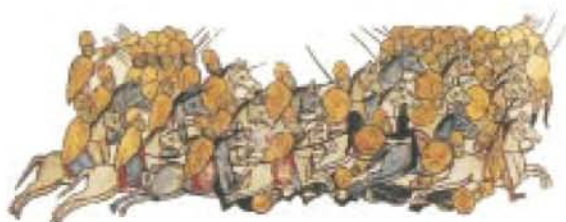
Στο μεταξύ, τα χωράφια γέμισαν κόσμο κι όλο ερχότανε κι άλλος, από όλες τις κατευθύνσεις. Αμάξια, άνθρωποι... Δίχως καθυστερήσεις καθάριζαν λίγο τον τόπο, όπως κάνουμε κι εμείς, κι έστηναν σκηνή. Κάτι πορτοκαλιές σκηνές, κάτι γαλάζιες μεγάλες με παράθυρα, δύο τρία δωμάτια, θαυμάσιες. Διαφορετικές από τις δικές μας αλλά ωραίες. Τις μοίραζαν οι αρχές.

Τα χωράφια είχαν ανθίσει απ' τις σκηνές που 'χαν στήσει οι μπαλαμοί. Αυτοί κυκλοφορούσαν ατημέλητοι. «Για να καταλάβουν» έλεγαν οι δικοί μας. «Για να συναιστανθούν πώς μπορείς να 'σαι καθαρός, όταν δεν έχεις νεροχύτη να πλυθείς...»

Κοροϊδεύαμε τα μπαλαμάκια, που δε νογάζαν να κάνουν ποδήλατο στα χωράφια, θέλαν ασφάλτο. Φωτιές κάθε βράδυ ανάβαμε εμείς, εκείνοι... Αλλά μιλάγαμε, παίζαμε... Θαυμάσια περνάγαμε και, παρόλο που τρέμιζ' η γη κάποτε κάποτε, πανηγύρι μας έμοιαζε.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μετά από κάθε μάχη κάποιοι χάνουν τα σπίτια τους

Κι εγώ προτιμώ το ψάρεμα από τις ναυμαχίες

Ο Ιουστινιανός νίκησε τους Βανδάλους, τους Οστρογότθους και τους Βησιγότθους. Ο Ηράκλειος νίκησε τους Πέρσες. Ο Λέων Γ' ο Ίσαυρος νίκησε τους Άραβες. Κι αργότερα...

Ο Βασίλειος Β' ο Βουλγαροκτόνος νίκησε τους Βούλγαρους. Βέβαια ο Πολύβιος λέει «αν η ειρήνη έχει σαν συνέπεια να χαθεί η ανεξαρτησία μας και να ντροπιαστεί η ιστορία μας, τότε δεν υπάρχει άλλο πιο ολέθριο και ατιμωτικό από αυτή», αλλά...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο βασιλιάς μπαίνει στην αίθουσα του θρόνου, επιθεωρεί, κοιτά το κάδρο του πεθερού του.

Γιατί με αγριοκοιτάζετε; Συμβαίνει τίποτα; Υπεράλλες και σεις και η Μεγαλειοτάτη σύζυγός σας και απόλεμο τον ανεβάζατε, απόλεμο τον κατεβάζατε το βασιλιά πατέρα μου, μα εμείς έχουμε ακόμα θρόνο, ενώ εσείς, «-μάχος», «-μάχος», κουντρουβαλήσατε! Ούτε τα θυμάμαι όλα τα «-μάχος» σας. Όποιον πόλεμο κάνατε, κολλούσατε άλλο ένα «-μάχος» στο όνομά σας. Ινδιανομάχος, Κινεζομάχος, Αραπομάχος... Πού να κρατάει λογαριασμό ο λαός; Τα μάζεψε όλα μαζί και σας έβγαλε «ανθρωπομάχο». Καλά τα λέω; Να λείπουν τα ζόρικα βλέμματα. Κανείς δε σας φοβάται.

Ήταν κι ένας βασιλιάς,
τον λέγαν Μπρο,
που έτρεξε στον πόλεμο
και ψάχνει τον εχθρό.

Μα ο εχθρός κοροΐδεψε
το βασιλιά τον Μπρο,
παράτησε τον πόλεμο,
πάει για παγωτό.

-Εχθρέ, εχθρέ, βγες κι έλα δω
να πολεμήσεις με τον Μπρο!

-Αμέσως τώρα δεν μπορώ,
γλείφω το παγωτό!

-Εχθρέ, εχθρέ βγες, περιμένω,
μ' ένα κοντάρι, μ' ένα σπαθί!

-Αχ, βασιλιά μου, δεν μπορώ,
κάνω πιπί.

Και ο καημένος μας ο Μπρο
απ' την απογοήτευση,
πέταξε την κορόνα
και πήρε σύνταξη!

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Εμένα, ας πούμε, καλύτερα μου αρέσει αυτό που έκαναν αργότερα, τον 9ο αιώνα, ο Κύριλλος και ο Μεθόδιος. Αυτοί ήταν δυο αδέρ-

φια από τη Θεσσαλονίκη. Αντί να πάνε να πολεμήσουν με τους Σλάβους, πήγαν κι έφτιαξαν το σλαβικό αλφάβητο κι έτσι η γλώσσα των Σλάβων, που μέχρι τότε ήταν προφορική, όπως και η τσιγγάνικη, απέκτησε το δικό της αλφάβητο. Με το αλφάβητο αυτό έγραψαν στα σλαβικά το Ευαγγέλιο κι αργότερα τους νόμους. Κι επειδή χρησιμοποίησαν τα κεφαλαία ελληνικά γράμματα, τα δυο αλφάβητα, το σλαβικό και το ελληνικό, άμα τα προσέξετε, μοιάζουνε πολύ. Γιατί να πολεμάνε οι λαοί, όταν έχουν τόσα πράγματα να δώσουν ο ένας στον άλλο;

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Κάποτε ζούσε ένας βασιλιάς και είχε το Τσιγγάνικο αλφάβητο. Το τύλιξε μέσα σε μερικά λαχανόφυλλα, μιας και εκείνο τον καιρό δεν είχαν βιβλιοθήκες να βάζουν τα βιβλία και έπεσε να κοιμηθεί δίπλα σε μια πηγή. Ένας γάιδαρος ήρθε τότε εκεί για να πει λίγο νερό και έφαγε τα λαχανόφυλλα. Γι' αυτό το λόγο δεν έχουμε αλφάβητο.

Σας τε σας γιεκ ταγκάρ και σάσλες η ρομανή αλφάβητα. Τυλιξαροντάβλεν αντρέ αντέ σαχά, σόσκε νινάισας λενταν τε τον ε λιλά τα ε βιβλία τα γκελάς τε πασλός πασά η χαϊν. Γιεκ χουρ αβιλάς τε πίες παϊ τα χαλάς ε σαχά και σας αντρέ η ρομανή αλφάβητα. Κοντολέσκε νινάι αμέν αλφάβητα.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Θα σας φανεί ίσως παράξενο, αλλά όλες αυτές οι ταραχές δε χώριζαν μόνο τους ανθρώπους, αλλά τους έκαναν κιόλας να γνωρίσουν ο ένας τον άλλο και να ανακατευτούν. Γιατί; Μα γιατί πίσω από τους πολέμους, υπάρχει πάντα η ανάγκη των ανθρώπων να προσπαθήσουν να μιλήσουν με τον άλλο και να καταλάβουν τι λέει. Γιατί οι άνθρωποι δουλεύουν μαζί, πουλάνε κι αγοράζουν, τρώνε, πίνουν και τραγουδάνε με άλλους ανθρώπους, ερωτεύονται και παντρεύονται. Αυτές είναι οι ανθρώπινες σχέσεις και μέσα σ' αυτές αρκετές φορές οι άνθρωποι ξεχνάνε αν ο άνθρωπος που έχουν απέναντί τους εί-

ναι βυζαντινός, είναι βυζαντινός, ας πούμε πάππου προς πάππου, ή είχε κι έναν παππού Οστρογότθο που ξέμεινε στην Κωνσταντινούπολη. Αυτός ο Οστρογότθος παππούς, από τη μεριά του, δεν μπορεί, πού και πού θα χρησιμοποιούσε κάποιες λέξεις από τη δική του γλώσσα, θα θυμόταν τις συνήθειες της δικής του οικογένειας, μπορεί να μαγείρευε και κανένα παράξενο φαγητό. Μερικές από αυτές οι λέξεις, τις συνήθειες και τις συνταγές σίγουρα θα πέρασαν στα παιδιά του και στα εγγόνια του που ζούσαν στην Κωνσταντινούπολη. Θα πέρασαν και στους δικούς τους φίλους και γείτονες. Και, ποιος ξέρει, μετά από χρόνια και χρόνια μπορεί οι άνθρωποι να θεωρούσαν αυτήν την «προίκα» που έφερε μαζί του ο Οστρογότθος της ιστορίας μας καθαρά κωνσταντινουπολίτικη.

Θέλετε παραδείγματα; Σαράντα χιλιάδες Γερμανοί δούλευαν στις οικοδομές, όταν ο Κωνσταντίνος έχτιζε την Πόλη. Στο στρατό του Ιουστινιανού έβρισκες Γότθους, Βάνδαλους και Πέρσες. Γύριζαν όλοι αυτοί πίσω όταν τελείωνε η δουλειά ή ο πόλεμος; Όχι βέβαια. Κάποιοι έμεναν στην Κωνσταντινούπολη, έχτιζαν το σπιτάκι τους και ζούσαν μαζί με τους άλλους.

Το ίδιο έγινε και με τους Σύριους, που πήγαν να γίνουν έμποροι και τεχνίτες στην Κωνσταντινούπολη, όταν στην πατρίδα τους έφτασαν οι Άραβες, και με τους Αρμένιους, που έκαναν το ίδιο πράγμα για να γλιτώσουν από τους Πέρσες και... και... και... και ποιος ξέρει κι οι δικοί μας οι προ-προ-προ-παππούδες από πού ήρθαν κι αν άραγε κάποιος μακρινός μας πρόγονος δεν πάλευε πριν από αιώνες να μάθει ελληνικά για να συνεννοηθεί, νεοφερμένος καθώς ήταν στην Κωνσταντινούπολη.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

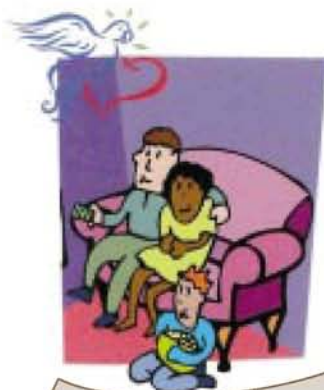
*Άνθρωποι από διαφορετικούς πολιτισμούς
συναντιούνται για πολλούς λόγους
και με πολλούς τρόπους*

Όταν πουλάνε

Όταν αγοράζουν

Επειδή αγαπούν

Μαθαίνουν

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αυτό το καράβι έρχεται από...

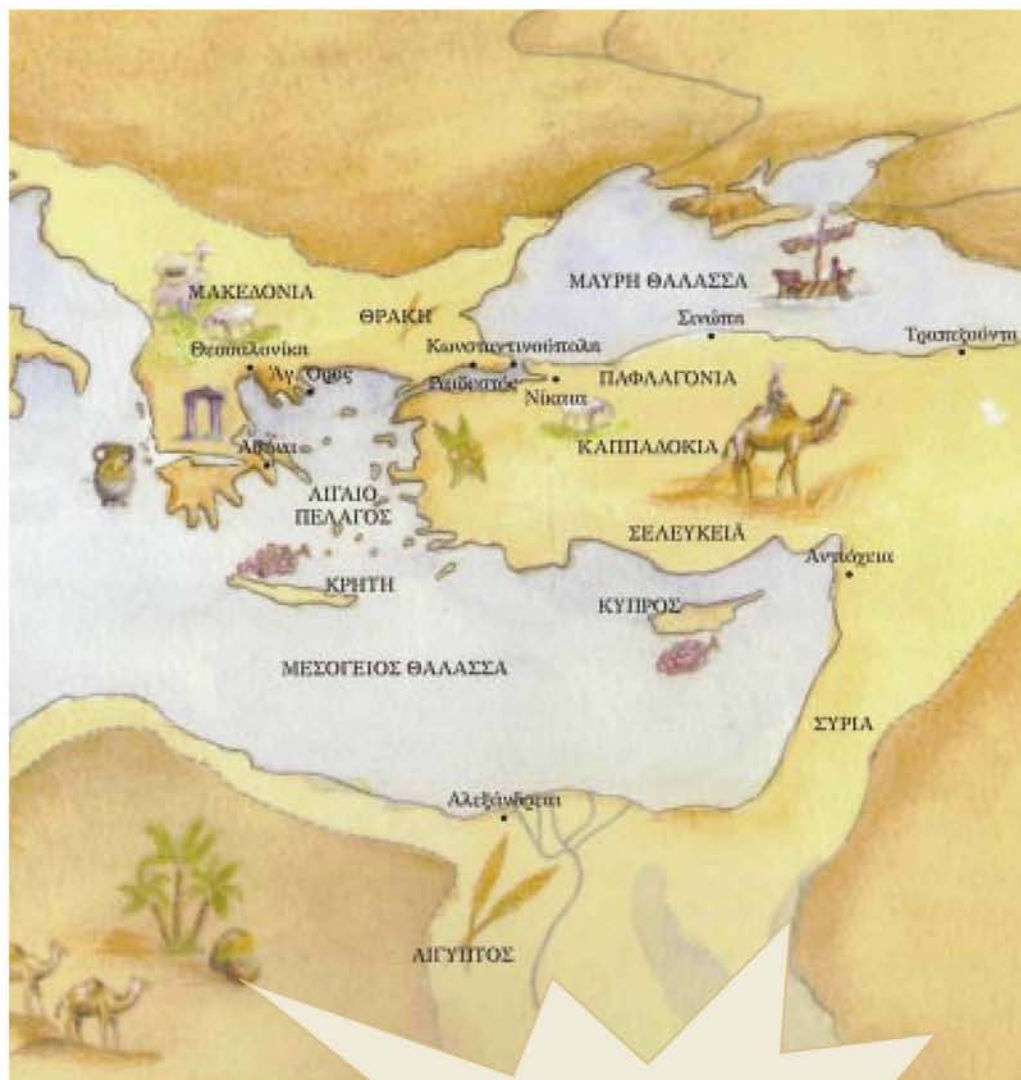
Αυτό το καράβι φέρνει μαζί του...

Η Κωνσταντινούπολη είχε μια διαφορετική όψη, όταν γίνονταν βασιλικοί γάμοι. Συνεχώς έφταναν τα βασιλικά δώρα στα λιμάνια της Βασιλεύουσας από τη Μαύρη Θάλασσα, τη Μεσόγειο, την Ερυθρά, τον Ινδικό Ωκεανό.

Τα χελάνδια ξεφόρτωναν τις καμήλες που έφεραν από τη Σαμαρκάνδη βαριά μεταξωτά χρυσοκέντητα, αραχνοϋφαντα και βελούδα με τέλεια κεντήματα, και πυκνοϋφασμένα χαλιά από τη Βαγδάτη. Οι Άραβες πρέσβεις είχαν βάλει τους ανθρώπους τους να ξεφορτώσουν στην προκυμαία τα θαυμαστά μαύρα άλογα ιππασίας, που μόλις πατούσαν στην ξηρά τους φορούσαν τις σέλες που ήταν στολισμένες με μαργαριτάρια και τα οποία προόριζαν για τους στάβλους του αυτοκράτορα. Από τη Λιβύη και την Ινδία έφεραν ζώα εξημερωμένα: λιοντάρια, τίγρεις, αντιλόπες, για να στολίσουν τους κήπους του Ιερού Παλατιού. Μεγαλέμποροι και μικρέμποροι έσμιγαν τις μέρες αυτές στην πόλη του Κωνσταντίνου, για να μοσχοπουλήσουν στις αρχόντισσες κοσμήματα καλοδουλεμένα με ασήμι και απόφιο χρυσάφι. Ακόμα έφεραν αρώματα από τις Ινδίες και την Περσία μέσα σε ωραία βάζα σε σχήμα μήλου. Τα αυτοκρατορικά εργοστάσια ύφαιναν σε χιλιάδες τόπια τα περίφημα υφάσματα της Τύρου σε χρώματα βαθύ κόκκινο, μπλε του αμέθυστου και άσπρο σαν τον νάκινθο.

Και η Πόλη γέμιζε κάθε μέρα λογής λογής κόσμο και κοσμάκη. Έφταναν από τις γύρω επαρχίες αλλά και από τα βάθη της Ανατολής να δουν το μεγάλο γεγονός, το γάμο ενός αυτοκράτορα. Χρώματα, γλώσσες και συνήθειες μπερδεύονταν...

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μαζί με τους δασκάλους σας μπορείτε να βρείτε στο χάρτη τα μέρη για τα οποία μιλήσαμε προηγουμένως. Πώς λέγονται τα μέρη αυτά σήμερα; Μπορείτε ακόμα να ζωγραφίσετε πάνω στο χάρτη τα δώρα που έφταναν στην Κωνσταντινούπολη από κάθε μέρος.

Το παιδί είναι ο Διγενής Ακρίτας,
γιος αρχοντοπούλας από το Βυζάντιο
και Σαρακηνού και ήρωας τόσο
μεγάλος, που το όνομά του πρέπει
να το έχετε ακούσει κι εσείς.

Κάπου πόλεμος γίνεται σ' Ανατολή και Δύση
Και το 'μαθε μια λυγερή και πάει να πολεμήσει...
Σαρακηνός την αγναντά* από ψηλή ραχούλα:
«Παιδιά, και μη δειλιάσετε, παιδιά μη φοβηθείτε.
Γυναίκειος είν' ο πόλεμος, νυφαδιαζός ο κούρσος!»**»
Κι η λυγερή όταν τ' άκουσε, στον αη Γιώργη τρέχει.
«Αφέντη μου αη Γιώργη μου, κρύψε με το κορίτσι,
να κάνω τα έμπα σου χρυσά και τα έβγα σου ασημένια,
και τα ξυλοκεράμιδα όλο μαργαριτάρι».
Εσπίσανε τα μάρμαρα κι εμπήκε η κόρη μέσα.

Σαρακηνός να κι έφτασε κοντά στον αη Γιώργη.
«Άγιε μου Γιώργη χριστιανέ, φανέρωσε την κόρη,
να βαφτιστώ στη χάρη σου εγώ και το παιδί μου,
εμέ να βγάλουν Κωνσταντή
και το παιδί μου Γιάννη».

Ανοίξανε τα μάρμαρα κι εφάνηκεν η κόρη.

*βλέπει

** νύφη θα κλέψουμε

Η ιστορία του Χασάν από τη Βασόρα

Ο Χασάν ταξιδεύει και πέφτει στη θάλασσα. Με τη βοήθεια του Θεού τα κύματα τον βγάζουν έξω και από εκεί βλέπει ένα παλάτι. Όταν μπαίνει στο παλάτι βρίσκει δυο όμορφες γυναίκες να παίζουν τάβλι. Αυτές χαίρονται πολύ που τον βλέπουν.

Οι δυο πριγκήπισσες και οι πέντε αδελφές που έχουν ακόμα έχουν κλειστεί σ' αυτό το παλάτι από τον πατέρα τους, κάποιο βασιλιά. Ο Χασάν μένει μαζί τους για ένα χρόνο.

Έπειτα, ο βασιλιάς έρχεται να πάρει τις κόρες του σ' ένα γάμο κι ο γάμος αυτός θα τις κρατήσει μακριά για δύο μήνες. Οι πριγκήπισσες κρύβουνε το Χασάν, να μην τον δει ο πατέρας τους, και τον λένε να μείνει στο παλάτι όσο θα λείπουν. Του δίνουν ακόμα να φυλάει ένα κλειδί, αλλά του λένε ποτέ να μην ανοίξει το δωμάτιο που ανοίγει με αυτό το κλειδί. Όμως, μόνος του δυο μήνες ο Χασάν βαριέται. Η ανία και η περιέργεια τον νικάνε και μια μέρα ανοίγει την απαγορευμένη πόρτα. Ανεβαίνει μερικές σκάλες και βλέπει μια λιμνούλα και έναν κήπο γεμάτο με καταπληκτικά πουλιά κι άλλα πλάσματα. Και μέσα στη λιμνούλα κάνουν μπάνιο κορίτσια όμορφα σαν νεράιδες. Ο Χασάν τις κοιτάει κι από την ομορφιά τους χάνει τις αισθήσεις του.

Όταν οι αδελφές γυρίζουν από το γάμο, βρίσκουν το Χασάν να κρύβεται στο δωμάτιό του, μέσα στη λύπη και στην ταραχή. Γιατί; Μα γιατί έχει ερωτευτεί ένα από τα κορίτσια που είδε στη λιμνούλα. Οι αδελφές του λένε ότι η αγαπημένη του είναι η κόρη ενός πανίσχυρου βασιλιά και ότι έρχεται στη λιμνούλα μια φορά το μήνα: όταν έχει νέο φεγγάρι. Ο Χασάν περιμένει μέχρι το επόμενο νέο φεγγάρι, πηγαίνει στη λιμνούλα και βλέπει την πριγκίπισσα να έρχεται με τις αδελφές της. Όλες είναι μεταμφιεσμένες με στολή πουλιού. Ο Χασάν κρύβει τη στολή της αγαπημένης του κι έτσι, όταν οι πριγκίπισσες βγαίνουν από τη λιμνούλα, αυτή δεν μπορεί να βρει τη στολή της και να φύγει. Οι αδελφές της κλαίγοντας την εγκαταλείπουν και πετάνε μακριά. Τότε ο Χασάν κλειδώνει την πριγκίπισσα στο δωμάτιό του μέχρι που εκείνη τελικά συμφωνεί να τον παντρευτεί.

Ένα βράδυ, ο Χασάν βλέπει ένα όνειρο: τη μητέρα του να κλαίει. Αποφασίζει έτσι να επιστρέψει σ' αυτή με τη γυναίκα του και υπόσχεται στις επτά πριγκίπισσες του παλατιού ότι θα τις επισκέπτεται συχνά. Μετά από μεγάλο ταξίδι φτάνουν στο σπίτι του. Η καημένη η μητέρα του, που νόμιζε ότι δε θα ξαναέβλεπε ποτέ το γιο της, ενθουσιάζεται και καλωσορίζει τη γυναίκα του και τα δυο μικρά παιδιά τους. Ο Χασάν ύστερα αποφασίζει να μετακομίσει στη Βαγδάτη, όπου και φτιάχνουν το σπιτικό τους.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Όταν φτάνει ο καιρός να επισκεφτεί τις επτά πριγκήπισσες, εμπιστεύεται τη γυναίκα και τα παιδιά του στη φροντίδα της μητέρας του και την προειδοποιεί ότι σε καμιά περίπτωση δεν πρέπει να αφήσει τη γυναίκα του να φύγει από το σπίτι ή να δει τη στολή πουλιού, που ο Χασάν την έχει κρύψει στο μπαούλο του. Η γυναίκα του Χασάν κρυφακούει και όταν φεύγει ο άντρας της ικετεύει την πεθερά της να της επιτρέψει να πάει στα λουτρά. Η γριά γυναίκα τελικά υποχωρεί. Καθώς όμως η όμορφη πριγκήπισσα κάνει μπάνιο στα λουτρά, τη βλέπει ο σκλάβος μιας από τις γυναίκες του χαλίφη και τρέχει αμέσως να πει στην κυρά του για τη νεραϊδένια ομορφιά της γυναίκας του Χασάν. Η γυναίκα του χαλίφη φοβάται πως, αν ο άντρας της δει την όμορφη πριγκήπισσα, θα τη θέλει για τον εαυτό του. Προστάζει λοιπόν το σκλάβο της να φέρει τη μάνα και τη γυναίκα του Χασάν στο παλάτι. Η γυναίκα του Χασάν λέει τότε στη γυναίκα του χαλίφη για το καταπληκτικό ρούχο της με τα φτερά και για το πώς της το κρύβουν. Η καημένη η μητέρα του Χασάν στην αρχή το αρνείται, στη συνέχεια όμως –τι να κάνει;- αναγκάζεται να παραδώσει το ρούχο. Η γυναίκα του Χασάν το φοράει, τυλίγει τα δυο της παιδιά μέσα στο ρούχο και το κλείνει. Αμέσως μεταμορφώνεται σε πουλί και πετάει. Κλαίγοντας και φωνάζοντας από απελπισία, η πεθερά της τη ρωτάει τι πρέπει να πει στο γιο της. Η πριγκήπισσα τής απαντάει από ψηλά ότι αν ο Χασάν τη θέλει θα πρέπει να την ακολουθήσει στα νησιά Ουάκ - ουάκ . Μετά χάνεται μακριά. Γυρίζει ο Χασάν στο σπίτι του και βλέπει απρηγόρητος ότι η γυναίκα του και τα παιδιά του έχουν φύγει. Κλαίει και κλαίει, μετά όμως αποφασίζει να ψάξει τη γυναίκα του. Με τη βοήθεια των επτά αδελφών από το παλάτι φτάνει στα νησιά Ουάκ – ουάκ. Εκεί συναντά μια γριά που συγκινείται ακούγοντας την ιστορία του και τον οδηγεί στη βασίλισσα ενός απ' τα νησιά. Ο Χασάν μένει έκπληκτος όταν βλέπει πόσο μοιάζουν η βασίλισσα με τη χαμένη γυναίκα του. Η βασίλισσα είναι στην πραγματικότητα αδελφή της γυναίκας του Χασάν και, επειδή είναι θυμωμένη που η αδελφή της παντρεύτηκε το Χασάν χωρίς να ζητήσει την άδεια του πατέρα τους, έχει αποφασίσει να τιμωρήσει αυτήν και τα δυο παιδιά της με θάνατο. Με τη βοήθεια του Παντοδύναμου, ο Χασάν κατορθώνει να ξεφύγει μαζί με τη γυναίκα του –που χαίρεται όταν τον βλέπει -, τα παιδιά τους και την καλή γριά. Γυρίζουν στο παλάτι των επτά αδελφών κι από κει στη Βαγδάτη, όπου συναντούν και πάλι τη μητέρα του Χασάν.

Τα φτερά της νεράιδας

Ένας φτωχός μια φορά κοιμόταν τον Αλωνάρη στ' αλώνι του. Τη νύχτα ήρθαν τρεις νεράιδες και χόρευαν στ' αλώνι ως τα χαράματα που λάλησαν οι πετεινοί. Πρώτα λάλησε ο άσπρος πετεινός κι αυτές είπαν συναμεταξύ τους: «Ο άσπρος είναι, ας λαλεί!» και δεν άφησαν το χορό. Έπειτα λάλησε ο κόκκινος, και είπαν πάλι οι νεράιδες: «Ο κόκκινος είναι, ας λαλεί!» και δεν έπαψαν το χορό. Στο ύστερο λάλησε ο μαύρος, κι εφώνησαν: «Τώρα είναι καιρός να πάρουμε τα φτερά μας και να φύγουμε!». Και πέταξαν κι έφυγαν.

Ο άνθρωπος αυτός αποφάσισε να πιάσει μια από τις νεράιδες. Όταν λοιπόν ξαναήρθαν την άλλη νύχτα κι εχόρευαν ως τα χαράματα, κι ελάλησαν με την αράδα, πρώτος ο άσπρος πετεινός κι

έπειτα ο κόκκινος, είπαν ό, τι και την περασμένη νύχτα κι εξακολουθούσαν το χορό. Μα σαν ελάλησε ο μαύρος πετεινός, εφώνησαν: «Τώρα είναι καιρός να πάρουμε τα φτερά μας και να φύγουμε!». Εκείνος όμως είχε πάρει τα φτερά της μικρότερης, κι έτσι δεν μπόρεσε αυτή να φύγει μαζί με τις άλλες.

Όταν οι άλλες έφυγαν, βγήκε αυτός από τον κρηψώνα του και της λέει: «Έχω τα φτερά σου και θέλω να σε πάρω γυναίκα». Του λέει κι εκείνη: «Ας είναι κι έτσι. Το δέχομαι». Την πήρε το λοιπόν μαζί στο σπίτι του, την ευλογήθηκε κι έμεινε αυτή νοικοκυρά. Του γέννησε κι ένα παιδί κι ήταν σαν τις άλλες γυναίκες. Μόνο όταν έβλεπε τις άλλες να χορεύουν στις γιορτές, θυμόταν τους χορούς που ‘κανε κι αυτή στον αέρα και παρακαλούσε τον άντρα της να της δώσει τα φτερά, για να μπορέσει να χορέψει κι αυτή άλλη μια φορά πάλι στον αέρα. Εκείνος όμως της έλεγε πάντα: «Όχι, δε σ’ τα δίνω, γιατί όταν τα πάρεις, θα πετάξεις να φύγεις». Όταν όμως το παιδί έγινε πέντε χρονών και ήρθαν τα Χριστούγεννα, παρακάλεσε πάλι τον άντρα της να της δώσει τα φτερά και του έταξε πως θα γυρίσει όταν χορτάσει το χορό. Είχε δεν είχε, τον κατάφερε και της τα ‘δωσε. Μόλις τα ‘βαλε επάνω της, πέταξε στον αέρα, πήγε στο αλώνι που χόρευαν οι άλλες γυναίκες και έκανε τρεις γύρους, και ύστερα λέει: «Έχε γεια, άντρα, και να προσέχεις το παιδί μας». Και χάθηκε.

Από τότε ερχόταν κάθε ημέρα στο σπίτι, όταν έλειπε ο άντρας της. Ζύμωνε, φούρνιζε, τάιζε το παιδί και συγγύριζε το σπίτι. Ύστερα πετούσε στο χωράφι που ήταν ο άντρας της και του έλεγε: «Καλημέρα, άντρα, τι κάνεις;». Κι εκείνος της έλεγε: «Τι να σου πω; Με γέλασες, στάθηκα κουτός». Εκείνη γελούσε και του ‘λεγε: «Έτσι σας γελούν σας οι νεράιδες!». Και έπειτα του έλεγε πως συγγύρισε το σπίτι και πώς να προσέχει το παιδί και να μη το δέρνει, γιατί είναι ακόμη μικρό. Αυτό γινότανε κάθε μέρα, αλλά ό, τι και αν έκαμε, δεν μπόρεσε να την καταφέρει να μείνει πάλι στο σπίτι.

Ο Τσιγγάνος κι η νεράιδα

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν και δεν ήταν, ήταν ένας βασιλιάς. Ο βασιλιάς αυτός είχε ένα πρόβλημα, και για να το λύσει, έβαλε στοίχημα. Το στοίχημα έλεγε ότι αν κάποιος κατορθώσει να φέρει τον ήλιο στο παλάτι του, θα του δώσει την κόρη του, το σπίτι του και τα πλούτη του.

Το πράγμα δεν ήταν καθόλου εύκολο, γιατί, όπως έλεγε ο βασιλιάς, το βουνό κρατούσε τον ήλιο. Ο βασιλιάς ήθελε έστω και μια μέρα να πλύνει το πρόσωπό του με ήλιο.

Στην αρχή έβαλε το στοίχημα με σαρανταδύο αντάρτες.

Αλλά όποιος απ' αυτούς πήγαινε στο βουνό, πέθαινε. Ύστερα, πήγαν τρία αδέρφια στο βασιλιά και στοιχημάτισαν μαζί του. Την άλλη μέρα πήγε στο βουνό ο μεγαλύτερος αδερφός, πέθανε κι αυτός – πάει ο δεύτερος, πεθαίνει κι αυτός.

Στο τέλος, πάει ο τρίτος, ο μικρότερος αδερφός. Αυτός είχε μαζί του μια μικρή σφεντόνα. Μ' αυτή σκότωνε πουλιά κι έτρωγε.

Αφού έφαγε και ήπια στο παλάτι με το βασιλιά, ξεκίνησε. Ένα ελικόπτερο τον παίρνει και τον πηγαίνει στο βουνό.

Με το τσαπί, και ύστερα από ώρες σκάψιμο, ο μικρός αδερφός ανοίγει το βουνό και ο ήλιος χτυπάει στο παλάτι.

«Τώρα» συλλογάται «αφού τελείωσα τη δουλειά, θα πάω να δω τη γυναίκα μου». Ελικόπτερο, όμως, δεν έρχεται να τον πάρει. Κλαίει. Είναι μικρός.

Παίρνει ένα δρόμο για να δει πού βγαίνει. Εκείνη τη στιγμή βλέπει μπροστά του μια καρακάξα. Σκέφτεται να τη σκοτώσει. Όμως την αφήνει. Το πουλί φεύγει κι αυτός το ακολουθεί. Στο τέλος φτάνει σε μια μεγάλη σπηλιά.

Το πουλί περνάει και το φτερό του αφήνει.

Τον άκουσε ο Θεός και λέει: «Απ' εδώ πουλί περνάει και το φτερό του αφήνει. Θα κατεβώ κάτω να δω ποιος είναι. Και κλάμα πρώτη φορά ακούω τόσο».

Κατεβαίνει, λοιπόν, κάτω ο Θεός και τον ρωτάει:

-Τι κάνεις εδώ, παιδί μου;

-Τι να κάνω, παππού, το δρόμο έχασα και ψάχνω να τον βρω.

-Εντάξει, παιδί μου, του λέει, θα κοιμηθείς εδώ. Έχει βρύση εδώ κοντά σου. Θα ξυπνήσεις το πρωί και θα πλυθείς. Θα πάρεις αυτό το δρόμο μπροστά σου ευθεία, και θα βγεις σ' ένα μέρος όπου θα βρεις τρεις νεράιδες. Άμα θέλεις, πάρε γυναίκα απ' εκεί. Θα πάρεις το φόρεμά της, κρύψ' το, κι αυτή θα 'ρθει κοντά να σ' το ζητήσει εσύ όμως δε θα της το δώσεις.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αμέσως έφυγε ο Θεός. Κοιμήθηκε ο μικρός Τσιγγάνος και το πρωί πλύθηκε στο πρόσωπο. Δρόμο παίρνει, δρόμο αφήνει. Φτάνει στις τρεις νεράιδες. Αναρωτιέται ποια νεράιδα να πάρει. «Εγώ» σκέφτεται «είμαι μικρός. Τη μικρή νεράιδα θα πάρω».

Παίρνει και της κρύβει το φόρεμά της, όπως του είπε ο Θεός, και φεύγει. Η νεράιδα τον ακολουθεί.

Δώσ' μου το φόρεμά μου, φωνάζει. Θα με σκοτώσουν τ' αδέλφια κι οι γονείς μου. Ο νεαρός Τσιγγάνος όμως τίποτε. Συνεχίζει το δρόμο του, ώσπου φτάνει στο χωριό του. Η νεράιδα, πίσω του, φτάνει κι αυτή. Κοιμάται μαζί της και κάνει δυο παιδιά: ένα αγόρι κι ένα κορίτσι.

Ήρθε ο καιρός, ο μήνας του, να πηγαίνει φαντάρος. Πριν πάει φαντάρος κάνει το γάμο με τη νεράιδα. Εκεί κάποιος φίλος του ζητάει τη νύφη να χορέψει μαζί της.

-Ωραία ρούχα φοράς, της είπε κείνος.

Η νύφη σχίζει τα ωραία ρούχα που φοράει και τα πετάει.

-Γιατί, νύφη μας, σχίζεις και πετάς τα ρούχα σου; τη ρωτάνε οι καλεσμένοι.

-Εγώ, απαντάει η νύφη, θέλω τα δικά μου ρούχα για να χορέψω. Θέλω τα ρούχα που πήρε ο άντρας μου.

Επεμβαίνουν οι φίλοι του γαμπρού και του λένε:

-Δώσ' τα τα ρούχα, να χορέψει κι η νύφη ένα τραγούδι.

-Αυτά δεν τα 'χω εγώ, τα 'χω για το παιδί μου, λέει εκείνος.

Ύστερα όμως απ' τις πιέσεις των φίλων του έκανε πίσω και της τα δίνει.

Η νεράιδα μόλις φόρεσε τα δικά της τα ρούχα χόρεψε, διασκέδασε.

Μια μέρα απ' τις επόμενες λέει στην κόρη της:

-Κόρη μου, άμα θα 'ρθει απ' το στρατό ο πατέρας σου, να φορέσει όλο χρυσό και όπου θα σκιστούν τα ρούχα του, εκεί θα με βρει εμένα.

Τελείωσε τα λόγια της, έφυγε και πήγε στη μάνα και στ' αδέλφια της.

Σκέφτεται η μάνα της και της λέει:

-Πού θες να σε βάλω; Στο κοτέτσι με τα κοτόπουλα ή με τα γαλόπουλα;

-Στο κοτέτσι με τα κοτόπουλα, είπε η κόρη.

Ύστερα από μερικές βδομάδες, ο άντρας της γυρίζει απ' το στρατό.

-Μπαμπά, λέει το παιδί, είπε η μάνα να φορέσεις όλο χρυσό κι όπου θα σκιστούν τα ρούχα, εκεί θα τη βρεις.

Φόρεσε όλο χρυσό και σκίστηκαν τα ρούχα του. Την κοιτάει και τη βρίσκει μέσα στο κοτέτσι. Τη βγάζει έξω. Ύστερα της λέει:

-Στο σπίτι που ήσουν με τα παιδιά σου, με τη μάνα μου, δεν έτρωγες, δεν έπινες, δεν έκανες; Γιατί έφυγες;

Κι εμείς απ' εκεί που ήμαστε, εδώ ήρθαμε.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Σοφότερες από τους βασιλιάδες, οι ιστορίες ταξιδεύουν από χώρα σε χώρα χωρίς καινάδες και πολέμους... Η πρώτη ιστορία είναι ένας περσικός μύθος που τον βρίσκουμε και στην αραβική γλώσσα, στις περιφημες «Χίλιες και μια νύχτες». Η δεύτερη ιστορία είναι ένα παραμύθι από την Εύβοια και η τρίτη ιστορία μας έρχεται από την Καρδίτσα. Αν οι άνθρωποι άκουγαν πιο προσεκτικά τις ιστορίες... Τότε ο κόσμος μας μπορεί να έμοιαζε με ένα λουλούδι, όπως κάποιοι τον φαντάζονταν παλιά...

Συγκρούσεις και ταραχές και προβλήματα δεν έχει μία αυτοκρατορία μόνο στα σύνορά της. Τέτοια μπορούν να συμβαίνουν και στο εσωτερικό της και αυτό το είδαμε και με τη στάση του νίκαια, αν θυμάστε. Ένα τέτοιο «εσωτερικό ζήτημα» ήταν η εικονομαχία. Ο Λέων Γ' ο Ίσαυρος δεν ήταν και τόσο κακός αυτοκράτορας. Είχε την εξυπνάδα να μοιράσει γη στους στρατιώτες, που έτσι την υπερασπιζόνταν καλύτερα, αφού πια πολεμούσαν για το βίος τους. Έκανε τους νόμους πιο δίκαιους, όχι να τη βγάζουν καθαρή οι πλούσιοι και να την πληρώνουν τα φτωχαδάκια, όπως πολλές φορές γινόταν μέχρι τότε. Άσε που ξανάγραψε τους νόμους σε πιο απλή γλώσσα, για να τους καταλαβαίνει ο κόσμος. Και φρόντισε λένε τις χήρες και τα ορφανά και βοήθησε τους αγρότες και...και...

Τι τα θέλεις όμως; Όλοι θα τον θυμούνται το Λέοντα Γου κυρίως για ένα πράγμα: γιατί απαγόρευσε τις εικόνες! Βέβαια, είχε τα δίκια του, γιατί είχε φτάσει ο κοσμάκης να προσκυνάει το ξύλο και την μπογιά, αντί για την ιερή μορφή που αυτά παρόσταιναν. Τη θρησκεία την είχε αντικαταστήσει η δεισιδαιμονία. Δεισιδαιμονία θα πει, αν έχω βέβαια καταλάβει καλά, να μπλέκεις τη θρησκευτική πίστη με τα παραμύθια που λένε οι καφετζούδες.

Έπειτα, σου λέει, οι πρώτοι χριστιανοί δεν είχαν εικόνες. Είναι κι αυτό είναι ένα επιχείρημα, έτσι;

Όμως ο Λέων το παράκανε, όπως κι ο γιος του, ο Κωνσταντίνος Ε'. Απαγόρευσαν τις εικόνες, κατέστρεψαν αριστουργήματα, έκλεισαν μοναστήρια, κινήγησαν μοναχούς... Άλλο να αποφεύγεις τις υπερβολές και άλλο να σου απαγορεύουν να λατρεύεις τις εικόνες. «Οι εικόνες είναι τα βιβλία των αγραμμάτων», που λέει και ο Ιωάννης Δαμασκηνός, μεγάλος θεολόγος. Κι έπειτα, κανονίζεται η θρησκευτική πίστη με αυτοκρατορικά διατάγματα; Ο λαός χωρίστηκε στα δύο. Άλλοι υποστήριζαν τις εικόνες και άλλοι τις μάχονταν. Κι αυτή η διαμάχη κράτησε εκατό χρόνια.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το βράδυ, στη μεγάλη σάλα οι τρεις οικογένειες είχαν τελειώσει το δείπνο τους. Οι υπηρέτες είχαν σηκώσει τις πιατέλες και είχαν αφήσει μόνο τα κρασιά και τα φρούτα. Στις κολόνες είχαν αναφτεί οι δάδες και στα δυο μεγάλα τζάκια έκαιγε ζεστή φωτιά. Στις κεντημένες πολυθρόνες καθισμένοι αναπαυτικά ο άρχοντας Ιωάννης, ο γαμπρός του Ελπίδιος και ο Μιχαήλ Ραγκαβές κουβέντιαζαν ήρεμα.

Ακούστε όμως τι λένε και οι άρχοντες που μ' έχουν στη δούλεψή τους. Αυτοί είναι άνθρωποι του παλατιού και ξέρουν τα πράγματα «από μέσα».

Ελπίζω η Ειρήνη η Αθηναία να μην είναι εικονομάχος.

Ο καιρός θα δείξει. Η Ειρήνη φαίνεται εξαιρετικά μορφωμένη και συγχρόνως είναι θρήσκα κόρη. Σαν γυναίκα δεν μπορεί παρά να αγαπά τις εικόνες, αλλά σαν έξυπνη γυναίκα δεν αφήνει να εκδηλωθούν οι σκέψεις της.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Αυτηρή αυτή η εικονομαχία. Ποτέ δεν κατάλαβα πώς ο Λέων ο Ίσαυρος και ο Κωνσταντίνος Ε΄ άφησαν να δημιουργηθεί ένα τέτοιο ρήγμα και τόσο μίσος σ' ένα χριστιανικό λαό. Ποιο το όφελος;

Πολιτικά και οικονομικά οφέλη, Ελπίδιε...

Οικονομικά, μάλιστα. Τόσες και τόσες περιουσίες μοναστηριών τις πήρε το κράτος με το πρόσχημα ότι αντιστάθηκαν οι καλόγεροι στην αυτοκρατορική διαταγή. Ακόμα κι εσύ, Ιωάννη, ο τόσο θρήσκος, δεν έχεις ούτε ένα εικόνισμα για δείγμα στο αρχοντικό σου.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Μην ξεχνάς, Ελπίδιε, πως ο πεθερός μου σαν παλατιανός είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει την πολιτική του παλατιού, ακόμα και ενάντια σε αυτά που πιστεύει. Άλλωστε η εικονομαχία δεν προσβάλλει ουσιαστικά τη θρησκεία και ας μην ξεχνούμε πως ο λαός ήταν έρμαιο στα χέρια μερικών απατεώνων, που δημιούργησαν θρύλους γύρω από την υπερφυσική δύναμη των εικόνων. Έτυχε να πουληθούν δέκα κάρες του ίδιου αγίου, εκατόν δύο χέρια από άλλο άγιο και ούτω καθεξής. Γεροδεμένοι νέοι, αντί να αφοσιωθούν στα χωράφια του πατέρα τους και να δώσουν τη δύναμή τους στη γη, γίνονταν καλόγεροι. Και ο λαός περνούσε τις περισσότερες ώρες του στην εκκλησία. Οι γεωργοί παρατούσαν τους αγρούς και προσκυνούσαν μερόνυχτα τα εικονίσματα με προσευχές και παρακλήσεις. Η αμορφωσιά διαστρεβλώνει τη θρησκεία. Κάποιον έπρεπε να χτυπηθεί.

Και ακόμα ας μην ξεχνάμε πως απέραντες εκτάσεις μοναστηριών έμεναν αφορολόγητες και ελάττωναν τις εισπράξεις του κράτους.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Οι εικόνες είναι ιερό σύμβολο και ο λαός έχει ανάγκη να λατρεύει ένα σύμβολο.

Τελικά, η Ειρήνη η Αθηναία, ακριβώς όπως το έλπιζαν τα αφεντικά μου, βοήθησε να επιτραπεί και πάλι η λατρεία των εικόνων. Το ζήτημα όμως λύθηκε οριστικά στα χρόνια μιας άλλης αυτοκρατορίας, της Θεοδώρας Β'.

Ο Θεός να δώσει.

Έλα να παίξουμε μια παρτίδα ζατρίκιο, Ελπίδιε. Πολλά θ' αλλάξουν με την καινούρια αυτοκρατορία και καθόλου απίθανο να ξαναστηλωθούν οι εικόνες.

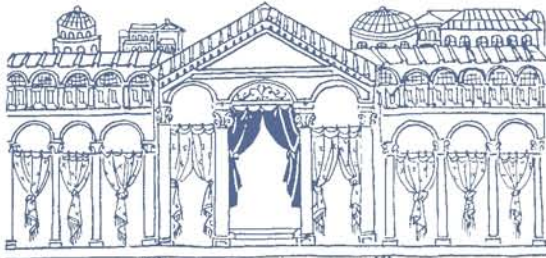

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Το ζατρίκιο είναι ένα επιτραπέζιο παιχνίδι, όπως το σκάκι και το τάβλι.

Ένας αυτοκρατορικός γάμος

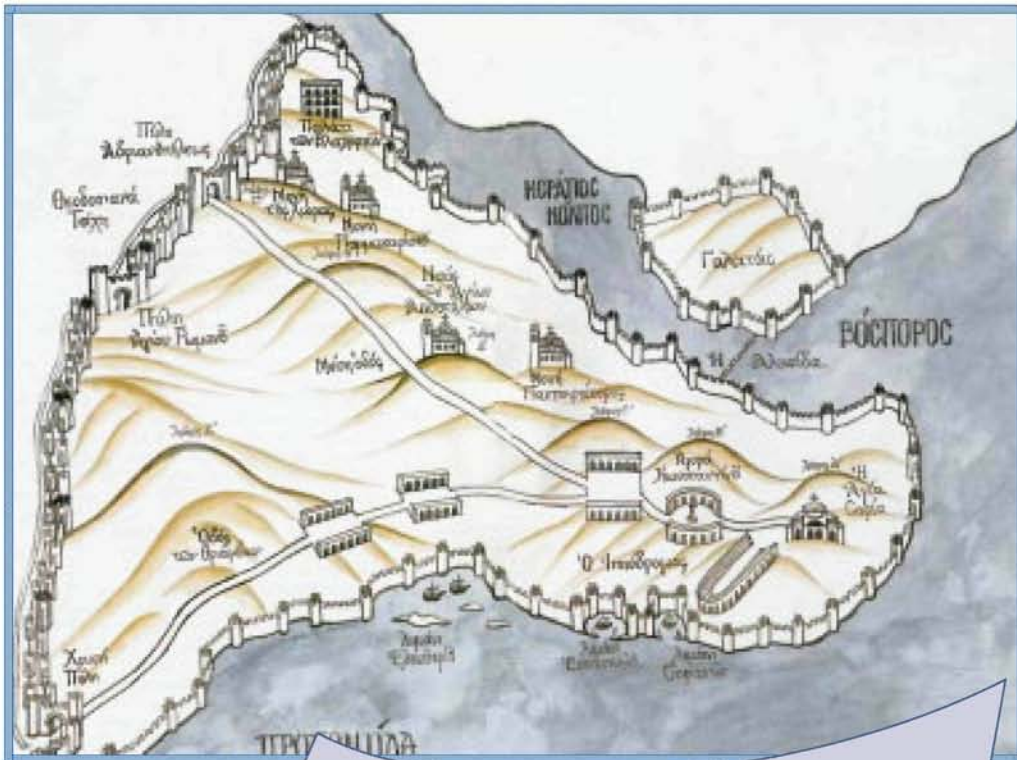

Ήταν 18 Δεκεμβρίου του 769. Στις επίσημες αίθουσες του Ιερού Παλατιού, με την παρουσία της Αυλής, ο αυτοκράτορας Κωνσταντίνος ο Ε΄ και ο γιος του Λέων ο Δ΄ έστεψαν τη νέα Αυγούστα. Πάνω από το χρυσοϋφαντο φόρεμά της της φόρεσαν την ολομέταξη γλαμύδα και η μεγαλόπρεπη πομπή ξεκίνησε από την εκκλησία του Αγίου Στεφάνου. Οι καμπάνες όλων των εκκλησιών και των μοναστηριών χτυπούσαν χαρομό-

συνα. Από το Ιερό Παλάτι, το ανάκτορο της Δάφνης, που ήταν τμήμα του Μεγάλου Παλατιού, σ' όλο το μήκος του Ιπποδρόμου ως τη Χαλκή Πύλη και την Αγία Σοφία ήταν παραταγμένοι οι σχολάριοι, οι ικανάτοι, οι στρουγγάριοι. Εξέδρες είχαν στηθεί για το κοινό και πίσω από το τείχος που σχημάτιζαν οι αξιωματούχοι ένα πλήθος πολύχρωμο και πολύγλωσσο κινιόταν σαν μελίσι και προσπαθούσε να πάρει μια θέση, για να μπορεί να δει όσο το δυνατόν καλύτερα τους αυτοκράτορες. Στο πέρασμά τους ο λαός ζητωκραύγαζε και τους πετούσε λουλούδια. Στην εκκλησία του Αγίου Στεφάνου ήταν μαζεμένοι οι αξιωματούχοι της αυλής μαζί με τους ξένους επισήμους από την Ανατολή και τη Δύση.

Οι βασιλιάδες καθισμένοι στους χρυσοϋς θρόνους, ντυμένοι στα ολόχρυσα, με τη σοβαρή και ακίνητη μορφή τους, έμοιαζαν με αγάλματα.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ζωγραφίστε τη γαμήλια πομπή. Μπορείτε από το κείμενο να καταλάβετε πού περίπου βρίσκονται η Χαλκή Πύλη και ο ναός του Αγίου Στεφάνου; Ζωγραφίστε τα κι αυτά.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Ο Λέων ο Δ' κρατούσε το σταυρό και η Ειρήνη ένα ραβδί πλεγμένο με μαργαριτάρια και πολύτιμες πέτρες. Όλοι αυτοί οι επίσημοι άνθρωποι με τα πολύχρωμα ρούχα τους, τα σπάνια πετράδια και τα χρυσάφικά τους έμοιαζαν σαν να ζωντάνευαν από πίνακες σε μια εξωκόσμια σύναξη, για να συνθέσουν όλοι μαζί μια σπάνια και παράξενη ζωγραφιά.

Ο πατριάρχης Νικήτας τοποθέτησε τη νυφική κορόνα στα κεφάλια των δύο συζύγων, ενώ ο χορός έψαλλε με τις μελωδικές φωνές του. Το φως των κεριών έδινε μια ιδιαίτερη λάμψη στα πρόσωπα των ανθρώπων και η καινούρια αυτοκράτειρα μέσα στην αρχοντική της φορεσιά έμοιαζε σαν ψεύτικη, έτσι λιγνή και μικροκαμωμένη που ήταν.

Εμείς βασιλιάδες δεν είμαστε, αλλά όταν παντρεύτηκε η μητέρα μου ένιωθε αληθινή βασίλισσα. Τη θυμάμαι πολλές φορές να μου περιγράφει το γάμο της.

Κι άλλος ένας γάμος

Και ήρθε η μέρα της στέψης. Απ' το μεσημεράκι οι φίλες μου μαζεύτηκαν στο σπίτι μας για να με στολίσουν. Ο χορός και τα τραγούδια, από ζωντανή ορχήστρα, ακούστηκαν σ' όλες τις γύρω γειτονιές. Άλλωστε το ίδιο γινόταν και στο σπίτι του γαμπρού. Οι γονείς του γαμπρού με όργανα μου φέρανε τα νυφιάτικα κι οι δικοί μου συγγενείς πήγανε τα γαμπριάτικα στον πατέρα σου. Τώρα πια όλα ήταν έτοιμα για τη μεγάλη στιγμή που ο γάμος μας θα έπαιρνε και την ευλογία του Θεού.

Μετά τη στέψη ακολούθησε γλέντι μέχρι πρωίας. Εμείς κάποια στιγμή αποχωρήσαμε και πήγαμε στο δικό μας σπίτι. Το σπίτι μας τώρα ήταν στολισμένο απ' άκρη σ' άκρη με όλα τα προικιά, τα οποία, πολύ πριν απ' το γάμο, τα είχαμε εκθέσει, για να τα δει ο κόσμος και να τα ράνει με ρύζι.

Την άλλη μέρα οι γονείς και το σόι του πατέρα σου πήγανε κι αγοράσανε αμέτρητα λουλούδια και τα στολίσανε όμορφα μέσα σε πανέρια με δαντέλες ή σε ταψιά. Στη συνέχεια τα πήγανε στο δικό μου πατρικό, με τα όργανα να τους συνοδεύουν. Εκεί, όλοι οι συγγενείς και φίλοι άρχισαν ένας ένας να ασημώνουν με χρήματα και κοσμήματα το κεντρικό και πιο όμορφα στολισμένο πανέρι (που εκεί βρισκόταν και το σεντόνι της τιμής της νύφης). Αφού τελείωσαν όλοι, εμείς, δηλαδή ο γαμπρός κι η νύφη, σύραμε το χορό κι όλοι φάγανε κι ήπιανε μέχρι αργά τη νύχτα.

Έτσι έχουν λοιπόν τα πράγματα κι έτσι γεννήθηκαν κι εσύ και ζήσανε αυτοί καλά κι εμείς καλύτερα.

Στ' αλήθεια, όλες οι νύφες μοιάζουν με βασίλισσες.

Κι ένας ακόμα γάμος

Από το πρωί είχε ξεκινήσει η Ελένη τις ετοιμασίες για το γάμο. Έβγαλε από το μεγάλο μπαούλο το νυφικό που είχε φορέσει η ίδια περίπου σαράντα χρόνια πριν. Ίσα ίσα της ερχόταν της Ερατώ. Ήταν άσπρο και μακρύ και τα κεντήματά του είχαν αφήσει εποχή. Και να ήθελε να φτιάξει τέτοιο σήμερα, δεν υπήρχε περίπτωση. Όταν παντρεύτηκε η Αφροδίτη, δεν είχε θελήσει να το φορέσει. Ήταν άλλες οι μόδες τότε, είχε νοικιάσει έτοιμο. Η Αφροδίτη, άλλωστε, είχε παντρευτεί στην εκκλησία, ενώ η ίδια είχε κάνει τον παραδοσιακό γάμο στον οικισμό, όπως θα έκανε τώρα και η εγγονή της.

Αυτό διηγόταν στα παιδιά η Ελένη. Μπροστά στο σπίτι ξεδιάλεγε λουλούδια από τις γλάστρες και τον κήπο για να τα δώσει στις κοπέλες, να τα μαδήσουν και να ράνουν τη νύφη. Έκανε τη δουλειά της και μιλούσε στο Λευτέρη και στην Αννούλα σαν να τους έλεγε παραμύθι.

«Έτσι κάναμε τους γάμους παλιά, μόνοι μας. Έτσι παντρεύτηκα εγώ τον παππού σας, έτσι παντρεύτηκε ο Γιώργος την Κατερίνα, τη μάνα του Μάρκου».

«Και η μαμά; Έτσι παντρεύτηκε με το μπαμπά;»

«Εκείνοι παντρεύτηκαν στην εκκλησία. Γιατί, όταν χτίσαμε εδώ τα σπίτια, αρχίσαμε κι εμείς να παντρευόμαστε στην εκκλησία σαν τους μπαλαμούς».

«Κι η Ερατώ μας γιατί δεν πάει στην εκκλησία;»

«Το 'χαμε συμφωνήσει με το Γιώργο. Σήμερα θα γίνει ο γάμος όπως γινότανε παλιά και αύριο, που είναι Κυριακή, θα πάνε στην εκκλησία».

Τέλειωσε τη δουλειά της η Ελένη και πήγε πάλι μέσα, να βγάλει τα κοσμήματα, απ' το παλιό σεντούκι...

Ξεκίνησαν, λοιπόν, ο Μάρκος με το Γιώργο δίπλα του και τα όργανα μπροστά, να πάνε, σύμφωνα με το έθιμο, να πάρουν τη νύφη. Ο Νίκος Καπώνης και οι νέοι που ετοιμάζαν το Μάρκο πήγαιναν πίσω τους, τιμητική φρουρά. Σαν πομπή προχώρησαν στο χώρο του γάμου. Πλησίασαν την Ερατώ, που καθόταν με τα κορίτσια, και ο Μάρκος την οδήγησε στην εξέδρα.

**Η Τίνα γύρισε στην οικογένειά της
να ετοιμάσουν τον γάμου τη γιορτή.
Θέλανε να 'ναι αληθινά σπουδαίος.
Ήτανε η μεγάλη η κόρη τους αυτή.**

**Φόρεμα από σατέν και δαντέλα.
Τα παρανυφάκια ντυμένα με βαθύ γαλανό.
Δεν μπορούσε να διαλέξει ποια να πάρει
κι έτσι τα πήρε και τα εικοσιδυό.**

Μόλις ανέβηκαν στην εξέδρα τα όργανα, άρχισαν να παίζουν ένα θριαμβικό τοιγάνικο κομμάτι. Η Ερατώ κι ο Μάρκος στάθηκαν δίπλα δίπλα κάτω από μια αφίδα με λουλούδια, αποφεύγοντας σχεδόν να κοιταχτούν. Ήρθαν κοντά ο Λάμπρος και ο Γιώργος. Έπιασαν ο ένας το χέρι της Ερατώσ και ο άλλος του Μάρκου και τα έβαλαν το ένα πάνω στο άλλο. Τα όργανα άρχισαν να παίζουν πάλι, με μεγάλο ενθουσιασμό αυτήν τη φορά. Γιατί στην ουσία ο γάμος είχε γίνει.

Το ζευγάρι ανέβηκε σε μία άμαξα. Φίλοι του Γιώργου την είχαν φέρει απ' τη Μακεδονία. Στο πίσω μέρος ήταν κοπέλες που τους έρριχναν όλη την ώρα με ροδοπέταλα. Έκαναν τρεις φορές το γύρο του οικισμού, ενώ μέσα σε πανηγυρική ατμόσφαιρα οι άλλοι άρχιζαν την προετοιμασία του γλεντιού. Μόλις γύρισε το ζευγάρι, είχε τελειώσει η τελετή και πήγαν όλοι στα τραπέζια. Ο Γιώργος είχε φροντίσει να περισσεύει κρασί και φαγητό και η ατμόσφαιρα ζεστάθηκε αμέσως.

**Ο Λάϊας πήρε τη γαμήλια τούρτα.
Παράγγειλε να 'ναι πολύ ψηλή.
Χρειάστηκε να χτίσουν σκαλωσιά.
Κινδύνευε αλλιώς να γκρεμιστεί.**

**Μεγαλύτερη τούρτα δεν έχω ξαναφτιάξει,
είπε ο ζαχαροπλάστης.
Σαράντα πατώματα έφτασε
μ' όλα τα υλικά της.**

**Ο πατέρας της έκλεισε μια ορχήστρα
και μια αίθουσα χορού.
Φαίνονταν στ' αλήθεια σπουδαία
με φαγητά και γλυκά παντού.**

**Άφησε χρήματα πίσω απ' τον πάγκο
για να πληρώσει όλα τα ποτά,
και τα μπουνάλια που θα μπορούσες
έτσι ν' αγοράσεις
θα βύθιζαν δυο πλοία στη σειρά.**

Η ορχήστρα πήρε πάλι τη θέση της, αλλά δεν άρχισε αμέσως να παίζει. Ανέβηκαν στην εξέδρα οι δυο άντρες που θα μάζευαν τα χρήματα των δώρων. Ένας ένας έρχονταν οι καλεσμένοι και κατέθεταν, ανάλογα με τη δυνατότητά τους και τη σχέση τους με το ζευγάρι, τα ποσά. Για τη νύφη και για το γαμπρό.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Η μητέρα της τη στόλισε
με λίρες, χρυσαφένια
δαχτυλίδια κι αλυσίδα.

Ο πατέρας μίγξε μέσα και
της έδωσε ένα κουτί.

Τώρα ανήκουν σε σένα
να τα προσέχεις, αγαπημένη μου μικρή.
Φυλαγμένα τα είχαμε γι' αυτήν τη νύχτα.
Είναι του γάμου σου τα χρυσαφικά, να τα
προσέχεις καλό μου παιδί, τα πιο πολλά
είναι παλιά.

Κορούλα μου, τι όμορφη
που είσαι, ελπίζω να μη
ρίξει καταιγίδα.

Θα 'τανε πάνω από οχτακόσιοι
όλοι του γάμου οι καλεσμένοι.
Στην πόρτα της εκκλησίας περίμεναν
ή μέσα ήταν στριμωγμένοι.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Λέων Γ' αρχίζει η εικονομαχία

Ζ
Οικουμενική Σύνοδος αναστηλώνονται για πρώτη φορά οι εικόνες

Η Θεοδώρα Β' αναστηλώνει οριστικά τις εικόνες

Μεσ σ' όλα τ' άλλα, οι δυο Υψηλότατες διαφωνούσαν και για τις εκκλησίες.

«Μόνον εμείς ξέρουμε να χτίζουμε ναούς» έλεγε η Λεοπολδίνα.

«Στη δική σας χώρα τους χτίζετε σαν χελώνες! Στρογγυλούς! Πώς να φτάσουν ψηλά οι προσευχές; Στη χώρα μου οι

ναοί είναι μυτεροί και φτάνουν στον ουρανό».

Οργιζόταν η άλλη. «Σιγά μη φτάνουν στον ουρανό! Η ευωδία του θυμιάματος και των κεριών και η θεία μουσική φτάνουν πιο πάνω από τα μυτερά σας κωδωνοστάσια. Διασχίζουν τον αιθέρα κι ανεβαίνουν, ανεβαίνουν!». Ανέβαινε και η ψιλή φωνή της ώσπου γινόταν τσίριγμα, κι ο βασιλιάς τραβούσε το κορδόνι, ερχόταν ο τραπεζοκόμος, κι εκείνος του παράγγελλε να στείλει βιαστικά την καμαριέρα με ένα μπουκαλάκι αιθέρα, μην έχουν καμιά λιποθυμία πάλι.

-Αποσυρθείτε να προσενηθείτε, για να συνεχίσω τα βασιλικά μου καθήκοντα. Περιμένουν ουρά για ακρόαση έξω από τη Μεγάλη Αίθουσα. Τα ξαναλέμε αύριο για τις εκκλησίες.

Στην Παφλαγονία ήταν ναός του μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, μικρός και χαλασμένος, κι ο άγιος θέλοντας να ξαναφτιάξει το ναό του να τι σκέφτηκε. Στο μαχαλά εκείνο που ήταν ο ναός, εβγήκαν μια μέρα εορτάσιμη τα παιδιά της γειτονιάς να παίξουν. Και άλλα νικούσαν στο τρέξιμο, άλλα στο πάλεμα και άλλα πάλι σε άλλα παιχνίδια. Ένα όμως από εκείνα τα παιδιά δεν μπορούσε να νικήσει κανέναν. Και στο πάλεμα εκείνο ήταν από κάτω και στο πήδημα εκείνο ήταν πίσω απ' όλα. Τα άλλα παιδιά, όπως είναι συνήθειά τους, άρχισαν και το περιγελούσαν που δε νικούσε κανέναν. Αυτό από τη ντροπή του και τη λύπη του γύρισε και βλέπει το ναό του Αγίου Γεωργίου και λέει:

«Άγιε μου Γεώργιε, βοήθα με να νικήσω, κι εγώ να σου φέρω ένα σφουγγάτο καλό».

Το σφουγγάτο ξέρετε τι είναι; Αυγά χτυπημένα και τηγανισμένα με κρεμμύδια και άλλα μυρωδικά. Αφού λοιπόν έταξε το δώρο εκείνο, πάλι πιάστηκε να παλεύει με τα άλλα παιδιά και όλα τα έριξε κάτω και στο τρέξιμο εκείνο τα πέρασε. Τότε τρέχει στο σπίτι του και κάνει το σφουγγάτο που έταξε. Έπειτα το έβαλε σε μια μικρή γαβάθα και το πήγε, ζεστό, μπροστά στην εικόνα του αγίου.

Την ώρα που το άφησε το παιδί, ήρθαν τρεις ναύτες να προσκυνήσουν την εικόνα του αγίου. Σαν είδαν το σφουγγάτο ζεστό που άχνιζε και μύριζε, είπαν μεταξύ τους:

«Ελάτε να φάμε το σφουγγάτο αυτό, γιατί δεν το τρώει ο

Άγιος Γεώργιος. Και αντί γι' αυτό θα αγοράσουμε λάδι και κεριά να φέρομε, όσα αξίζει το σφουγγάτο».

Κάθισαν λοιπόν και το έφαγαν. Κι όταν έκαναν να βγουν, κόλλησαν μπροστά στα μάρμαρα της εικόνας του αγίου και δεν μπορούσαν να βγουν. Κράζουν μεγαλόφωνα:

«Άγιε Γεώργιε, βοήθα μας και να στο ανταμείψουμε».

Πάλι όμως δεν μπορούσαν να βγουν και είπαν:

«Άγιε Γεώργιε, βοήθα μας να βγούμε και να σου δώσουμε από δέκα άσπρα ο καθένας».

Και ούτε έτσι μπορούσαν να βγουν απ' εκεί. Και πάλι φώναξαν:

«Άγιε Γεώργιε, βοήθα μας να βγούμε και να σου δώσουμε οι τρεις ένα φλουρί».

Κι ούτε τότε μπόρεσαν να ξεκολλήσουν.

Και σαν κατάλαβαν το κρίμα τους, είπαν με δάκρυα στα μάτια:

«Άγιε Γεώργιε, βοήθα μας να ξεκολλήσουμε και να σου δώσουμε καθένας από ένα φλουρί».

Τότε τους άφησε ο άγιος και βγήκαν. Και σαν βγήκαν, στάθηκαν έξω από την εκκλησία και είπαν:

«Άγιε Γεώργιε, ακριβά πουλάς τα σφουγγάτα σου και εμείς πλέον από εσένα κάνενα πούλημα να μην αγοράσουμε!»

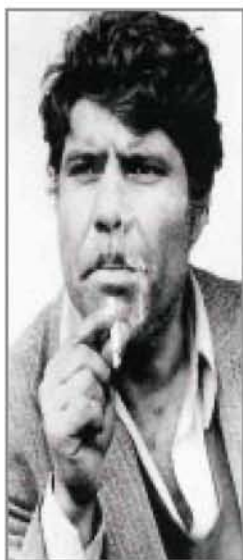
ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Άγιε μου Γεώργιε, βοήθα με να νικήσω, κι
εγώ να σου φέρω ένα σφουγγάτο καλό.

Αη Γιώργη καβαλάρη
με σπαθί και με κοντάρι
δώσ' μου τα κλειδάκια σου
ν' ανοίξω τα ματάκια σου
να δω τι έχουν μέσα:
σιτάρι, κριθάρι,
σπυρί μαργαριτάρι;
Δώσ' στη νύφη κάστανα
και στο γαμπρό καρύδι
και στη χρουσή την πεθερά
ολόχρυσο μαντήλι.

Ο Γεράσιμος

Ήταν μια φορά κι ένας άνθρωπος που τον έλεγαν Γεράσιμο. Είχε πολλά λεφτά και μεγάλη περιουσία που του την είχε αφήσει ο παππούς του.

Μια μέρα ο Γεράσιμος ξύπνησε και είπε: «Πού είναι το μεγάλο Καζίνο που πάει όλος ο κόσμος και παίζει χαρτιά;».

Κάποιοι του 'δειξαν πού πήγαιναν όλοι οι πλούσιοι του χωριού κι έπαιζαν χαρτιά. Όταν μπήκε μέσα ο Γεράσιμος, του φώναξαν: «Ε, για πού το 'βαλες εσύ;»

«Πάω να παίξω χαρτιά».

«Λεφτά έχεις;»

«Και βέβαια έχω».

«Δώστα μας να τα μετρήσουμε. Για ν' ανέβεις αυτήν τη σκάλα, πρέπει πρώτα να μας δείξεις πόσα έχεις».

Όποιος έμπαινε στο Καζίνο, έπρεπε να 'χει περίπου 10.000\$. Όταν έβγαλε ο Γεράσιμος τόσα και περισσότερα από την τσέπη του, έμειναν όλοι έκπληκτοι και του είπαν: «Παρακαλώ, μετά από εσάς Κύριε Γεράσιμε». Ο Γεράσιμος ανέβηκε τις σκάλες περήφανος. Μέσα στο Καζίνο όμως, έχασε αλλά ευτυχώς όχι πολλά. Ύστερα από μια βδομάδα ξαναπήγε, και πήγε και την επόμενη βδομάδα, μέχρι που στο τέλος με τη μανία του να παίζει χαρτιά κατέστρεψε την οικογένειά του. Πρώτα τσακώθηκε με τη γυναίκα του, ύστερα πούλησε όλη του την περιουσία κι έπαιξε όλα του τα λεφτά μέχρι που δεν του έμεινε δεκάρα τσακιστή. Όταν στο τέλος κατάντησε στο δρόμο πεινασμένος, αποφάσισε να φύγει μακριά από εκείνο το μέρος και πήγε να ζήσει στην έρημο. Εκεί έκανε ό,τι θα έκανε κάθε γεωργός που θα βρισκόταν στη θέση του. Φύτεψε λίγο στάρι και λίγο καλαμπόκι για να έχει κάτι να φάει. Είχε και φασόλια και ντομάτες, τα πάντα στην εποχή τους. Φύτεψε έναν ωραίο κήπο κι έχτισε μια όμορφη καλύβα από χόρτα και ξύλα.

Κι εκεί λοιπόν ζούσε ο Γεράσιμος. Αυτά βέβαια, έγιναν πολλά χρόνια πριν. Ο Ιησούς Χριστός ήταν ακόμα ζωντανός τότε. Μια μέρα, λοιπόν, έτυχε να περάσει από εκεί ο Χριστός με τους δώδεκα μαθητές Του. Δεν έμοιαζε με το Χριστό, αλλά μ' έναν απλό άνθρωπο, παρόεα με άλλους δώδεκα άντρες. Όλοι μαζί ήταν δεκατρείς και χτύπησαν την πόρτα του Γεράσιμου.

«Ποιος είναι;» ρώτησε ο Γεράσιμος.

«Είμαστε περαστικοί. Έπεσε το σκοτάδι και δεν έχουμε πού να πάμε. Μπορούμε να περάσουμε τη νύχτα μας εδώ;»

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

«Γιατί όχι; Μετά χαράς» είπε ο Γεράσιμος κι άνοιξε την πόρτα. Μπήκαν όλοι μέσα και τους είπε: «Καλωσήρθατε, καλησπέρα σε όλους σας» κι ύστερα κάθισαν όλοι κάτω. Τους πρόσφερε ό,τι καλύτερο είχε στο σπίτι του. Έφαγαν και ήπιαν καλά και κοιμήθηκαν ήσυχα δίπλα σε μια μεγάλη φωτιά. Δεν είχε σκεπάσματα για να τους δώσει, αλλά τους έφτιαξε μια καλή φωτιά. Οι μαθητές κι ο Ιησούς πρόσεξαν πόσο ευγενικός ήταν μαζί τους ο Γεράσιμος.

Το πρωί, ενώ είχε βγει για τα καλά ο ήλιος κι είχαν πει τον καφέ τους κι ετοιμάζονταν να φύγουν, ο Χριστός είπε: «Γεράσιμε θέλω να σου κάμω μια ερώτηση».

«Γιατί όχι γιε μου, ρώτησέ με».

«Πώς και ζεις μόνος σου εδώ στην έρημο, μακριά από τους ανθρώπους;»

«Χα! Ήθελα κάποιος σαν κι εσένα να μου κάνει αυτήν την ερώτηση για να πω την ιστορία μου, γιατί αν πεθάνω δε θα τη μάθει κανένας».

«Τότε, πες μου».

Κι ο Γεράσιμος άρχισε να λέει. «Ήμουν ένας τσιγγάνος με άμαξα, με αδελφούς και αδελφάδες, ξαδέλφια και συγγενείς. Παντρεύτηκα, πέρασε ο καιρός και πέθανε ο παππούς μου, η γιαγιά μου, ο πατέρας μου κι η μάνα μου κι έμεινα μόνος παντρεμένος με οικογένεια. Κληρονόμησα πολλά λεφτά, τα 'βαλα στην τσέπη μου κι επειδή δεν τα 'χα βγάλει μόνος μου, δεν τα σεβάστηκα. Ο παππούς κι ο πατέρας μου δούλεψαν γι' αυτά τα λεφτά, όμως εγώ τα σκόρπισα παίζοντας χαρτιά. Μια μέρα, βρέθηκα στο δρόμο, χωρίς φαμέλια και σπίτι, χωρίς περιουσία και χωρίς λεφτά στην τσέπη μου. Έτσι, αναγκάστηκα να πάρω το δρόμο γι' αυτήν την ερημιά που ζω μέχρι σήμερα. Πάντως, δεν παραπονιέμαι, περνάω καλά και είμαι ευτυχισμένος. Ό, τι χρειάζομαι το έχω, μέχρι και μουσική ακόμα».

Τι θα ζηταγες απ' το Θεό, Γεράσιμε; Τι θα ικανοποιούσε την καρδιά σου;»

«Αχ γιε μου, αυτό που θέλω εγώ δε γίνεται».

«Ό, τι και να 'ναι πες το. Μπορεί και να συμβεί. Ίσως ο Θεός να σ' ακούει».

«Το πρώτο πράγμα που θέλω, είναι να γυρίσω στην πόλη μου, να δω τους φίλους μου και τους συγγενείς μου. Και το δεύτερο, να έχω πάντα λεφτά στην τσέπη, όχι απαραίτητα πολλά. Και το τελευταίο που θα 'θελα, είναι να κερδίζω πάντα στα χαρτιά».

Τότε ο Χριστός (ο Γεράσιμος δεν ήξερε ποιος ήταν) του είπε: «Τις άκουσα τις επιθυμίες σου Γεράσιμε. Εμείς θα φύγουμε τώρα αλλά ξεκίνα κι εσύ απόψε. Φύγε από εδώ, πήγαινε στην πόλη σου και θα κερδίζεις πάντα στα χαρτιά. Κοίταξε στην τσέπη σου να δεις αν έχεις λεφτά».

«Έχω!».

Τότε, ο Χριστός και οι μαθητές του εξαφανίστηκαν και άφησαν το Γεράσιμο να στέκεται εκεί ψάχνοντας τις τσέπες του για περισσότερα λεφτά. Αμέσως κατάλαβε ότι μια μεγάλη δύναμη είχε κάνει το θαύμα της.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Έτσι λοιπόν, γύρισε στην πόλη που είχε αφήσει περισσότερα από δέκα χρόνια πριν. Οι φίλοι του τον είδαν ξανά καλοντυμένο με καινούριο καπέλο, γραβάτα και πουκάμισο. Ρώτησε τους φίλους του: «Υπάρχει ακόμα εκείνο το μέρος που ‘παίζα χαρτιά;»

«Και βέβαια υπάρχει, το ίδιο και εκείνοι που σου πήραν όλα σου τα λεφτά, παίζουν όλοι τους ακόμα».

«Σας ευχαριστώ. Πάω να τους κεράσω ένα ποτήρι, κι εσάς μαζί».

«Εμείς θα ‘πρεπε να σε κεράσουμε» του είπαν οι φίλοι του.

«Όχι, δόξα τω Θεώ, έχω ό, τι χρειάζομαι. Οι τσέπες μου δεν είναι ποτέ άδειες. Πάντα έχουν λεφτά μέσα, και μάλιστα πολλά». Ήταν η δύναμη του Θεού. Κάθε φορά που έβγαζε απ’ την τσέπη του ένα χαρτονόμισμα, έμεναν μέσα άλλα δέκα. Σαν τα τρία ψάρια που τάισαν έντε χιλιάδες ανθρώπους.

Ο Γεράσιμος ήταν έτοιμος να περάσει την πόρτα του μαγαζιού, όταν ο φύλακας –που είχε βέβαια αλλάξει- τον ρώτησε: «Πού πηγαίνετε κύριε;»

«Δεν με ξέρεις γιε μου;»

«Όχι».

«Ποιος είναι υπεύθυνος εδώ;»

«Ο τάδε».

«Πες του ότι ήρθε ο Γεράσιμος».

Σήκωσε το τηλέφωνο και κάλεσε το αφεντικό του. «Κάποιος κύριος σας ζητάει».

«Ποιο είναι τ’ όνομά του;»

«Γεράσιμος».

«Γεράσιμος; Στείλτον πάνω αμέσως». Ήταν πολύ γνωστός εκεί μ’ όλα αυτά τα εκατομμύρια που είχε χάσει.

Μόλις ανέβηκε πάνω ο Γεράσιμος, όλοι όσοι τον ήξεραν σηκώθηκαν όρθιοι, κι όσοι δεν τον ήξεραν, γρήγορα έμαθαν ποιος είναι.

«Θα παίξουμε σαν φίλοι, ήρεμα γιατί δεν είμαι πια νέος. Τα νεύρα μου δεν αντέχουν πολύ, έχουν περάσει τα χρόνια, χαρτιά όμως μπορώ ακόμα να παίζω».

«Κι από λεφτά, πώς πας Γεράσιμε;».

Ο Γεράσιμος έβγαλε από την τσέπη του μερικά νομίσματα και μόλις τ’ ακούμπησε στο τραπέζι έγιναν χρυσά. Ήταν η χάρη του Θεού.

Άρχισαν να παίζουν κι ο Γεράσιμος νικούσε συνέχεια. Πήρε πίσω την περιουσία που είχε χάσει κι ύστερα άρχισε να κερδίζει τις περιουσίες αυτών που κάποτε του είχαν πάρει τη δικιά του.

Δεν έπαυε να κερδίζει μέχρι που στο τέλος είπε: «Φτάνει. Την περιουσία μου θα τη δώσω στην οικογένειά μου, που της στέγησα τόσα, και θα δώσω και μερικά από τα κέρδη στους συγγενείς μου και στους φτωχούς της πόλης». Είχε κερδίσει ολόκληρες περιουσίες, σπίτια, χτήματα και τα ‘δωσε όλα σε φτωχά κορίτσια για να κάνουν τις προίκες τους.

ΣΤΑ ΒΥΖΑΝΤΙΝΑ ΧΡΟΝΙΑ

Πέρασαν τα χρόνια και ο Γεράσιμος γέρασε. Όταν πλησίαζε η ώρα για να πεθάνει, έγραψε ένα γράμμα. «Όταν πεθάνω, θυμηθείτε φίλοι μου και συγγενείς να βάλετε μέσα στο φέρετρό μου μια τράπουλα». Ήρθε λοιπόν κι αυτή η ώρα κι ο Γεράσιμος πέθανε. Η επιθυμία του δεν ξεχάστηκε κι ακούμπησαν πάνω του μια τράπουλα.

Για σαράντα μέρες το πνεύμα του περιπλανιόταν παντού σαν νέου ανθρώπου. Την τεσσαρακοστή μέρα, έφτασε μπροστά στην πόρτα που χωρίζει τον Παράδεισο από την Κόλαση.

Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ, που είχε τα κλειδιά μαζί με τον Άγιο Πέτρο, ρώτησε το Γεράσιμο: «Προς τα πού πηγαίνεις κύριε Γεράσιμε;»

«Γιατί να σου πω;» του απάντησε ο Γεράσιμος. «Εγώ πρέπει να σου πω ή εσείς που με πήρατε; Εγώ απλά πρέπει να προχωρήσω. Ανοίξτε μου την πόρτα».

Άνοιξαν την πόρτα και μπήκε μέσα. Ύστερα του είπαν: «Θα πάμε εμείς μπροστά κι εσύ θα μας ακολουθήσεις. Δε θα μείνεις στην Κόλαση, θα πας κατευθείαν στον Παράδεισο».

Όπως προχωρούσε για τον Παράδεισο, οι παλιοί γνωστοί του που είχαν πεθάνει πριν απ' αυτόν, έτρεξαν να τον καλωσορίσουν και του 'λεγαν: «Θέλουμε να 'ρθουμε μαζί σου εκεί που πηγαίνεις. Δεν είναι καλά εδώ κάτω στην Κόλαση».

Ένας, δύο, τρεις, τέσσερις, πέντε... Έγιναν εννιά, όλοι παλιοί φίλοι και με το Γεράσιμο, δέκα. Μόλις άνοιξε την πόρτα για να μπει στον Παράδεισο, οι άλλοι προσπάθησαν να τον ακολουθήσουν αλλά δεν μπορούσαν.

Τότε ο Γεράσιμος είπε: «Ο άνθρωπος που είχε έρθει στην καλύβα μου, μου είπε ότι θα κερδίζω πάντα στα χαρτιά. Ας παίξουμε λοιπόν, κι αν κερδίσω θα τους πάρω όλους μαζί μου στον Παράδεισο. Αν χάσω, θα μείνουν εδώ».

Ο αρχάγγελος σκέφτηκε «δε γίνεται ένας απλός άνθρωπος σαν κι αυτόν να με κερδίσει στα χαρτιά. Εντάξει!» του είπε «θα παίξουμε. Κάθισε κάτω».

Εκείνη τη στιγμή, εμφανίστηκε μέσα από την πόρτα ο Χριστός έτσι όπως ήταν όταν είχε πάει στην καλύβα του Γεράσιμου μόνο που αυτήν τη φορά ήταν μόνος του. «Καλωσήρθες Γεράσιμε» του είπε.

«Ωστε εσύ ήσουν λοιπόν που μου έκανες όλες αυτές τις χάρες. Τότε, ήταν άλλοι δώδεκα μαζί σου κι ήσασταν δεκατρείς. Τώρα, εγώ έχω εννιά κι είμαστε όλοι δέκα μαζί με μένα».

«Εντάξει» είπε ο Χριστός. «Πέραν στον Παράδεισο μαζί με τους φίλους σου».

Έτσι έζησαν όλοι καλά κι εμείς καλύτερα.

**Βέβαια, ούτε ο Αη Γιώργης πουλάει σφουγγά-
τα ούτε ο Αρχάγγελος Μιχαήλ παίζει χαρτιά.
Όμως, είναι αλήθεια, ο Αη Γιώργης μπορεί ν'
ακούσει την προσευχή ενός μικρού παιδιού κι
ο Χριστός μπορεί να βοηθήσει πολλούς Γερά-
σιμους ν' αλλάξουν τη ζωή τους.**

Ευρετήριο φωτογραφιών-κειμένων

- 11 Η εικόνα είναι της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωπή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές, Αρμός, Αθήνα 1998.
- 12 Η εικόνα είναι από τα Κλασσικά Εικονογραφημένα, Διγενής Ακρίτας (κείμενα: Γ. Δεληγιάννη), Ατλαντίς, κ.κ.
- 13-16 Το κείμενο (με ελάχιστες προσαρμογές) είναι από το βιβλίο της Λ. Πέτροβιτς - Ανδρουτσοπούλου, Ιστορίες που ταξιδεύουν με το Μαρίνο και τη Μαρίνα, Πατάκης, Αθήνα 1993.
- 17 Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γέυμα, Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 1997.
- 19 Η εικόνα είναι από το βιβλίο του Ν. Γεωργιάδη, Από το Βυζάντιο στο Μάρκο Βαμβακάρη. Η προϊστορία του λαϊκού ρεμπέτικου τραγουδιού, Σύγχρονη Εποχή, Αθήνα 1996.
- 20 Το κείμενο και η εικόνα είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου, Ακρίτας, Αθήνα 1995.
- 22 Η εικόνα είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα, Άγκυρα, Αθήνα 1997.
- 24-25 Οι εικόνες είναι από το σχολικό βιβλίο της Ε' Δημοτικού, Στα Βυζαντινά χρόνια.
- 26-27 Το παραμύθι και οι εικόνες είναι από το βιβλίο του Κ. Γανωπή, (εικονογράφηση Μ. Κόκκου), Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.
- 28,30 Το κείμενο είναι από το βιβλίο του Γ. Βιντάλ, Ιουλιανός, Εξάντας, Αθήνα 1998.
- 32 Η εικόνα είναι από το βιβλίο των Γ. Χατζή, Λ. Ναλμπαντίδου, Σ. Καλαφάτη (φωτογραφίες), Σ. Γούση (εικονογράφηση), Θεσσαλονίκη, οδηγός για παιδιά, Κέδρος, Αθήνα 1997.
- 35 Η εικόνα είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 36 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης, Πατάκης, Αθήνα 1997. Η εικόνα είναι της Μ. Παπαρηγοπούλου από το βιβλίο της Π. Σ. Δέλτα, Παραμύθι χωρίς όνομα, Βιβλιοπωλείον της "Εστίας", 13η Έκδοση, 1977.
- 37 Η εικόνα είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Επίσης χρησιμοποιήθηκαν σε αυτή τη σελίδα εικόνες από το σχολικό βιβλίο της Ε' Δημοτικού, Στα Βυζαντινά χρόνια και φωτοτυπίες από τη στήλη "30 ερωτήσεις", της εφημερίδας Τα Νέα.
- 38 Το κείμενο (κάπως προσαρμοσμένο) είναι από το βιβλίο της Π. Σωτηράκου, Το φουστάνι της Κλεοπάτρας, Πατάκης, Αθήνα 1991. Η εικόνα είναι της Μ. Κωνσταντάκη, από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζογλου, Τα σοφεράκια, Πατάκης, Αθήνα 1998.

- 39 Η φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Μ. Αλεξιάδη, Λαϊκές επιγραφές και ονόματα σε ελληνικά αυτοκίνητα, Συμβολή στην έρευνα σύγχρονων λαογραφικών φαινομένων, Καρδαμίτσας, Αθήνα 1989.
- 40 Το κείμενο είναι από το βιβλίο των Χ. Παλάζη (επιμ.), Χαλκίδη, Γ. (εικονογράφηση), Φεγγαράκι μου λαμπρό, Λαϊκά παιχνίδια και τραγούδια, Ινστιτούτο Νεοελληνικών σπουδών, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, Θεσσαλονίκη 1995. Οι εικόνες είναι της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές, από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα και από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορες, Καλειδοσκόπιο, Αθήνα 1998.
- 41-42 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Π. Σωτηράκου, Το φουστάνι της Κλεοπάτρας. Η εικόνα είναι της Μ. Κωνσταντακάκη, από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζη, Τα σοφρακία.
- 43 Η εικόνα είναι από το βιβλίο των Ν. Σουζούκι, Μ. Χέννερ, Μ. Shaughnessy (εικονογράφηση), Μια ματιά στο περιβάλλον, Άδωνις, Αθήνα 1996.
- 44 Η εικόνα είναι της Μ. Κωνσταντακάκη, από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζη, Τα σοφρακία.
- 45-49 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης. Η εικόνα του βασιλιά είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 50 Η αριστερή εικόνα είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Η δεξιά εικόνα είναι του C. Case, από το βιβλίο του J. Le Goff, Η Ευρώπη. Μια αφήγηση για παιδιά και νέους, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1997.
- 51 Η εικόνα είναι του Κ. Ρασιάς, από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, Το τέλος του Βυζαντίου.
- 52 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης.
- 53 Η φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Ν. Δαβανέλλου, Γύφτοι σοφοί και γύφτοι μάγοι, Γνώση, Αθήνα 1987.
- 54 Το ποίημα είναι του ΠΑΚΤΙ ΑΡΕΠΠΑΛΚΙΑ, από την εφημερίδα της Σ. Σταύρου, Τσιγγάνικη Φωνή, Ιούνιος 1987.
- 56-58 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης. Οι εικόνες είναι , από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα και της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.
- 59-60 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης. Οι εικόνες είναι , από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα και της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές. Η εικόνα του Πανδιδακτηρίου και του Υδραγωγείου είναι από το σχολικό βιβλίο της Ε' Δημοτικού, Στα Βυζαντινά χρόνια.
- 62 Η αριστερή εικόνα είναι από τα Κλασσικά Εικονογραφημένα, Διγενής Ακρίτας (κείμενα: Γ. Δεληγιάννη). Η δεξιά εικόνα, όπως και το αντίστοιχο κείμενο είναι από το βιβλίο του Κ. Ντελόπουλου, εικονογράφηση Α. Γανώση, Περπατώντας στην Ελλάδα ανακαλύπτεις την Αθήνα, Πατάκης, Αθήνα 1992.
- 63 Το ποίημα είναι του Τ. Ροντάρι, από το βιβλίο Φλυαρίες ανάμεσα στον ουρανό και στη γη 2 (απόδοση Α. Κωστάλα - Μαργαριτοπούλου), Τεκμήριο, Αθήνα 1986.

- 64-68 Τα σκίτσα είναι του Ν. Κατσέλη, από το βιβλίο του Γ. Προεστάκη, Παραμύθια για Λυκοφιλίες, Δίαυλος, Αθήνα 1996.
- 71-73 Τα κείμενα και οι εικόνες είναι από το βιβλίο του Γ. Κωδινού (μεταγλώττιση και σχόλια Γ. Πρίντζιπα, εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου - Μπαλάνου), Το χρονικό του Γεωργίου Κωδινού Για το κτίσιμο της Αγία - Σοφίας, Ακρίτας, Αθήνα 1992.
- 74 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Ο χάρτης είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου. Η μικρή εικόνα είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπούλη, Πρόσκληση σε γεύμα.
- 75 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζογλου, Το τσίρκο της Ίρμας, Καστανιώτης, Αθήνα 1993 (έκτη έκδοση).
- 76 Η εικόνα και τα κείμενα είναι από το βιβλίο των Γ. Χατζή, Α. Ναλμπαντιδου, Σ. Καλαφάτη (φωτογραφίες), Σ. Γούση (εικονογράφηση), Θεσσαλονίκη, οδηγός για παιδιά.
- 77 Κείμενο και εικόνες είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 78-79 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Π. Σωτηράκου, Το φουστάνι της Κλεοπάτρας.
- 80 Η άσκηση είναι της Ειρήνης Γενειατάκη. Το ποίημα της εκφώνησης έγραψε η Πόπη Κουρκούλου.
- 81 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Π. Σωτηράκου, Το φουστάνι της Κλεοπάτρας. Η φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Α. Α. Χαρίση, Επαγγέλματα που χάνονται, Δημιουργία, Αθήνα 1996.
- 82 Το κείμενο βασίζεται στο Χρονικό του Νικηφόρου Γρηγορά, ο οποίος παρουσιάζει τους "Αιγυπίους" ακροβάτες που εμφανίζονται στην Κωνσταντινούπολη στη βασιλεία του Ανδρόνικου του Β' (1282 - 1328).
- 83-84 Η άσκηση και η εικόνα είναι από το βιβλίο του W. Muller, Παντομίμα, Κάλβος, Αθήνα 1986.
- 85 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζογλου (εικονογράφηση Α. Μ. Στεφάνου), Το τσίρκο της Ίρμας.
- 86 Η πρώτη εικόνα αριστερά είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου. Η μεσαία εικόνα της κάτω σειράς είναι από τον Αστερίξ.
- 87 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο της Ν. Τζώρτζογλου (εικονογράφηση Μ. Κωνσταντακάκη), Τα σοφεράκια.
- 88 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Οι εικόνες είναι από τα Κλασικά Εικονογραφημένα, Διγενής Ακρίτας (κείμενα: Γ. Δεληγιάννη) και από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.

- 89 Κείμενο και φωτογραφία είναι από το βιβλίο της Α. Λυδάκη, Οι Τσιγγάνοι στην πόλη. Μεγαλώνοντας στην Αγία Βαρβάρα, Καστανιώτης, Αθήνα 1998.
- 90-91 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο ηρώγκηρας Μιχάλης. Οι εικόνες είναι , από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα και της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.
- 92 Από το βιβλίο της Μ. Μάντελ, (εικονογράφηση Φ. Ζβάιφελ), Απλά επιστημονικά πειράματα με υλικά καθημερινής χρήσης, Πατάκης, Αθήνα 1997.
- 93 Η εικόνα είναι από τον Αστερίξ.
- 94 Το κείμενο στηρίζεται στο βιβλίο του Ζ. Βάλτερ, Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο, Παπαδήμας, Αθήνα 1994.
- 95 Οι δύο εικόνες αριστερά είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Η δεξιά εικόνα είναι από τα Κλασσικά Εικονογραφημένα, Διγενής Ακρίτας (κείμενα: Γ. Δεληγιάννη). Το κείμενο στηρίζεται στο γεωργιανό αγιογραφικό κείμενο του 1068 "Η ζωή του Αγίου Γεωργίου του Αθωνίτη", που βρέθηκε στη Μονή Ιβήρων στον Άθω.
- 96 Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Walt Disney Company, Η Παναγία των Παρισίων, Ελαφάκι, 1996.
- 97 Το κείμενο αριστερά είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Το κείμενο δεξιά στηρίζεται στο βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα. Από το ίδιο βιβλίο είναι και η εικόνα.
- 98 Το ποίημα είναι από το βιβλίο των Χ. Παλάζη (επιμ.), Χαλκίδη, Γ. (εικονογράφηση), Φεγγαράκι μου λαμπρό, Λαϊκά παιχνίδια και τραγούδια. Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα.
- 99 Η φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Ελληνικού Κέντρου Θεάτρου για το Παιδί και τα Νιάτα, Θέατρο για παιδιά, Ένας πρακτικός οδηγός.
- 100 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο του Κ. Ντελόπουλου, εικονογράφηση Α. Γανώση, Περπατώντας στην Ελλάδα ανακαλύπτεις την Αθήνα.
- 101 Η αριστερή εικόνα είναι από το βιβλίο της Κ. Ξηραδάκη, Οι ξακουστοί πραγματευτάδες, Φιλιππούς, Αθήνα 1997. Η δεξιά εικόνα είναι από το βιβλίο του Κ. Ντελόπουλου, εικονογράφηση Α. Γανώση, Περπατώντας στην Ελλάδα ανακαλύπτεις την Αθήνα.
- 102 Το κείμενο στηρίζεται στο βιβλίο του Ζ. Βάλτερ, Η καθημερινή ζωή στο Βυζάντιο και στο βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα. Από το δεύτερο βιβλίο είναι και οι εικόνες.
- 104 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 105 Το ποίημα και η εικόνα είναι από το βιβλίο της Κ. Ξηραδάκη, Οι ξακουστοί πραγματευτάδες.
- 106 Η εικόνα είναι της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.
- 107 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο του Κ. Ντελόπουλου, εικονογράφηση Α. Γανώση, Περπατώντας στην Ελλάδα ανακαλύπτεις την Αθήνα.

- 108 Οι εικόνες είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 109 Η εικόνα είναι από το βιβλίο του Κ. Ντελόπουλου, εικονογράφηση Α. Γανώση, Περιπατώντας στην Ελλάδα ανακαλύπτεις την Αθήνα.
- 110 Η εικόνα είναι από το σχολικό βιβλίο της Ε' Δημοτικού, Στα Βυζαντινά χρόνια.
- 111 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης. Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 112 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης.
- 113 Η παράδοση είναι από τη συλλογή του Ν. Πολίτη, Παραδόσεις, Τόμος Α', Γράμματα, Αθήνα 1994. Η εικόνα είναι της Μ. Παπαρηγοπούλου από το βιβλίο της Π. Σ. Δέλτα, Παραμύθι χωρίς όνομα.
- 114 Η εικόνα είναι από τον Αστεριξ.
- 115 Το κείμενο είναι του Τ. Ροντάρι από το Βιβλίο με τα Λάθη, (απόδοση Α. Κωστάλα - Μαργαριτοπούλου), Τεκμήριο, Αθήνα 1989.
- 116 Οι εικόνες είναι από τον Αστεριξ.
- 117 Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 118 Η εικόνα είναι από το βιβλίο της V. Sarkhosh Curtis, Μύθοι των Περσών, Παπαδήμας, Αθήνα 1996.
- 119-121 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Π. Σ. Δέλτα, Παραμύθι χωρίς όνομα. Η εικόνα στη σελίδα 120 είναι της Μ. Παπαρηγοπούλου από το ίδιο βιβλίο. Η εικόνα στη σελίδα 119 είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 122-123 Κείμενο και εικόνες είναι από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορτες.
- 124 Το ποίημα είναι του Τ. Ροντάρι από το Βιβλίο με τα Λάθη, (απόδοση Α. Κωστάλα - Μαργαριτοπούλου). Η εικόνα είναι από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορτες.
- 126 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Π. Σωτηράκου, Το φουστάνι της Κλεοπάτρας.
- 127 Οι εικόνες είναι της Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου, από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα, από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορτες και από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 128 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης. Η εικόνα είναι της Μ. Παπαρηγοπούλου από το βιβλίο της Π. Σ. Δέλτα, Παραμύθι χωρίς όνομα. Το ποίημα είναι του Τ. Ροντάρι, από το βιβλίο Φλυαρίες ανάμεσα στον ουρανό και στη γη 2 (απόδοση Α. Κωστάλα - Μαργαριτοπούλου).
- 129 Οι εικόνες είναι από το βιβλίο του Δ. Βαλάση, Μια περιπέτεια χωρίς τέλος, Η ιστορία της γραφής και του βιβλίου, Κέδρος, Αθήνα 1985.

- 130 Το παραμύθι είναι από το βιβλίο της D. Tong, *Gypsy Folk Tales*, Harvest/ HBJ, 1989.
- 131 Οι εικόνες είναι από τον Αστεριζ και από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 133 Το κείμενο είναι , από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη, Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα.
- 134 Ο χάρτης είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα.
- 135 Το δημοτικό τραγούδι είναι από τη συλλογή του Ν. Πολίτης, Δημοτικά Τραγούδια, Γράμματα, Αθήνα 1991. Η εικόνα είναι από τα Κλασσικά Εικονογραφημένα, Διγενής Ακρίτας (κείμενα: Γ. Δεληγιάννη).
- 136-138 Εικόνες και κείμενο είναι από το βιβλίο της V. Sarkhosh Curtis, Μύθοι των Περσών.
- 139-140 Η παράδοση και η εικόνα της σελίδας 139 είναι από τη συλλογή του Ν. Πολίτη, Παραδόσεις, Τόμος Α΄.
- 141-142 Το παραμύθι είναι από το βιβλίο του Δ. Ντούσα, *Rom και Φυλετικές Διακρίσεις*, Gutenberg, Αθήνα 1997. Η εικόνα της σελίδας 141 είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα.
- 143 Ο χάρτης είναι από το βιβλίο της Κ. Στενού, Εικόνες του Άλλου, Η ετερότητα: Από το μύθο στην προκατάληψη, Εξάντας - Εκδόσεις UNESCO, Αθήνα 1998.
- 144 Η εικόνα είναι από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορτες.
- 145-148 Κείμενο και εικόνες είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 150 Κείμενο και εικόνα είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα.
- 151 Ο χάρτης είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 152 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Α. Ευαγγελίδη (εικονογράφηση Ε. Σολομωνίδου Μπαλάνου), Κάποτε στη Βασιλεύουσα. Η εικόνα είναι της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.
- 153 Η δεξιά φωτογραφία είναι από το βιβλίο της I. Fonseca, *Bury me standing*, Chatto & Windus, London 1995. Η αριστερή φωτογραφία είναι από την έκδοση Δρώμενα, Σύγχρονα μέσα και τεχνικές καταγραφής τους, του Κέντρου Λαϊκών Δρωμένων Κομοτηνής, Α΄ Διεθνές Συνέδριο, 4 - 6 Οκτωβρίου, 1996.
- 154-155 Το κείμενο είναι από το βιβλίο των Σ. Αβδούλου, Ε. Ριτσώνη - Μπομπόλου, Ψίθυροι Καρδιάς, Νέα Σύνορα- Α.Α.Λιβάνη, Αθήνα 1998. Το ποίημα είναι της Julia Gentle, μετάφραση Έλενας Μαρούτσου.
- 156 Το ποίημα είναι της Julia Gentle, μετάφραση Έλενας Μαρούτσου. Η πάνω φωτογραφία είναι από το βιβλίο της I. Fonseca, *Bury me standing*. Η κάτω φωτογραφία είναι από το βιβλίο του Μ. Stewart, *The Time of The Gypsies*, Westview Press, 1997.
- 157 Η πάνω εικόνα είναι από το βιβλίο του Τ. Κόλια, ... απ' των κάστρων τις Χρυσόπορτες. Η κάτω εικόνα είναι της Μ. Κόκκου, από το βιβλίο του Κ. Γανωτή, Ο Αγαθός και οι δύο Ληστές.

- 158 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Λ. Χατζοπούλου - Καραβία, Ο πρίγκηπας Μιχάλης.
- 159-160 Το κείμενο είναι από το βιβλίο της Ε. Σταμπόγλη, Πρόσκληση σε γεύμα. Από το ίδιο βιβλίο είναι και η εικόνα της σελίδας 159. Η εικόνα της σελίδας 160 είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου.
- 161 Η εικόνα είναι από το βιβλίο της Μ. Ντεκάστρο, (εικονογράφηση, Κ. Ρασιάς), Το τέλος του Βυζαντίου. Το τραγουδάκι είναι από το βιβλίο των Χ. Παλάζη (επιμ.), Χαλκίδη, Γ. (εικονογράφηση), Φεγγαράκι μου λαμπρό, Λαϊκά παιχνίδια και τραγούδια.
- 162-165 Το παραμύθι είναι από το βιβλίο της D. Tong, Gypsy Folk Tales. Η φωτογραφία της σελίδας 156 είναι από το βιβλίο του Ν. Δαθανέλλου, Γύφτοι σοφοί και γύφτοι μάγοι.